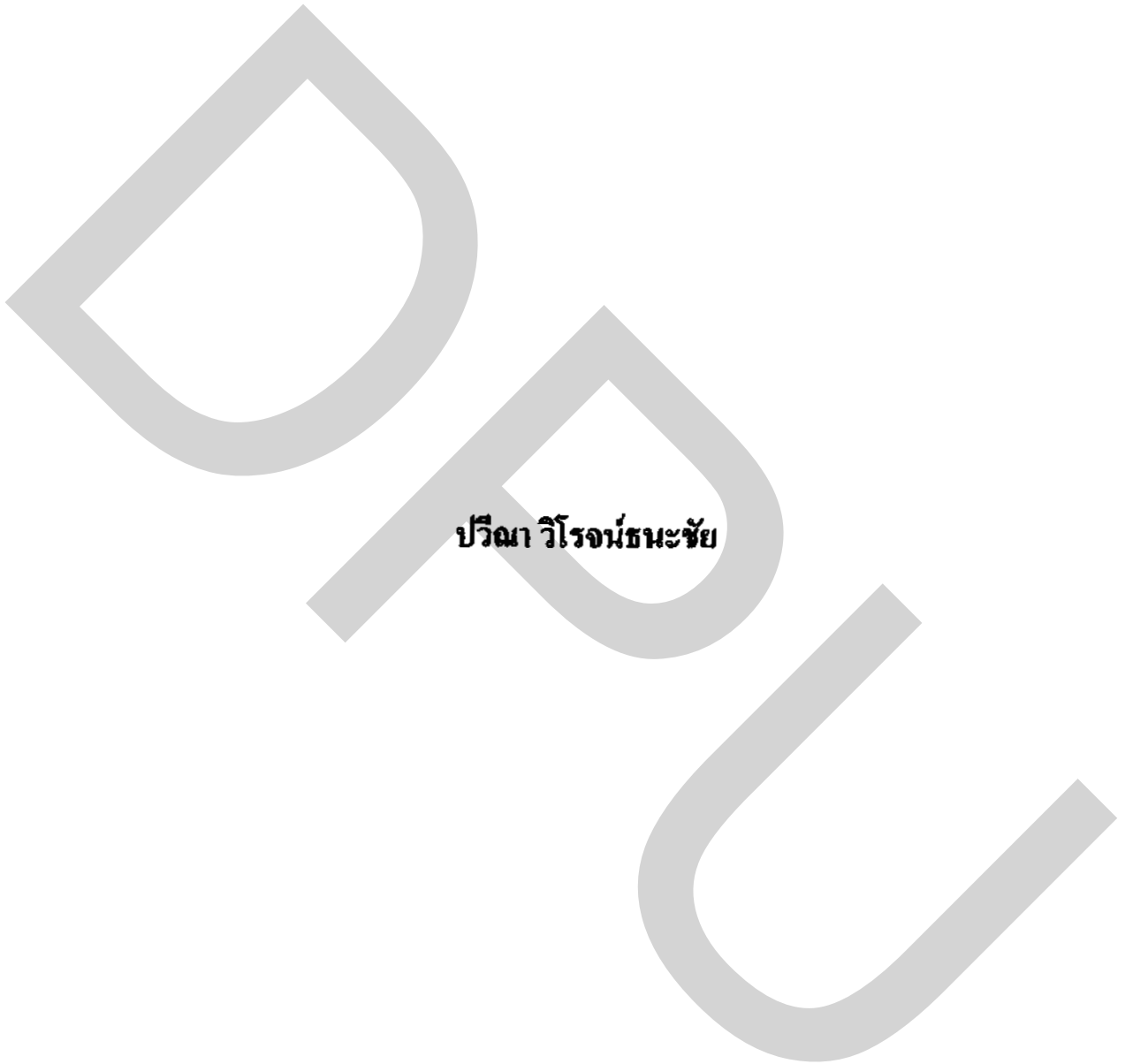

อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษาเฉพาะขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล

ปริญญานิพนธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2551

**Statute of Limitations as a Prerequisite for Prosecution : Study on
the Pre-Trial Stage**

PAVEENA VIROJTHANACHAI

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws**

Department of Law

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2008

เลขทะเบียน.....	0199917
วันลงทะเบียน.....	- 6 ส.ธ. 2551
เลขเรียกหนังสือ.....	ว 345.05
	ป 4960
	[9590]
	PA

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปริญญา นิติศาสตรมหาบัณฑิต

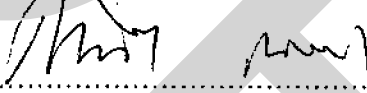
หัวข้อวิทยานิพนธ์ อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษาเฉพาะชั้นตอน
นำคดีขึ้นสู่ศาล

เสนอโดย ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย

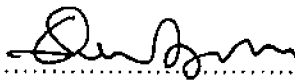
สาขาวิชา นิติศาสตร์ หมวดวิชากฎหมายอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

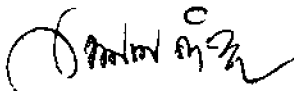

..... ประธานกรรมการ
(ศ.ดร.คณิต ฒ นกร)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รศ.ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล)

..... กรรมการ
(รศ.ดร.อุดม รุ่งอมฤต)

..... กรรมการ
(อ.ประธาน จุฬารोजनाมนตรี)

บัณฑิตวิทยาลัยรับรองแล้ว

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ผศ.ดร.สมศักดิ์ ดำริชอบ)

วันที่ 23 เดือน กันยายน พ.ศ. 2557

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านรองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าคอยเอาใจใส่ให้คำปรึกษาและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้เป็นผลสำเร็จ

ขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อท่านศาสตราจารย์ ดร.ภณิต ฆ นคร ประธานกรรมการ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.อุดม รัฐอมฤต และท่านอาจารย์ ดร.ประธาน จุฬาโรจน์มนตรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ตลอดจนทั้งข้อมูลต่างๆที่เป็นประโยชน์ต่อการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณคุณวันวิภา สุขสวัสดิ์ ที่จุดประกายให้ผู้เขียนได้จัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และขอขอบคุณคุณจิตติมา ศรีอโนมัย คุณสุธิดา กาญจนะวงศ์ คุณณลินี ลิวิริยะตระกูล และทุกท่านที่มีได้ระบุนามไว้ ณ ที่นี้ ที่คอยให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นกำลังใจให้ผู้เขียนในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอขอบคุณคุณกานต์พิชชา ยอดน้ำคำ เลขานุการสาขาวิชานิติศาสตร์ เจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยและเจ้าหน้าที่ห้องสมุด มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ทุกท่าน ที่คอยอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการค้นหาตำราและข้อมูลต่างๆ รวมถึงการให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ในการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

วิทยานิพนธ์นี้ไม่อาจสำเร็จลงได้ หากผู้เขียนไม่ได้รับความอุปถัมภ์และกำลังใจจาก บิดามารดา น้องชายและคุณราณี สิริ แอนเดอร์สัน ที่ทำให้ผู้เขียนมีความมุ่งมั่นพากเพียรในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ส่วนดีและคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ หากมี ผู้เขียนขอขอบพระคุณของ บุพการี ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ส่วนข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่ผู้เดียว

ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ม
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	จ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	5
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	6
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	6
1.5 วิธีการศึกษา.....	6
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	8
2.1 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	8
2.1.1 บทนิยามของอายุความฟ้องคดีอาญา.....	9
2.1.2 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา.....	9
2.1.2.1 ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law).....	9
1) ประเทศอังกฤษ.....	9
2) ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	11
2.1.2.2 ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law).....	13
1) ประเทศฝรั่งเศส.....	15
2) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	16
2.1.3 หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	17
2.1.3.1 กำหนดอายุความของการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญา.....	17
2.1.3.2 การนับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	19
2.1.3.3 สถานะของอายุความในคดีอาญา.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.1.3.4 ผลของอายุความฟ้องคดีอาญา.....	23
2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาระหว่างประเทศ.....	24
2.2.1 อาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาต่อสากลหรือ ความสงบเรียบร้อยของโลก.....	24
2.2.1.1 อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide).....	26
2.2.1.2 อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity).....	28
2.2.1.3 อาชญากรรมสงคราม (War Crimes).....	30
2.2.1.4 อาชญากรรมการรุกราน (Crime of Aggression).....	34
2.2.2 อาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ.....	35
2.2.2.1 การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs).....	38
2.2.2.2 การก่อการร้ายระหว่างประเทศ (International Terrorism)....	40
2.2.2.3 การคอร์รัปชัน (Corruption).....	44
2.2.2.4 การฟอกเงิน (Money Laundering).....	47
3. อายุความฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศ.....	51
3.1 กฎหมายระหว่างประเทศ (International Law).....	51
3.1.1 ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court).....	51
3.1.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน (United Nations Convention against Corruption).....	53
3.2 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law).....	54
3.2.1 ประเทศอังกฤษ.....	55
3.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	56
3.3 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law).....	59
3.3.1 ประเทศฝรั่งเศส.....	60
3.3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4. อายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย.....	66
4.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย.....	66
4.1.1 อายุความฟ้องคดีอาญา.....	66
4.1.2 เส้นไขในการฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายกำหนด.....	70
4.1.3 หลักเกณฑ์การนับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	72
4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา.....	73
4.2.1 ระยะเวลาของอายุความ.....	74
4.2.2 เส้นไขในการฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายกำหนด.....	74
4.2.3 อายุความฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจ ศาลอาญาระหว่างประเทศ.....	79
4.3 วิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา.....	81
4.3.1 การกำหนดอายุความในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี.....	81
4.3.2 การกำหนดอายุความในคดีอาญาระหว่างประเทศ.....	86
4.3.3 การกำหนดอายุความในการกระทำความผิด อันละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง.....	87
5. บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	90
5.1 บทสรุป.....	90
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	92
บรรณานุกรม.....	95
ประวัติผู้เขียน.....	106

หัวข้อวิทยานิพนธ์	อายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี : ศึกษาเฉพาะขั้นตอนนำคดีขึ้นสู่ศาล
ชื่อผู้เขียน	ปวีณา วิโรจน์ธนะชัย
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.สุรศักดิ์ ลิขสิทธิ์วัฒนกุล
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาของกฎหมายว่าด้วยอายุความในฐานะเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดีในประเทศไทยและแนวทางแก้ไข รวมถึงศึกษาหลักเกณฑ์และความเหมาะสมของการนำกฎหมายว่าด้วยอายุความในต่างประเทศมาพัฒนากฎหมายไทยได้หรือไม่เพียงไร

ผลจากการศึกษาพบว่ากฎหมายว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญายังคงมีประเด็นปัญหา กล่าวคือ ในระหว่างผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดหลบหนีออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล หรือในระหว่างการรวบรวมพยานหลักฐานที่อยู่ในรัฐต่างประเทศ อายุความยังคงดำเนินเรื่อยไป จนกระทั่งคดีอาจขาดอายุความเสียก่อนเป็นเหตุให้ไม่อาจดำเนินคดีได้ โดยกฎหมายว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติถึงมาตรการในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวไว้ นอกจากนี้ในกรณีอายุความฟ้องคดีสำหรับการกระทำความผิดที่กฎหมายอาญาระหว่างประเทศถือว่าการกระทำความผิดร้ายแรงต่อความสงบเรียบร้อยของโลก ดังเช่นการกระทำความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ กฎหมายว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญายังมิได้บัญญัติเรื่องอายุความในการกระทำความผิดดังกล่าวไว้เช่นกัน

เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้เขียนจึงขอเสนอให้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา โดยบัญญัติให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดหลบหนีออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล และในกรณีที่อยู่ในระหว่างที่มีการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานจากรัฐต่างประเทศ นอกจากนี้หากภายหน้ากฎหมายได้บัญญัติให้การกระทำความผิดใดที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดร้ายแรงต่อความสงบเรียบร้อยของโลก เป็นความผิดอาญาดมกฎหมายไทย ควรบัญญัติให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีในการกระทำความผิดดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เป็นมาตรฐานเดียวกันกับกฎหมายต่างประเทศ

Thesis Title	Statute of Limitations as a Prerequisite for Prosecution : Study on the Pre-Trial Stage
Author	Paveena Virojthanachai
Thesis Advisor	Assoc. Prof. Dr. Surasak Ligkasitvattanakul
Department	Law
Academic Year	2007

ABSTRACT

This thesis is purported to study the problems of the provisions concerning statute of limitations as a prerequisite for prosecution in Thailand and solutions thereof, including the research of principles and properness in bringing the provisions concerning statute of limitations in foreign countries to improve Thai laws.

The outcome of the study shows that the provisions concerning statute of limitations in the Penal Code does not provide the measures to solve such problems, that is, while the accused is fleeing from jurisdiction and while gathering the evidence from the foreign states, the statute of limitations is continue running forward. And after the period of the statute of limitations ended, thus, the prosecution can not be commenced. Furthermore, the particular provision provided for the statute of limitations for the criminal offenses against world public order such as serious crimes within International Criminal Court jurisdiction does not exist in the Penal Code either.

Therefore, in order to enforce law sufficiency and effectively, the strategies in solving the problems should be processed through the amendments of various provisions of the law that the statute of limitations shall be tolled while the accused is fleeing from jurisdiction and while gathering the evidence from foreign states as well. Moreover, if the criminal offenses against world public order such as serious crimes within the International Criminal Court jurisdiction was provided in Thai law, with regard to the foreign laws, such offenses shall not be subject to any statute of limitations.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันรูปแบบของอาชญากรรมและการกระทำผิดนั้นมีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปในทางที่มีความรุนแรงและพัฒนาไปในทางที่เลวร้ายมากขึ้น อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลให้การสื่อสารและคมนาคมเป็นไปด้วยความสะดวกและรวดเร็ว ทำให้อาชญากรรมและการกระทำผิดมิได้กระทำลงและมีผลกระทบแต่เฉพาะประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่เป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดที่มีความเกี่ยวข้องกับและมีผลกระทบอย่างกว้างขวางในระดับโลก (Global)

อาชญากรรมและการกระทำผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ อาทิเช่น การค้ายาเสพติด (Drug Trafficking) การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons) การก่อการร้าย (Terrorism) และการคอร์รัปชัน (Corruption) เป็นต้น ล้วนแต่มีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับหลายประเทศ ทั้งยังมีลักษณะการดำเนินการที่ซับซ้อนโดยมีการรวมตัวกันเป็นเครือข่าย เป็นองค์กรที่แทรกซึมอยู่ในทุกประเทศอันเป็นลักษณะของ “องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ” (Transnational Organized Crime)¹

นอกจากนี้อาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทอื่น ๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคมโลกอย่างมาก อันได้แก่ อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression) ก็เป็นอาชญากรรมและการกระทำผิด ที่นานาอารยประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญและให้ความร่วมมือกันในการที่จะป้องกันและปราบปราม เพื่อจัดระเบียบใหม่ในสังคมโลก (New World Order) ให้อยู่ร่วมกันอย่างสันติภาพ

โดยในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดดังกล่าวนี้ กระบวนการยุติธรรมเป็นกลไกสำคัญหนึ่ง ที่จะทำให้การป้องกันและปราบปรามสัมฤทธิ์ผล โดยในแง่ของตัวบทกฎหมายนั้น นอกจากการพัฒนากฎหมายทั้งระดับภายในประเทศและระหว่างประเทศ

¹ สุปัญญา แพบัญญ. (2547). อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดฐานฟอกเงิน เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542. หน้า 1.

ให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกันแล้ว ก็ยังมีการให้ความช่วยเหลือกันและกันทางกฎหมาย ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

กฎหมายระหว่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดที่มีลักษณะระหว่างประเทศนั้น มีอยู่มากมาย อาทิ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ.2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime,2000) การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition) และการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court หรือ I.C.C.) เป็นต้น

ในส่วนของกฎหมายภายใน ประเทศต่างๆทั่วโลกได้ให้ความสำคัญในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดเหล่านี้เช่นกัน เช่น ในประเทศสหรัฐอเมริกา สืบเนื่องจากเหตุการณ์วินาศกรรมในวันที่ 11 กันยายน พ.ศ. 2544 หรือ 9/11 เป็นเหตุการณ์วินาศกรรมการปล้นเครื่องบินในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยผู้กระทำการปล้นเครื่องบินได้ขับเครื่องบินพุ่งเข้าชนตึกเวิลด์เทรดเซ็นเตอร์และเพนตากอน ซึ่งผลจากการสืบสวนสอบสวนพบว่าเป็นการกระทำของกลุ่มก่อการร้าย ดังนั้นสภาของกรต (Congress) ของสหรัฐอเมริกา ได้ออกกฎหมาย The Uniting and Strengthening America by Providing Appropriate Tools Required to Intercept and Obstruct Terrorism Act of 2001 หรือ USA PATRIOT Act หรือ The PATRIOT Act เพื่อให้หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้ทำการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น²

สำหรับประเทศไทย ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา โดยบัญญัติให้การก่อการร้ายเป็นการกระทำความผิดและมีโทษตามกฎหมาย³ และยังได้มีการออกกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำความผิดที่มีลักษณะระหว่างประเทศอีกด้วย เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 เพื่อป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน ที่ได้มาจากอาชญากรรมและการกระทำผิดอื่นซึ่งอาจเป็น การค้ายาเสพติด (Drug Trafficking) การค้ามนุษย์ (Trafficking in Persons) การก่อการร้าย (Terrorism) และการคอร์รัปชัน (Corruption)

แม้ว่าประเทศไทยจะได้เร่งพัฒนาประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดเหล่านี้โดยวิธีการต่างๆดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น แต่การดำเนินการยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยยังมีอุปสรรคมากมาย ไม่ว่าจะเป็นปัญหาจากกระบวนการ

² From http://en.wikipedia.org/wiki/USA_PATRIOT_Act.

³ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 135/1ถึง มาตรา 135/4.

ยุติธรรมภายในประเทศหรือระหว่างประเทศ และหนึ่งในอุปสรรคดังกล่าวก็คือ ปัญหาในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ

โดยปัญหาในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษนั้น เนื่องจากการดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับอาชญากรรมและการกระทำผิดที่มีลักษณะระหว่างประเทศนั้น จำต้องคำนึงถึง อำนาจอธิปไตยของรัฐ หลักกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ และหลักกฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีด้วย และอายุความในการฟ้องคดีก็เป็นส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าวด้วย

อายุความในการฟ้องคดีอาญานั้น เป็นกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดีภายในระยะเวลาดังกล่าว หากล่วงเลยระยะเวลานั้นไปแล้วก็ไม่สามารถฟ้องร้องดำเนินคดีนั้นได้อีกต่อไป หรือเรียกว่า “คดีขาดอายุความ”

โดยทั่วไปการกำหนดอายุความสำหรับฟ้องคดีจะสัมพันธ์กับหลายปัจจัยด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะความร้ายแรงของการกระทำผิด อัตราโทษที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำผิดนั้นๆ รวมทั้งการพิจารณาในแง่ของการรวบรวมพยานหลักฐานในคดี ซึ่งกฎหมายส่วนใหญ่ก็จะกำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดี แต่อาจมีระยะเวลาที่ต่างกันไปสำหรับการกระทำความผิดประเภทต่างๆ และย่อมมีความแตกต่างกันในแต่ละประเทศ แต่ในการกระทำความผิดบางประเภทในบางประเทศก็ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี เช่น ตามประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี (VStGB หรือ Code of Crime Against International Law) การกระทำความผิดฐานอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) นั้นไม่มีอายุความในการฟ้องคดี⁴ กล่าวคือ สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้เสมอไม่ว่าระยะเวลาจะผ่านไปนานเท่าใดก็ตาม

ปัญหาในเรื่องกำหนดอายุความในการฟ้องคดีนี้มีข้อที่ควรพิจารณาดังนี้

1. ในคดีที่เป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดที่ร้ายแรง โดยมีผลกระทบต่อสังคมในระดับโลกนั้น เป็นการกระทำที่นานาอารยประเทศถือว่า ผู้กระทำความผิดสมควรต้องได้รับการลงโทษตามกฎหมายอย่างสาสมกับความโหดร้ายทารุณที่ได้กระทำลงต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ดังนั้น การนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษไม่ได้เพราะคดีขาดอายุความ จึงเป็นสิ่งที่ยอมรับไม่ได้ กฎหมายต่างประเทศจึงกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีประเภทนี้ หากแต่มีข้อควรพิจารณาว่า ในการที่กฎหมายต่างประเทศกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีเช่นนี้ จะเป็นการขัดต่อเจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีหรือไม่เพียงไร

⁴ From www.luscomp.org/sla/index.html.

2. แม้ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีได้ทำให้กระบวนการยุติธรรมพัฒนาก้าวหน้ามากขึ้นก็ตาม แต่การแสวงหาข้อเท็จจริงที่ดี การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆที่ดี ยังเป็นไปด้วยความยากลำบากจากเหตุปัจจัยในหลายประการ เพราะในฝ่ายผู้กระทำความคิดที่แสวงหาประโยชน์จากความเจริญก้าวหน้านั้น โดยซ่อนเร้นวิธีการ และพยานหลักฐานต่างๆในการกระทำผิดเช่นกัน รวมทั้งพยานหลักฐานแห่งการกระทำผิดในบางคดีนั้นอาจอยู่ในต่างประเทศ ทำให้ไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้ทันกำหนดอายุความในการฟ้องคดีในบางกรณี

3. ในบางคดีแม้รวบรวมพยานหลักฐานได้ภายในอายุความ แต่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดเนื่องจากผู้กระทำความผิดหลบหนี และปัจจุบันเนื่องจากระสื่อสารและการคมนาคมขนส่งเป็นไปอย่างรวดเร็วและสะดวกสบาย การหลบหนีของผู้กระทำความผิดมิได้จำกัดอยู่แต่เฉพาะภายในประเทศเท่านั้น แต่ยังมีหลบหนีไปยังที่ต่างๆทั่วโลกอีกด้วย จึงต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดพอสมควร

ทั้งสามกรณี เมื่อไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้เพราะคดีขาดอายุความ อาจทำให้เกิดความวุ่นวายในสังคม เช่น

1. อาจมีการแก้แค้นทดแทนกันเองจากผู้เสียหาย

2. ทำให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย เพราะไม่ว่าจะมีกฎหมายที่ดีเพียงใดหากคดีขาดอายุความลงแล้วหรือต้องดำเนินคดีบางประเภทในเวลาอันกระชั้นชิด ย่อมก่อให้เกิดข้อขัดข้องของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความยุติธรรมเท่าที่ควร

3. ทำให้มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร เพราะผู้กระทำความผิดหรือผู้ที่คิดจะกระทำความผิด จะใช้อายุความเป็นเครื่องมือในการหลบหนีจากการลงโทษของกฎหมาย ไม่เกิดความเกรงกลัวในการที่จะกระทำความผิด เป็นต้น

สำหรับการฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยนั้นหากยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องคดีภายในกำหนดอายุความที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95⁵ สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป⁶ โดยตามมาตรา 95 วรรคแรก อายุความฟ้องคดีสูงสุดคือ ยี่สิบปี สำหรับการกระทำความผิดที่ต้องระวางโทษ ประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต และจำคุกยี่สิบปี⁷ โดยมีได้มีการบัญญัติอายุความสำหรับความผิดใดเป็นการเฉพาะ และมีได้บัญญัติถึงกรณีที่ไม่สามารถนำตัว

⁵ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95.

⁶ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39.

⁷ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95(1).

ผู้กระทำความผิดอยู่ในอำนาจศาลพร้อมฟ้องไว้ด้วย เช่น กรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี หรือกรณีอยู่ในระหว่างดำเนินการส่งผู้ร้ายข้ามแดน เป็นต้น

ประเทศไทยเองนอกจากจะต้องทำการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมในประเทศให้หมดไปหรือลดน้อยลง เพื่อความสงบสุขภายในประเทศแล้ว ในฐานะที่เป็นหนึ่งในสมาชิกของประชาคมโลก ทั้งยังได้มีการลงนามในอนุสัญญา หรือข้อตกลงต่างๆ หลายฉบับ ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคี ในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำความผิดที่มีลักษณะร้ายแรงและเป็นปัญหาในระดับโลกทั้งหลายนั้น จำต้องมีมาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสมเท่าทันสถานการณ์และเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับประชาคมโลก เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลในที่สุด

ดังนั้น จึงควรพิจารณาและตระหนักถึงบทบัญญัติของกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับอายุความที่เป็นอุปสรรคต่อการบังคับใช้กฎหมาย ในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีให้จงได้ในขณะเดียวกันต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้กระทำความผิดที่จะให้ผู้กระทำความผิดได้มีโอกาสต่อสู้เพื่อแสดงความสามารถในข้อกล่าวหาที่ตนได้รับเช่นกัน รวมทั้งจำเป็นต้องศึกษาแนวความคิด ทฤษฎี ด้วบทกฎหมาย และมาตรการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาเพื่อหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ในการที่จะเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนากระบวนการยุติธรรมและขจัดอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมที่มีผลกระทบต่อสังคมในระดับระหว่างประเทศรวมถึงอาชญากรรมและการกระทำความผิดสมัยใหม่ (Modern Crime) ที่ได้พัฒนารูปแบบและวิธีการเพื่อหลบเลี่ยงกฎหมายอยู่ตลอดเวลา

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และเจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในกฎหมายต่างประเทศ

1.2.2 เพื่อศึกษาให้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาให้ทราบถึงลักษณะของอาชญากรรมร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อสังคมในระดับระหว่างประเทศรวมถึงลักษณะของอาชญากรรมและการกระทำความผิดสมัยใหม่ (Modern Crime) ที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ (Transnational Crime)

1.2.4 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกับกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการ

กำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

อายุความฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทยนั้น ยังคงมีประเด็นที่เป็นปัญหาในทางปฏิบัติ อีกทั้งยังไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน เนื่องจากผู้กระทำผิดมักเจตนาหลบหนีจนคดีขาดอายุความเพื่อหลีกเลี่ยงการดำเนินคดี ดังนั้น จึงควรแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย โดยควรบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการนับอายุความในกรณีที่ผู้กระทำผิดหลบหนี ทั้งควรต้องบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการนับอายุความในคดีอาญาระหว่างประเทศ และควรกำหนดอายุความเป็นการเฉพาะในคดีบางประเภท โดยศึกษาจากแนวความคิดเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาของกฎหมายต่างประเทศทั้งจากกฎหมายระหว่างประเทศ และจากกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญาเป็นสำคัญ อันได้แก่ การนำตัวผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดมาดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหา ภายใต้หลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยนี้ มุ่งศึกษาถึงหลักเกณฑ์ วิธีการ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ ในการนำหลักเกณฑ์การกำหนดอายุความในต่างประเทศ มาเปรียบเทียบ พัฒนา และปรับใช้กับการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย เพื่ออำนวยความสะดวกให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด โดยศึกษาจากแนวความคิด ทฤษฎี กฎเกณฑ์ทางกฎหมาย สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงมาตรการต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.5 วิธีการศึกษา

การศึกษาวิจัยฉบับนี้ เป็นการศึกษาด้วยวิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยศึกษาวิเคราะห์จากตัวบทกฎหมาย ตำราทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ ตำบรยายกฎหมาย บทความจากวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารประกอบการประชุมหรือการสัมมนา คำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ความเห็นของนักนิติศาสตร์ นักวิชาการ และผลงานทางวิชาการอื่นๆ

ตลอดจนข้อมูลจากเว็บไซต์ (Website) ต่างๆ ทางอินเทอร์เน็ต (Internet) ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ได้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และเจตนารมณ์ของกฎหมายในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในกฎหมายต่างประเทศ

1.6.2 ทำให้ได้ทราบถึงแนวคิด ทฤษฎี และหลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศ

1.6.3 ทำให้ได้ทราบถึงลักษณะของอาชญากรรมร้ายแรงที่มีผลกระทบต่อสังคมในระดับระหว่างประเทศรวมถึงลักษณะของอาชญากรรมและการกระทำผิดสมัยใหม่ (Modern Crime) ที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ (Transnational Crime)

1.6.4 ทำให้ได้ทราบถึงปัญหาเกี่ยวกับกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย และ แนวทางในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้เกิดประโยชน์ต่อกระบวนการยุติธรรมและการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

บทที่ 2

แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา

ในการศึกษาหาหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความที่เหมาะสมแก่การฟ้องคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดที่ร้ายแรงและมีผลกระทบในทางระหว่างประเทศนั้น มีความจำเป็นต้องศึกษาถึงความหมาย ความเป็นมา แนวความคิดและหลักการต่างๆที่เกี่ยวข้องกับอายุความฟ้องคดีอาญาและคดีอาญาระหว่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีที่จะอำนวยให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมีแนวความคิดและหลักการที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา

การดำเนินคดีอาญาโดยเนื้อหาเป็นการดำเนินการที่กระทำไปเพื่อคลี่คลายข้อเท็จจริงหรือยืนยันความผิด หรือเพื่อยืนยันความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหา หรือเพื่อกำหนดโทษ หรือมาตรการอื่นๆ นอกจากนี้ การดำเนินคดีอาญายังเป็นการกระทำเพื่อให้กฎหมายอาญาได้มีการบังคับใช้ และเพื่อทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ อันตรงตามจุดประสงค์ของกฎหมายอาญา¹ ซึ่งมีขึ้นเพื่อ

1. ห้ามปรามและป้องกันพฤติกรรม อันนำไปสู่พฤติกรรมที่คุกคามต่อสวัสดิภาพและผลประโยชน์ของสาธารณชนและเอกชน

2. ควบคุมบุคคลซึ่งมีพฤติกรรมที่ต่อไปในทางที่จะกระทำความผิดอาญา

3. เตือนบุคคลทั่วไปไม่ให้ละเมิดต่อบทบัญญัติของกฎหมาย

4. ป้องกันและรักษาไว้ซึ่งสถาบันทางสังคม

เหตุเพราะการกระทำผิดอาญานั้นมีผลกระทบต่อสังคมส่วนรวม ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐในการที่จะควบคุมและป้องกันอาชญากรรมและการกระทำผิด แต่ในการดำเนินการของรัฐนั้น รัฐจะต้องกระทำตามกฎหมายและกระทำด้วยความเป็นธรรม จึงจะเป็นการดำเนินคดีอาญาที่ดีและอายุความในการฟ้องคดีก็เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่กฎหมายกำหนดให้ผู้ฟ้องคดีต้องปฏิบัติตาม

¹ พวิเกียรติ มินะกนิษฐ์. (2526). กฎหมายอาญาหลักและปัญหา. หน้า 2-3.

ดังนั้น จึงควรศึกษาเพื่อให้ทราบถึงหลักการและแนวความคิดในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1.1 บทนิยามของอายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความ คือ ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้กระทำการใดๆภายในกำหนดระยะเวลาดังกล่าว โดยในคดีอาญามีอายุความหลักอยู่ 2 ประเภท คือ

1. อายุความฟ้องร้อง
2. อายุความล่วงเลยการลงโทษ²

ดังนั้น “อายุความฟ้องคดีอาญา” คือ “ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ฟ้องคดี” หากระยะเวลาที่กำหนดได้ล่วงเลยไปแล้วคดีขาดอายุความ การฟ้องคดีก็มีอาจทำได้

โดยจุดประสงค์ในการฟ้องคดีอาญาก็เพื่อที่จะนำตัวผู้ที่ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดมาพิสูจน์ว่าได้กระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ หากคดีขาดอายุความก็จะทำให้ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษได้ อายุความฟ้องคดีจึงเป็นกลไกสำคัญอย่างหนึ่งในการดำเนินคดีอาญา

2.1.2 แนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา

กฎหมายในประเทศต่างๆทั่วโลกต่างมีอายุความในการฟ้องคดีอาญาบัญญัติไว้ทั้งสิ้น แต่หลักเกณฑ์ในเรื่องอายุความนั้นมีความแตกต่างกันดังต่อไปนี้

2.1.2.1 ระบบกฎหมายจารีตประเพณี(Common Law)

1) ประเทศอังกฤษ

กฎหมายอังกฤษตามกฎหมายจารีตประเพณีนั้น ไม่ยอมรับว่ามีอายุความในคดีอาญา เพราะจะอ้างอายุความต่อรัฐไม่ได้³

เนื่องจากระบบการดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษนั้น ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) ตามแนวความคิดนี้ถือว่าประชาชนทุกคนเป็นผู้เสียหายและมีสิทธิหรืออำนาจฟ้องคดีอาญาได้ โดยไม่คำนึงว่าบุคคลผู้นั้นจะเป็นผู้เสียหายที่แท้จริงหรือไม่⁴ เพราะการฟ้องคดีของประชาชนก็คือการฟ้องคดีในนามของพระมหากษัตริย์นั่นเอง⁵

² คณิต ฒ นคร ก (2547). กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่2). หน้า 443.

³ จิตติ ดิงศภิษฐ์. (2546). กฎหมายอาญา ภาค 1. หน้า 1271.

⁴ Elliott and Quinn. (2000). English Legal System. p. 260.

⁵ Delvin. (n.d.). The Criminal Prosecution in England. p. 16. (อ้างถึงใน อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). ผู้เสียหายในคดีอาญา. หน้า 48).

การฟ้องคดีอาญาของพระมหากษัตริย์จะไม่ถูกจำกัดด้วยอายุความ อันมีที่มาจากสุภาษิตกฎหมายที่ว่า “nullum tempus occurrit regi” หรือ “Time does not run against the King” ซึ่งมีความหมายว่า “อายุความจะไม่ใช้กับกษัตริย์” โดยตามประวัติศาสตร์นั้นจุดเริ่มต้นของหลักนี้ก็คือความเชื่อที่ว่า “กษัตริย์หรือประมุขของประเทศอยู่เหนือกฎหมาย (The sovereign is above the law)” เนื่องจากกษัตริย์นั้นทรงต้องปฏิบัติพระราชกรณียกิจอันเกี่ยวกับประโยชน์สาธารณะตลอดเวลา จึงไม่นำอายุความมาใช้กับกษัตริย์⁶

แม้ในปัจจุบันการดำเนินคดีอาญาในประเทศอังกฤษจะยังคงยึดถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยประชาชน (Popular Prosecution) อยู่ก็ตาม แต่ในคดีอาญาบางเรื่องที่มีกฎหมายระบุไว้โดยเฉพาะ เช่น ความผิดต่อรัฐ ความผิดทางการเมือง ความผิดร้ายแรงที่อาจมีผลกระทบต่อกระเทือนถึงความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ⁷ อำนาจในการฟ้องคดีอาญาประเภทนี้เป็นอำนาจของเจ้าพนักงานของรัฐเท่านั้น ซึ่งได้แก่ Crown Prosecution Service (CPS) หรือ สำนักงานอัยการ โดย CPS มีหน้าที่รับผิดชอบในการฟ้องคดีอาญาทั้งปวงที่มีการสอบสวน โดยตำรวจ ยกเว้นความผิดเกี่ยวกับการจราจรบางฐานที่เป็นความผิดเล็กน้อย ที่เอกชนฟ้องคดีเองได้⁸

ในการฟ้องคดีของ CPS นี้ ได้พัฒนามาจากการแต่งตั้ง Attorney-General ขึ้นในปี ค.ศ. 1879 โดยเป็นตำแหน่งที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งขึ้นเพื่อเป็นที่ปรึกษาในด้านกฎหมาย ต่อมาได้วิวัฒนาการขึ้นมาเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่เป็นโจทก์ฟ้องคดี ในกรณีที่พระมหากษัตริย์ได้รับความเสียหายโดยตรง ดังนั้น จากหลักการที่ว่าประชาชนทุกคนมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้และการฟ้องคดีนั้นเป็นการกระทำในนามของพระมหากษัตริย์ จึงทำให้ Attorney-General สวมสิทธิเข้ามาฟ้องคดีได้ ซึ่งเรียกว่าแบบ Nolle Prosequi⁹

แต่ในประเทศอังกฤษนั้นนอกจากกฎหมายจารีตประเพณีและคำพิพากษาของศาลแล้ว ยังมีกฎหมายอีกประเภทหนึ่งที่มีผลบังคับใช้เช่นกัน ก็คือ บทกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law หรือ Statutory Law)

⁶ Green. (n.d.). *The King Never Dies : The application of Nullum Tempus Occurrit Reggie to statutes of repose in product liability cases.* From <http://www.morganlewis.com>.

⁷ นพรัตน์ อักษร. (2532). ความผิดอันยอมความได้กับกระบวนกฤษฎีกรรมทางอาญา. หน้า 30. (อ้างถึงใน จิตติมา ศรีอินมัย. (2550). การสอบสวนฟ้องร้อง : ศึกษาแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประสิทธิภาพของการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทย. หน้า 11).

⁸ แหล่งเดิม.

⁹ Delvin. Op.cit., Loc.cit., (อ้างถึงใน อรรถพล ใหญ่สว่าง, เล่มเดิม, หน้า 48-49).

กฎหมายลายลักษณ์อักษร(Statute Law หรือ Statutory Law) เป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ โดยมีฐานะเป็นกฎหมายลำดับรองในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ซึ่งในปัจจุบันกฎหมายลายลักษณ์อักษรนี้ได้ทวีความสำคัญขึ้นมาก เนื่องจากการขยายตัวของสังคม จึงมีความจำเป็นต้องบัญญัติกฎหมายขึ้นมาเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น¹⁰ ซึ่งก็มีพระราชบัญญัติออกมากำหนดอาชญากรรมที่องคคดียาในบางเรื่อง¹¹ ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในบทที่ 3

กล่าวโดยสรุป การฟ้องคดีอาญาในประเทศอังกฤษนั้นไม่ว่าจะเป็นการฟ้องคดีโดยเอกชนหรือการฟ้องคดีโดย CPS ต่างก็เป็นการฟ้องคดีในนามของพระมหากษัตริย์ทั้งสิ้น เมื่อพิจารณาพร้อมกับสุภาษิตกฎหมายที่ว่า“nullum tempus occurrit regi” หรือ “Time does not run against the King” ซึ่งมีความหมายว่า “อายุความจะไม่ใช้กับกษัตริย์” จึงเป็นที่มาของการไม่ยอมรับว่ามีอายุความในคดีอาญา ตามหลักกฎหมายจารีตประเพณีของอังกฤษ (English Common Law)

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าในประเทศอังกฤษการฟ้องคดีอาญาโดยทั่วไปไม่มีอายุความกำหนด เว้นแต่มีกำหนดไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษรเป็นการเฉพาะในคดีอาญาบางเรื่องเท่านั้น

2) ประเทศสหรัฐอเมริกา

ในประเทศสหรัฐอเมริกาในคดีที่รัฐเป็นโจทก์ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญาหากเป็นการดำเนินคดีเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะแล้ว อายุความจะไม่นำมาใช้กับการดำเนินคดีประเภทดังกล่าว เว้นแต่ในกรณีที่มิใช่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ¹² (ซึ่งกฎหมายประเภทนี้ก็ได้แก่กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัตินั่นเอง) ด้วยเหตุผลที่ว่าสาธารณชนไม่ควรต้องได้รับผลร้ายจากความละเลยในการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของตน¹³

ซึ่งประเทศสหรัฐอเมริกาแม้จะเป็นประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) โดยได้รับอิทธิพลมาจากประเทศอังกฤษ แต่ปัจจุบันในการดำเนินคดีอาญานั้น ระบบการดำเนินคดีอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกากลับใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ (Public Prosecution) โดยมีพนักงานอัยการทำหน้าที่เป็นผู้ฟ้องคดี ซึ่งพนักงานอัยการอาจ

¹⁰ กิตติศักดิ์ ปรกติ. (2546). นิติวิธีในระบบชีวิตออร์และคอมมอนลอว์. หน้า 72.

¹¹ Kenny and Turner. (n.d.). *Kenny's Outline of Criminal Law*. p. 507. (อ้างถึงใน จิตติ ดิงศกัทธิย์. เล่มเดิม. หน้า 1271).

¹² From <http://vl.law.vill.edu/locator/3d/Feb2003/012998.pdf>.

¹³ From <http://www.tsc.state.tn.us/opinions/tca/PDF/044/ellzabet.pdf>.

พิจารณาสั่งฟ้องคดีหรือไม่ฟ้องคดีได้เอง แต่ในคดีที่เป็นการกระทำผิดร้ายแรง (felony) การฟ้องคดีจะกระทำได้เมื่อได้มีการให้คณะลูกขุนใหญ่ (grand jury) พิจารณาว่าคดีมีมูลพอที่จะสั่งฟ้องหรือไม่ (indictment) ซึ่งพนักงานอัยการต้องฟ้องคดี หรือได้รับคำยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนใหญ่ภายในกำหนดอายุความ ในกรณีที่การกระทำผิดนั้นเป็นการกระทำผิดที่กฎหมายกำหนดให้มีอายุความในการดำเนินคดี¹⁴ ทั้งนี้ เพราะในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีพระมหากษัตริย์ จึงถือหลักว่าความผิดอาญาเป็นความผิดต่อสังคมหรือมหาชน สังคมหรือมหาชนเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย¹⁵ ซึ่งมีหลักการที่ตรงกับแนวความคิดแบบอรรถประโยชน์ที่ถือว่า ความผิดอาญานั้นเป็นความผิดต่อสังคมหรือต่อรัฐ ดังนั้นรัฐจึงมีส่วนได้ส่วนเสีย และมีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำผิดดังกล่าว เนื่องจากรัฐมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยในสังคมโดยรวม ทั้งมีหน้าที่ป้องกันสังคมมิให้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นด้วย และเมื่อมีการกระทำที่ผิดกฎหมายเกิดขึ้นจึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะดำเนินการปราบปราม ฟ้องร้อง ตลอดจนดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด¹⁶ โดยอำนาจในการฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจของพนักงานอัยการที่ฟ้องคดีในนามของรัฐเท่านั้น ซึ่งมีกำหนดอยู่ใน บทแก้ไขรัฐธรรมนูญฉบับแรกที่เรียกว่า “The Bill of Rights” หรือ “บทบัญญัติว่าด้วยสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมือง” ในส่วนที่ว่าด้วยหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา¹⁷

ส่วนผู้เสียหายนั้น โดยหลัก ไม่มีอำนาจฟ้องคดีอาญา แต่มีข้อยกเว้นในคดีที่เห็นได้ชัดเจนว่าผู้ต้องหาควรจะถูกฟ้องและพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หากศาลได้รับฟังเหตุผลของพนักงานอัยการในการสั่งไม่ฟ้องแล้วผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเห็นว่า ควรให้นักกฎหมายของผู้เสียหาย (Private Prosecutor) เป็นโจทก์ แทนพนักงานอัยการ ดังนี้ ในคดีประเภทดังกล่าวผู้เสียหายหรือเอกชนจึงจะมีอำนาจฟ้องคดีอาญา¹⁸

ดังนั้นในประเทศสหรัฐอเมริกา การฟ้องคดีอาญาโดยหลักกฎหมายจารีตประเพณีนั้น ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี เนื่องจากหลักการที่ต้องการปกป้องรัฐให้พ้นจากผลกระทบของการฟ้องคดีที่ขาดอายุความ ซึ่งอายุความนั้นแท้ที่จริงแล้วเป็นเพียงการแสดงอำนาจของฝ่ายนิติบัญญัติต่อโจทก์ที่ว่า หากโจทก์สนใจที่จะละเลยสิทธิของตนโดยไม่ดำเนินการภายใน

¹⁴ From <http://en.wikipedia.org/wiki/Indictment>.

¹⁵ ชัยสิทธิ์ ตราฐรรม. วารสารกฎหมายจุฬาลงกรณ์. หน้า 102. (อ้างถึงใน อรรถพล ใหญ่สว่าง. เล่มเดิม. หน้า 52).

¹⁶ อารยา เกษมทรัพย์. (2537). การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง. หน้า 11.

¹⁷ วรินทร์ แต้ประยูร. (2545). สิทธิการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร. หน้า 48.

¹⁸ แหล่งเดิม.

ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดเมื่อระยะเวลาเช่นนั้นได้ผ่านพ้นไปแล้ว โจทก์มีควรมาย่างสิทธิของตนอีก¹⁹ แต่รัฐมีภารกิจมากมายในการบริหารประเทศ ดังนั้น หากรัฐเสียดำเนินการฟ้องคดีเพราะคดีขาดอายุความ ก็อาจก่อให้เกิดผลเสียอย่างมาก การที่จะนำหลักเกณฑ์เรื่องอายุความที่ใช้บังคับกับบุคคลทั่วไปมาใช้บังคับกับรัฐ จึงไม่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงในสังคม²⁰ แต่ทั้งนี้ก็มีกฎหมายลายลักษณ์อักษรบัญญัติให้มีอายุความในการฟ้องคดีอาญาบางประเภทเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ เพราะเหตุที่ควรให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิของบุคคล จากการที่ต้องต่อสู้คดี โดยที่ข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับคดีอาจเลือนหายไปตามกาลเวลา และยังคงการลบลผลกระทบจากการลงโทษเนื่องจากการกระทำผิดที่ผ่านมาเป็นเวลานานแล้ว รวมทั้งยังเป็นมาตรการบังคับให้เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายได้กระทำการสืบสวนสอบสวนการกระทำผิดนั้น โดยเร็ว²¹

จากการศึกษาแนวความคิดและหลักการเกี่ยวกับอายุความจากหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและประเทศสหรัฐอเมริกา อาจกล่าวได้ว่าเรื่องอายุความในการฟ้องคดีอาญาตามหลักกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) นั้น มิใช่เป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องมีอายุความในการฟ้องคดี²² โดยการฟ้องคดีอาญาจะกระทำเมื่อใดก็ได้ เว้นแต่มีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะ²³

2.1.2.2 ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

ในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) มีการบัญญัติอายุความฟ้องคดีอาญาไว้ในกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติบัญญัติขึ้นเป็นหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีอาญาไม่ว่าจะเป็นในคดีอาญาอุกฉกรรจ์หรือในคดีอาญาธรรมดา โดยเหตุผลสำคัญในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญามี 3 ประการ ดังนี้²⁴

1. กฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli) เป็นเหตุผลหนึ่งที่นานาประเทศถือว่า เมื่อเวลาล่วงเลยไป ชีงนานเท่าใดความทรงจำก็ยิ่งน้อยลงเท่านั้น ความแม่นยำในเหตุการณ์ที่ผ่านไปก็ลดลง ความยากในการพิสูจน์พยานหลักฐานต่างๆที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งทางฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลยยิ่งเพิ่มขึ้น โอกาสผิดพลาดก็ยิ่งมากขึ้น อีกประการหนึ่ง เมื่อเวลาล่วงเลยไปจนไม่มีใครสนใจจำ

¹⁹ From <http://www.morganlewis.com>.

²⁰ Ibid.

²¹ Toussie v. United States, 397 U.S. 112, 90 S.Ct. 858.

²² Ludea. (1989). *Corpus Juris Secundum* (Volume 22). p. 240.

²³ Ibid.

²⁴ จิตติ ดิงพิทักษ์. เล่มเดิม. หน้า 1055-1056.

เหตุการณ์ที่เป็นความผิดนั้นแล้ว ก็ย่อมไม่มีประโยชน์อย่างใดที่จะรื้อฟื้นฟ้องร้องพิพากษาลงโทษกันอีก เป็นการก่อความวุ่นวายแก่ประชาชนขึ้นใหม่โดยใช่เหตุ

2. การที่ผู้กระทำความผิด หรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่นั้นพ้นเวลาที่กำหนดไว้ ย่อมเป็นการทรมานผู้นั้นพอสมควร เป็นการลงโทษอยู่ทางหนึ่งแล้ว ไม่ควรลงโทษซ้ำอีก

3. การที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องโทษหลบหนีอยู่ได้ด้วยความสงบจนพ้นกำหนดเวลานั้น ไม่ทำความผิดให้เป็นที่น่าสนใจของประชาชนจนถูกจับอีก เป็นการแสดงว่าเขาได้ระมัดระวังความประพฤติตนจนไม่ควรลงโทษอีกแล้ว อายุความและกำหนดล่วงเลขการลงโทษจึงเป็นเครื่องคลบ้นศาลให้ผู้นั้นต้องระมัดระวังไม่กระทำความผิดหรือการใดๆ ที่จะก่อความสนใจของประชาชนในตัวเขาขึ้น เป็นนโยบายทางอาญาที่มีผลในทางป้องกันความผิดอาญาทางหนึ่ง

ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) นั้น ให้ความสำคัญแก่เรื่องการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนเป็นสำคัญ กล่าวคือ ทั้งในเรื่องการพิสูจน์พยานหลักฐานก็ดี เรื่องสิทธิของผู้กระทำความผิดก็ดี เรื่องการให้โอกาสในการกลับสู่สังคมก็ดี ล้วนแล้วแต่เป็นแนวคิดทางกระบวนการยุติธรรมทางอาญาในรูปแบบ “กระบวนการนิติธรรม” (Due Process Model)

เนื่องจาก ในการดำเนินคดีอาญานั้น ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะมีการกระทบถึงสิทธิและเสรีภาพของบุคคล แต่รัฐก็จำเป็นต้องพยายามดำเนินการให้ก้าวล่วงสิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้น้อยที่สุด ซึ่งแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลย่อมต่างกันไปตามค่านิยมหรือจุดยืนของระบบความยุติธรรมทางอาญา²⁵ ซึ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญานั้นมีกระบวนการอยู่สองรูปแบบคือ “แบบการควบคุมอาชญากรรม” (Crime Control Model) แบบหนึ่ง กับ “แบบกระบวนการนิติธรรม” (Due Process) อีกแบบหนึ่ง²⁶ ซึ่งทั้งสองรูปแบบมีเป้าหมายในการป้องกันสังคมอย่างเดียวกัน แต่มีวิธีการในการบรรลุเป้าหมายหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งมีวิธีปฏิบัติ (Procedure) ที่แตกต่างกัน กล่าวคือ²⁷

²⁵ ฉัตรชัย ดังคมานุกุลชัย. (2549). การประกันตัวในคดีอาญา: ศึกษาเฉพาะกรณีการประกันภัยอิสรภาพ. หน้า 15.

²⁶ Packer. (1968). *The Limits of Criminal Sanction*. p. 154-173. (อ้างถึงใน ฉัตรชัย ดังคมานุกุลชัย. เล่มเดิม. หน้าเดิม).

²⁷ อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2548). ทฤษฎีอาญา. หน้า 112-113.

1. การดำเนินคดีอาญาในรูปแบบการควบคุมอาชญากรรม (Crime Control Model)

การดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนี้มุ่งเน้นถึงผลสำเร็จในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยถือหลักความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยของสังคมเป็นสำคัญ ฉะนั้นหากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไม่มีประสิทธิภาพแล้ว ประชาชนก็จะเสื่อมศรัทธาและไม่เคารพเชื่อฟังกฎหมาย โดยมีหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาที่มีความผิดเสมอ (Presumption of Guilt)²⁸

2. การดำเนินคดีอาญาในรูปแบบกระบวนการนิติธรรม (Due Process Model)

การดำเนินคดีอาญาในรูปแบบนี้มุ่งเน้นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคลเป็นสำคัญ มากกว่าประสิทธิภาพในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ โดยยึดถือหลักกฎหมายเป็นสำคัญ กระบวนการทุกขั้นตอนต้องเป็นไปตามกฎหมายและชอบธรรม เพราะมีหลักว่าแม้ประสิทธิภาพในการควบคุมและป้องกันอาชญากรรมจะมีความสำคัญ แต่ย่อมน้อยกว่าการป้องกันสิทธิและเสรีภาพของบุคคลจากคามผิดพลาดของกระบวนการ โดยมีหลักสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหายังเป็นผู้บริสุทธิ์อยู่จนกว่าจะพิสูจน์ได้ว่าเขาได้กระทำความผิดจริง (Presumption of Innocence)²⁹

ดังนั้น ในกลุ่มประเทศที่ใช้กฎหมายระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) จึงมีอายุความฟ้องคดีอาญากำหนดไว้ในกฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ในการฟ้องคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นในคดีอาญาอุทธรณ์หรือในคดีอาญาธรรมดา

โดยจะกล่าวถึงหลักเกณฑ์การฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายกำหนด ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) ดังต่อไปนี้

1) ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นประเทศที่ถือหลักการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) การฟ้องคดีอาญาจึงเป็นหน้าที่ของรัฐแต่ผู้เดียว โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้มีหน้าที่ฟ้องคดีอาญา³⁰ โดยปกติแล้วพนักงานอัยการจะสั่งฟ้องคดีก็ต่อเมื่อเห็นสมควรและสั่งไม่ฟ้องเมื่อเห็นว่าเป็นความผิดเล็กน้อย หรือการฟ้องคดีนั้นไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับสังคม หรือผู้ต้องหาได้กระทำความผิดไป โดยมีเหตุอันสมควร ซึ่งการฟ้องร้องอาจทำให้เกิดผลเสียหายต่อสาธารณะ

²⁸ ฉัตรชัย คังคณานุกุลชัย. เล่มเดิม. หน้า 15-16.

²⁹ แห่ถ่งเดิม.

³⁰ ออมร จันทรสุมบูรณ์. (2516, ธันวาคม). "อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง ในขบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย." บทบัณฑิต, 30, 4. หน้า 625.

มากกว่าได้รับประโยชน์³¹ และในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการนั้นต้องกระทำภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดด้วย เพราะกฎหมายฝรั่งเศสกำหนดว่า ถ้าคดีขาดอายุความจะดำเนินคดีแก่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้และรัฐต้องดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดภายในเวลาที่กฎหมายบัญญัติ³²

2) ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

การดำเนินคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นการดำเนินคดีในรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ(Public Prosecution) ถือว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐและรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องคดี³³ โดยพนักงานอัยการต้องฟ้องคดีภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด ซึ่งถือว่าการที่คดีขาดอายุความนั้น เป็นผลทำให้คดีไม่สมบูรณ์ต้องยุติคดี พนักงานอัยการไม่อาจฟ้องคดีนั้นได้³⁴

สำหรับการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยนั้น ใช้หลักการดำเนินคดีโดยรัฐ(Public Prosecution) เพราะมีพนักงานอัยการเป็นตัวแทนของรัฐทำหน้าที่ฟ้องคดี และยังมีอำนาจเข้าไปควบคุมการดำเนินคดีของผู้เสียหายได้ เช่น ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 และ 32³⁵ แต่ก็ยังให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีเอาไว้อย่างกว้างขวาง โดยมีสิทธิเท่าเทียมกับพนักงานอัยการ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28³⁶ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา จะเห็นว่าไม่ได้ให้สิทธิแก่ผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาเลย

จากการศึกษาแนวความคิดในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาของทั้งสองระบบกฎหมายแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า “อายุความฟ้องคดี” คือ หลักเกณฑ์ในทางวิธีพิจารณาที่กฎหมายบัญญัติไว้ ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ต้องมีอยู่ในทุกๆ การพิจารณาคดี ทั้งนี้ เพื่อเป็นหลักเกณฑ์ให้โจทก์ปฏิบัติในการฟ้องคดี และเพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของจำเลย รวมทั้งเพื่อเป็นกรอบในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ในการกำหนดอายุความนั้น อาจมีระยะเวลาของอายุความที่สั้นหรือยาวแตกต่างกันไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับปรัชญาทางกฎหมาย ว่าการกระทำผิดใดควรมีระยะเวลาของอายุความเท่าใด

³¹ กรกฎญา เอ็ม โอภาส. (2542). การดำเนินคดีอาญาโดยองค์กรเอกชน. หน้า 13.

³² วรินทร์ ด้ประยูร. เถมเดิบ. หน้า 53-55.

³³ คณิต ณ นคร ข (2533). “อัยการเยอรมันและการดำเนินคดีอาญาของอัยการเยอรมันก่อนฟ้อง.”

อัยการกับการสอบสวนคดีอาญา รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ. หน้า 77.

³⁴ พรศักดิ์ พตสมบัตินันท์. (2545). อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและผู้เสียหาย. หน้า 18.

³⁵ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 31 และ มาตรา 32.

³⁶ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28.

2.1.3 หลักเกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา

2.1.3.1 กำหนดอายุความของการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญา

ในกรณีที่กฎหมายได้กำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีไว้ ในการฟ้องคดีดังกล่าว จะต้องฟ้องภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดนั้นอาจมีระยะเวลาสั้นหรือยาวแตกต่างกันไป ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงเจตนารมณ์ที่กฎหมายกำหนดให้มีอายุความฟ้องคดี อันได้แก่เรื่อง “กฎแห่งการลืม” โดยสัมพันธ์กับการกระทำผิดที่ผู้กระทำความผิดได้ทำลง ซึ่งหากเป็นการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรง กำหนดระยะเวลาของอายุความย่อมสั้นกว่า กำหนดระยะเวลาของอายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงกว่า ดังเช่น กำหนดอายุความในประมวลกฎหมายอาญาของประเทศประเทศไทย ในมาตรา 95(5) ระยะเวลาของอายุความที่กฎหมายกำหนดสำหรับการกระทำความผิดที่มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน เช่น การกระทำความผิดที่เป็นความผิดลหุโทษทั้งหลาย อายุความในการฟ้องคดีคือ ระยะเวลาหนึ่งปี แต่ในมาตรา 95(1) อายุความในการฟ้องคดีสำหรับการกระทำผิดที่มีโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี เช่น การกระทำความผิดฐานปลงพระชนม์พระมหากษัตริย์ (มาตรา 107) การวางเพลิงเผาทรัพย์ (มาตรา 218) ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ (มาตรา 149) หรือ ฉ้อโกงโดยเจตนา (มาตรา 288) ระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องคดีคือ ยี่สิบปี ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าระยะเวลาของอายุความในการฟ้องคดีจะสั้นหรือยาว ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของการกระทำผิดว่ามีความร้ายแรงเพียงใดด้วย³⁷

โดยแนวความคิดในการจำแนกลักษณะของการกระทำผิดตามหลักอาชญาวิทยา ได้จำแนกลักษณะของอาชญากรรมหรือการกระทำผิดไว้ 8 ประเภท ดังนี้³⁸

1. อาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายขั้นอุกฉกรรจ์ (Violent Personal Crime) ได้แก่ การฆ่าคนตายโดยเจตนา ทำร้ายร่างกายสาหัส และข่มขืนกระทำชำเรา ปฏิบัติมิได้ตอบจากสังคมจึงมุ่งหวังให้มีการแก้แค้นทดแทน โดยการลงโทษให้สาสม

2. อาชญากรรมประเภทประทุษร้ายต่อทรัพย์เป็นครั้งคราว (Occasional Property Crime) ได้แก่ การกระทำความผิดต่อทรัพย์ของผู้อื่น โดยผู้กระทำมุ่งหวังที่จะได้ทรัพย์คืนมา เพื่อเสริมสร้างสถานภาพของตนในสังคม โดยไม่รู้ว่าคนได้ประกอบอาชญากรรม เป็นต้นว่า การออกเช็คโดยไม่มีเงินจะใช้ตามเช็ค ปฏิบัติมิได้ตอบจากสังคมจึงมุ่งหวังที่จะจับกุมบุคคลเหล่านั้นมาชดใช้ค่าเสียหายหรือลงโทษ

³⁷ ดูประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95.

³⁸ อรรถ สุวรรณบุปผา. (2518). หลักอาชญาวิทยา. หน้า 53 - 56. (อ้างถึงใน อรุณี อนันตชัยศิลป์. (2542). อายุความในคดีอาญา. หน้า 89).

3. อาชญากรรมประเภทกระทำผิดโดยใช้ตำแหน่งหน้าที่เป็นเครื่องมือ (Occupational Crime) ได้แก่ การคอร์รัปชัน ฉ้อโกง การค้าของเถื่อน เป็นต้น ซึ่งผู้กระทำผิดจะมีความรู้สึกว่าตนเองมิใช่อาชญากร โดยจะเพิกเฉย หรือไม่เคียดคร้อน เพราะอาจได้ผลประโยชน์ร่วมอยู่ด้วย และผู้กระทำผิดจะยอมรับว่าพฤติกรรมของเขาเป็นแบบแผนอันเป็นค่านิยมในสังคม ที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา แต่เนื่องจากผู้กระทำผิดประเภทนี้ส่วนใหญ่มีตำแหน่งหน้าที่การงานสูง ทำให้การพิจารณาความผิดยุ่งยากซับซ้อน และการกระทำผิดมักไม่ประจักษ์ จึงทำให้ปฏิกริยาตอบได้จากสังคมไม่ร้ายแรงนัก

4. อาชญากรรมทางการเมือง (Political Crime) เป็นการกระทำผิดเพื่อสนับสนุนหรือนำมาซึ่งความสำเร็จ หรือวัตถุประสงค์ทางการเมือง และกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด แต่ผู้กระทำจะไม่คิดว่าตนกระทำผิดแต่อย่างใด ซึ่งการกระทำผิดประเภทนี้จะได้รับการตอบได้จากสังคมในลักษณะที่รุนแรง คราบเท่าที่พฤติกรรมนั้นนำมาซึ่งอันตรายต่อสังคม เช่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร การกบฏ การบ่อนทำลายเพื่อล้มล้างรัฐบาล เป็นต้น

5. อาชญากรรมประเภทที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (Public Order Crime) ความผิดประเภทนี้ขึ้นอยู่กับทัศนคติของสังคมเป็นส่วนใหญ่ เช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เมาสุราอาละวาด โสเภณี รักร่วมเพศ หรือการกระทำผิดที่ละเมิดกฎหมายที่มีลักษณะอันเป็นการฝ่าฝืนกฎระเบียบของสังคมอื่นๆ

6. อาชญากรรมเลียนแบบ (Conventional Crime) การกระทำผิดประเภทนี้จะพบอยู่ในกลุ่มเด็กวัยรุ่น โดยเลียนแบบจากการกระทำผิดของผู้ใหญ่ หรือจากการเผยแพร่ลักษณะการกระทำผิดจากสื่อมวลชนต่างๆ เช่น จากภาพยนตร์ โทรทัศน์ จากหนังสือพิมพ์ เป็นต้น

7. อาชญากรรมร่วม (Organized Crime) ได้แก่ การกระทำความผิดร่วมกันหลายคน อาจรวมกันเป็นกลุ่มเรียกว่า “องค์กรอาชญากรรม” เช่น การค้ายาเสพติด การคอบ่อนการพนัน หรือช่องโสเภณี เป็นต้น โดยปฏิกริยาตอบได้จากสังคมจะรุนแรง แต่ในทางปฏิบัติมักกระทำได้ยาก

8. อาชญากรรมอาชีพ (Professional Crime) ได้แก่ การกระทำผิดที่ผู้กระทำยึดถือเป็นอาชีพจนไม่ยอมประกอบอาชีพสุจริตอื่นๆ เพราะเห็นว่าลำบากและมีรายได้น้อย ซึ่งการกระทำผิดลักษณะนี้ก็ ได้แก่ นักล้วงกระเป๋า นักงัดแงะ นักย่องเบา เป็นต้น โดยการกระทำผิดของบุคคลเหล่านี้ไม่นิยมวิธีรุนแรง สังคมจึงตอบได้ด้วยวิธีที่ไม่รุนแรงเช่นกัน

เมื่อได้ทราบถึงการจำแนกประเภทของอาชญากรรมและการกระทำผิดแล้ว เห็นว่า ในการกระทำผิดประเภทที่ความร้ายแรงไม่มาก สังคมมักตอบได้ด้วยวิธีที่ไม่ร้ายแรงเช่นกัน และในการกำหนดโทษนั้น ย่อมสัมพันธ์กับระดับของความร้ายแรงของการกระทำผิด โดยการกระทำผิดใดมีความร้ายแรงมากอัตราโทษย่อมสูงกว่า การกระทำผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า

การดำเนินคดีอาญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้กระทำผิดและเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ดังนั้น ในการกำหนดระยะเวลาฟ้องคดีอาญานอกจากจะต้องคำนึงถึง “กฎแห่งการลืม” ที่มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการพิสูจน์พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องในคดีแล้ว ยังต้องคำนึงถึงวัตถุประสงค์ในการลงโทษด้วย กล่าวคือ ในการกำหนดอายุความนั้น การจะกำหนดอายุความสั้นหรือยาว นอกจากจะต้องพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำผิดแล้ว ศาลและนักนิติศาสตร์ของประเทศฝรั่งเศส ยังมีความเห็นว่า กฎหมายเรื่องอายุความมิได้บัญญัติขึ้นเพื่อประโยชน์แก่ผู้กระทำผิด แต่บัญญัติเพื่อประโยชน์สาธารณะ³⁹ ดังนั้น หากการกระทำผิดใดที่มีความร้ายแรงน้อย กฎหมายก็จะกำหนดระยะเวลาของอายุความไว้สั้น เนื่องจากการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงนั้น โดยมากจะเป็นความผิดที่เป็นส่วนตัวอย่างมาก ดังเช่น บรรดาความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้เป็นความผิดอันยอมความกันได้ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศไทย ผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดที่แท้จริงก็คือตัวผู้เสียหายเอง และผู้ที่จะได้รับประโยชน์จากการดำเนินคดีก็คือผู้เสียหายนั่นเอง ดังนั้น การดำเนินคดีก็จะมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ แต่ในการกระทำผิดใดที่มีความร้ายแรงมาก ดังเช่น การกระทำผิดประเภทที่เป็นความผิดการเมือง (Political Crime) อันเป็นการกระทำผิดต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิด ก็คือปัจเจกชนทุกคนในสังคมนั่นเอง และการดำเนินคดีในการกระทำผิดดังกล่าวย่อมเป็นการดำเนินคดีที่เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ กฎหมายก็จะกำหนดระยะเวลาของอายุความไว้ยาวนานพอสมควร หรือบางกรณีอาจกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

2.1.3.2 การนับอายุความฟ้องคดีอาญา

การนับอายุความฟ้องคดีอาญา อายุความจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น

การกระทำผิดเกิดขึ้นเมื่อใดนั้น ต้องพิจารณาจากการกระทำเป็นสำคัญ หมายความว่า การกระทำที่เป็นความผิดนั้นได้กระทำครบถ้วนตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้เป็นความผิด มิใช่เรื่องของการพิจารณาถึงเวลาที่ผลจากการกระทำผิดนั้นเกิด และโดยทั่วไปวันที่การกระทำผิดนั้นจบสิ้นลง มักเป็นวันเดียวกับ วันที่ความผิดนั้นเป็นความผิดสำเร็จ เช่น⁴⁰

1. ความผิดฐานทำให้แก่ถูก วันกระทำความผิดมิใช่วันเริ่มแห่ง แต่เป็นวันที่ถูกในครรรภ์ถึงแก่ความตาย

2. กรณีผู้สนับสนุน วันกระทำความผิด คือ วันที่ความผิดที่สนับสนุนนั้นได้กระทำงานจบสิ้น

³⁹ จิตติ ดิงศภัทย์, เสมตม, หน้า 71.

⁴⁰ คณิศ วนคร ก เสมตม, หน้า 446.

3. กรณีการฆ่าโดยงดเว้นการที่จกต้องกระทำเพื่อป้องกันผล วันกระทำผิด คือ วันที่ผู้กระทำอาจช่วยเหลือไม่ให้เกิดการตาย

ในกรณีที่การกระทำผิดเป็นการกระทำที่ในทางรูปแบบสมบูรณ์แล้ว การนับอายุความฟ้องคดี ต้องนับเวลาที่กระทำผิดนั้น ในทางเนื้อหาจบสิ้นลง ตัวอย่าง เช่น⁴¹

1. การกระทำที่เป็นความผิดที่กระทำต่อเนื่องกันเรื่อยไป เช่น การมีอาวุธปืน โดยไม่ได้รับอนุญาต อันเป็นการกระทำผิดที่ไม่ต้องการผล ดังนั้น การกระทำยังคงเป็นความผิดอยู่ตลอดระยะเวลาที่ยังคงมีอาวุธปืนนั้นอยู่ในความครอบครอง อายุความจะเริ่มนับก็ต่อเมื่อการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้นสิ้นสุดลง

2. การกระทำผิดที่มีหลายการกระทำ วันกระทำผิดคือ วันที่การกระทำส่วนสุดท้ายได้กระทำลง

ซึ่งอายุความนี้เมื่อเริ่มนับแล้วก็จะดำเนินเรื่อยไป เว้นแต่มีเหตุที่จะทำให้การนับอายุความนั้นต้องหยุดนับต่อไป ซึ่งในการหยุดนับนั้นอาจเป็นการหยุดนับโดยสิ้นเชิง (Interruption) กล่าวคือ เมื่อมีเหตุที่กฎหมายกำหนดให้ต้องหยุดนับอายุความโดยเหตุในการหยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิงนี้อาจมีอยู่ก่อนที่จะเริ่มนับอายุความ หรืออาจมีขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการเริ่มนับอายุความไปแล้ว และภายหลังจากมีเหตุที่กฎหมายกำหนดให้มีการเริ่มนับอายุความใหม่ก็ต้องเริ่มนับใหม่ตั้งแต่ต้น โดยไม่นำเอาอายุความที่ได้นับไปแล้วในคราวแรกเข้ามานับรวมด้วย ดังจะเห็นได้จาก ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 วรรคท้าย ที่บัญญัติว่า “ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือวิกลจริต และศาลสั่งการงดพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้ว นับแต่วันที่หลบหนี หรือวันที่ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน” ดังนี้ การฟ้องและการได้ตัวผู้กระทำความผิดมาศาล เป็นเหตุให้อายุความหยุดนับ และการหลบหนีและการวิกลจริตจนต้องงดการพิจารณาเป็นเหตุให้ต้องเริ่มนับอายุความใหม่ โดยเริ่มนับตั้งแต่วันที่หลบหนี หรือวันงดพิจารณา⁴²

อีกกรณีหนึ่งอาจเป็นการหยุดนับอายุความความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) กล่าวคือ เมื่อมีเหตุที่กฎหมายกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวโดยเหตุในการหยุดนับอายุความชั่วคราวนี้อาจมีอยู่ก่อนที่จะเริ่มนับอายุความ หรืออาจมีขึ้นภายหลังจากที่ได้มีการเริ่มนับอายุความไปแล้ว และภายหลังจากเมื่อเหตุที่ทำให้ต้องหยุดนับอายุความจบลงแล้ว จึงจะเริ่มนับอายุความใหม่ ซึ่งในการนับอายุความคราวหลังนี้ก็จะต้องนับต่อจากอายุความที่ได้หยุดนับไปคราวแรก ดังจะเห็นได้จาก กฎหมายเรื่องอายุความในคดีอาญาของรัฐบาลกลาง (Federal Law) ของประเทศ

⁴¹ คณิต ณ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 447.

⁴² แหล่งเดิม.

สหรัฐอเมริกา ในบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 3290 กำหนดว่า “บทบัญญัติเรื่องอายุความจะไม่นำมาใช้ในกรณีของบุคคลที่หลบหนีจากความยุติธรรม” โดยในคดี United States v Fonseca-Machado, 53 F.3d 1242 (11th Cir. 1995) ซึ่งเป็นคดีที่จำเลยกระทำผิดฐานจี้เครื่องบิน ในเที่ยวบินไปประเทศคิวบา ได้หลบหนีจากความยุติธรรม ดังนั้นจึงหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว⁴³

2.1.3.3 สถานะของอายุความในคดีอาญา

การที่ผู้กระทำผิดหลบหนีเงื้อมมือกฎหมายนั้นเป็นการที่ผู้กระทำความผิดตกอยู่ในภาวะที่ลำบาก ซึ่งภาวะนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาวะที่เป็นโทษแก่ผู้กระทำผิด เพราะผู้กระทำผิดต้องหลบๆ ซ่อนๆ ในระหว่างนั้น เมื่อคดีขาดอายุความฟ้องคดีแล้วจึงเท่ากับเป็นการที่กฎหมายขอมยกโทษให้แก่ผู้กระทำผิด ด้วยเหตุผลดังกล่าว นักนิติศาสตร์ฝ่ายหนึ่งจึงเห็นว่า อายุความฟ้องคดีเป็นเหตุยกโทษให้เฉพาะตัว และด้วยเหตุนี้อายุความฟ้องคดีจึงเป็นกฎหมายอาญา⁴⁴

แต่หากพิจารณาในทางทฤษฎีแล้ว การที่ผู้กระทำผิดไม่ต้องรับโทษเนื่องจากคดีขาดอายุความนั้น มิใช่เหตุยกเว้นโทษสำหรับผู้กระทำผิด เพราะในทางทฤษฎี “เหตุยกเว้นโทษ” หมายถึง “การกระทำที่เป็นความผิดตามกฎหมาย แต่ผู้กระทำไม่ต้องรับโทษ เพราะมีเหตุยกเว้นโทษเฉพาะตัว” ซึ่งมีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา อันได้แก่⁴⁵

1. วิกลจริต (มาตรา 65)
2. ความมึนเมา (มาตรา 66)
3. ความจำเป็น (มาตรา 67)
4. การกระทำตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน (มาตรา 70)

ดังนั้น กรณีที่ผู้กระทำผิดไม่ถูกลงโทษเนื่องจากคดีขาดอายุความจึงมิใช่กรณีที่กฎหมายยกเว้นโทษ เพราะเรื่องอายุความนั้นเป็นเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีและลงโทษผู้กระทำผิดเอาไว้ เมื่อระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้นั้นได้ผ่านพ้นไป จึงไม่สามารถฟ้องคดีหรือลงโทษผู้กระทำผิดสำหรับการกระทำความผิดนั้นได้อีก ส่วนเรื่องเหตุยกเว้นโทษตามกฎหมายนั้น เป็นเรื่องที่กฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อนำข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับสภาพร่างกายหรือจิตใจของผู้กระทำความผิด มาพิจารณาประกอบในการตัดสินความผิด เพราะความผิดอาญาที่เกิดขึ้นบางครั้งผู้กระทำผิดมิได้มีเจตนาที่จะได้กระทำความผิด แต่อาจเกิดจากสาเหตุที่มีความ

⁴³ จาก http://www.institute.ago.go.th/text/nsa_text2_15.doc.

⁴⁴ คณิต วัฒนคร ก. เสริมเคิม. หน้า 444.

⁴⁵ สมศักดิ์ เอี่ยมพลับใหญ่. (2545). เหตุบรรเทาโทษ เหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ และการรอกการลงโทษ (ตามประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขใหม่ปี 2545). หน้า 103.

จำเป็น มีพฤติการณ์บีบต้นทำให้จำต้องกระทำความผิด โดยผู้กระทำความผิดอาจได้รับการพิจารณา ยกเว้นโทษ อันเกิดจากการกระทำที่ผิดกฎหมายนั้น

ในส่วนของอาชญากรรมเป็นกฎหมายอาญานั้น มีความเห็นของนักนิติศาสตร์อีกฝ่ายหนึ่ง เห็นว่า การที่เวลาได้ล่วงเลยมานานหลังการกระทำผิดนั้นมิผลโดยตรงต่อพยานหลักฐาน ในคดี กล่าวคือ กำหนดเวลาที่ไต่ถามนั้นนามานั้น ทำให้พยานหลักฐานต่าง ๆ มีค่าน่าเชื่อถือ ความเป็นความจริงของพยานบุคคลเสื่อมถอยไป หรือพยานหลักฐานเกิดสูญหายในเวลาต่อมา ซึ่งจะส่งผลต่อความผิดพลาดของกระบวนการยุติธรรมโดยตรงได้ ด้วยเหตุผลทางด้านพยานหลักฐานดังกล่าว อาชญากรรมฟ้องคดีจึงเป็นเรื่องไม่ประจักษ์ (Prozessideemnis หรือ bars to prosecution) และเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา⁴⁶

บทบัญญัติเรื่องอาชญากรรมคืออาญาที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย มาตรา 95 ถึง 101 นั้น แม้ว่าจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา แต่โดยลักษณะของกฎหมายแล้ว พิจารณาได้ว่าเป็นกฎหมายในส่วนของกฎหมายวิธีสบัญญัติ ซึ่งไม่ควรจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาสบัญญัติ เพราะประมวลกฎหมายอาญาเป็นกฎหมายกำหนดความผิดและโทษที่จะลงลงความที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษทางอาญาเมื่อได้กระทำการที่กฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิด และกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย”

ในประมวลฝรั่งเศส กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมมีปัญหาถกเถียงกันว่าเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติหรือกฎหมายสารบัญญัติ แต่เดิมความเห็นของนักกฎหมายและคำพิพากษาของศาลเคยถือว่าเป็นกฎหมายสารบัญญัติ เพราะไม่เกี่ยวกับวิธีพิจารณาแต่มีผลทำให้ความผิดนั้นลงโทษไม่ได้ จึงถือว่าถ้ากฎหมายใหม่มีอาชญากรรมที่เดิมก็มีผลย้อนหลังได้ แต่ถ้ากฎหมายใหม่อาชญากรรมที่ไม่มีผลย้อนหลัง⁴⁷

แต่ต่อมาได้มีคำพิพากษากลับหลักเดิม โดยถือว่า กฎหมายเกี่ยวกับอาชญากรรมเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติ จึงใช้บังคับกับอาชญากรรมที่กำลังดำเนินอยู่ได้ทันที กระทั่งรัฐธรรมนูญฝรั่งเศส ได้มีความเห็นเช่นเดียวกันนี้ และนักกฎหมายส่วนใหญ่ก็มีความเห็นว่าอาชญากรรมนั้นมิได้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องหา แต่มีขึ้นโดยเหตุเพื่อประโยชน์ของสังคม อย่างไรก็ตาม ตามคำพิพากษาศาลฎีกาวันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ.1956 ได้วินิจฉัยว่า ต้องใช้กฎหมายที่ยังคงอยู่ในขณะนั้นต่อเริ่มนับอาชญากรรมและกฎหมายใหม่ที่ผิดอาชญากรรมลงโทษออกไปจะนำมาใช้กับอาชญากรรมที่เริ่มเดิน

⁴⁶ คณิต วัฒนคร ก เล่มเดิม. หน้าเดิม.

⁴⁷ โทมม บักรภิรมย์. (2525). คำอธิบายกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (เอกสารอัครสำเนา). หน้า 8.

แล้วไม่ได้ แต่ต่อมาก็ได้มีคำพิพากษา ลงวันที่ 25 ธันวาคม 1967 ไม่ยอมรับบังคับอายุความฟ้อง ตามกฎหมายใหม่ซึ่งเป็นคุณแก่จำเลยมากกว่า

ข้อแตกต่างของคำพิพากษานี้ มีผู้อธิบายว่า วิธีการใช้กฎหมายย่อมแตกต่างกัน สำหรับกฎหมายเกี่ยวกับอายุฟ้องร้อง และอายุความล่วงเลยการลงโทษ อายุความฟ้องร้องย้อนหลัง ได้ แต่อายุความล่วงเลยการลงโทษย้อนหลังไม่ได้⁴⁸

ดังนั้น การห้ามใช้กฎหมายอาญาย้อนหลังนี้ หมายถึง การห้ามใช้กฎหมาย อาญาสารบัญญัติเท่านั้น แต่กฎหมายอาญาวิธีสบัญญัติ หรือ กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาไม่ ตกอยู่ในข้อห้ามนี้ แม้กฎหมายจะใช้คำว่า “ไม่ว่าในทางใด” ก็ตาม เช่น การบัญญัติขยายเวลาของ อายุความจาก 10 ปี เป็น 20 ปี ย่อมมีผลย้อนหลังได้แม้จะมีลักษณะเป็นโทษแก่ผู้กระทำก็ตาม เพราะอายุความเป็นเรื่องของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

อย่างไรก็ดี ยังมีนักนิติศาสตร์ฝ่ายที่สามเห็นว่า อายุความฟ้องคดีไม่ใช่เป็นเพียง “เงื่อนไขระงับคดี” เท่านั้น แต่เป็น “เหตุยกโทษให้เฉพาะตัว” ในขณะที่เดียวกันด้วย กล่าวคือ อายุ ความฟ้องคดีเป็นทั้งกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอาญาในขณะเดียวกัน⁴⁹

ผู้เขียนเห็นว่า อายุความฟ้องคดีอาญานั้นเป็นเป็นกฎหมายวิธีพิจารณาความ อาญา เพราะอายุความฟ้องคดีนั้นมิใช่เหตุยกเว้นโทษเนื่องจากในทางทฤษฎีนั้นกฎหมายได้กำหนด เหตุยกเว้นโทษไว้โดยเฉพาะแล้ว และเห็นด้วยกับความเห็นของนักนิติศาสตร์ฝ่ายที่สองว่า อายุ ความนั้นเป็น “เงื่อนไขระงับคดี” (Prozesshindernis หรือ bars to prosecution) โดยพิจารณาจาก ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 ที่วางหลักว่า สิทธิในการนำคดีอาญามาฟ้องย่อม ระงับไปเมื่อคดีขาดอายุความ⁵⁰ แม้ในมาตรา 185 ของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จะ วางหลักว่า ถ้าศาลเห็นว่าคดีขาดอายุความ ศาลต้องพิพากษายกฟ้อง ซึ่งการยกฟ้องตามมาตรา 185 นี้ หากถือว่าศาลได้วินิจฉัยเนื้อหาของคดีแล้ว อาจทำให้เห็นว่าในระบบกฎหมายไทย อายุความเป็น กฎหมายอาญา แต่ก็มีนักนิติศาสตร์ให้ความเห็นว่า มาตรา 185 นี้เป็นเรื่องข้อยกเว้นในทางพิจารณา ความ⁵¹

2.1.3.4 ผลของอายุความฟ้องคดีอาญา

เมื่อกฎหมายกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้ หากล่วงพ้นระยะเวลาที่ กฎหมายกำหนดแล้วจะนำคดีมาฟ้องมิได้ เพราะคดีขาดอายุความ

⁴⁸ แหล่งเดิม.

⁴⁹ คณิต ฒ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 445.

⁵⁰ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39.

⁵¹ คณิต ฒ นคร ก เล่มเดิม. หน้าเดิม.

2.2 แนวความคิดเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาระหว่างประเทศ

ในการศึกษาหาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดที่ร้ายแรงและมีผลกระทบในทางระหว่างประเทศนั้น มีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึง ความเป็นมา แนวคิด และหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับคดีอาญาระหว่างประเทศ เพื่อให้ทราบถึง ความหมาย ประเภท ลักษณะ ตัวอย่างกฎหมาย หลักการต่างๆ รวมถึงกระบวนการยุติธรรม ที่เกี่ยวกับคดีอาญาระหว่างประเทศ รวมถึงหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาระหว่างประเทศ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่มีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดที่ร้ายแรงและมีผลกระทบในทางระหว่างประเทศ ของประเทศไทยต่อไป

2.2.1 อาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาต่อสากลหรือความสงบเรียบร้อยของโลก (Crimes and Criminals against the Universal or World Public Order)⁵²

อาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทนี้ โดยหลักและเหตุผล หรือความรุนแรงของการกระทำผิด จะเป็นการกระทำผิดโดยกลุ่มบุคคลที่อยู่ในระดับผู้นำ หรือกลุ่มผู้มีอำนาจในการปกครองรัฐ ซึ่งกระทำผิดในลักษณะที่สร้างความเสียหายให้ประชาคมระหว่างประเทศอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สิน และเพราะผลแห่งความรุนแรงนี้เองที่ทำให้ประชาคมโลกต้องการนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย แม้ว่าการกระทำของผู้กระทำผิดเหล่านั้นจะเป็นสิ่งที่ชอบธรรมตามกฎหมายภายในของผู้กระทำผิดก็ตาม ทั้งนี้ เพราะผู้กระทำผิดเหล่านั้นกระทำในฐานะผู้แทนของรัฐ หรือในนามของรัฐ

ตัวอย่างของอาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทนี้ตามหลักกฎหมายอาญาระหว่างประเทศก็ได้แก่ อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) อาชญากรรมการรุกราน (Crime of Aggression) และอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crime against Humanity)

กฎหมายอาญาระหว่างประเทศก็คือ กฎหมายที่เกี่ยวกับอาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาที่มีลักษณะระหว่างประเทศ ที่วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับ ประเภทและลักษณะของอาชญากรรมและการกระทำผิด ตลอดจนหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีและวิธีพิจารณาคดี โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อบังคับดำเนินคดีกับปัจเจกชน (Individual) ที่ได้กระทำผิด ซึ่งพัฒนามาจากหลักกฎหมายระหว่างประเทศในอดีต ที่มุ่งเน้นในเรื่องการบังคับเพื่อประโยชน์ของรัฐระหว่างรัฐด้วยกันมากกว่าเรื่อง

⁵² พงศ์ธร บุญอารีย์. (2540). กฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญา. หน้า 96.

ความรับผิดชอบเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด (Individual Responsibility)⁵³ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของสังคมระหว่างประเทศโดยรวม

โดยมีจุดเริ่มต้นเมื่อช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 (World War II)⁵⁴ อันเป็นผลมาจากการดำเนินคดีกับอาชญากรรมสงครามเยอรมันและญี่ปุ่น ที่ได้กระทำทารุณโหดร้ายต่อมวลมนุษยชาติ ในลักษณะเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) ดังเช่น การล่าสังหารชาวยิวผู้บริสุทธิ์เป็นล้านๆคน หรือการกระทำผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ ด้วยการโจมตีพลเรือน หรือใช้ระเบิดเชื้อโลก หรือข่มขืนกระทำชำเราต่อพลเรือนผู้บริสุทธิ์⁵⁵ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights)⁵⁶ และการกระทำนั้นเป็นการกระทำของผู้นำหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการออกคำสั่งให้ผู้ได้บังคับบัญชากระทำการอันโหดร้ายทารุณต่อพลเรือนผู้บริสุทธิ์ และเมื่อสงครามสิ้นสุดแล้ว ในการที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดหากยึดหลักกฎหมายระหว่างประเทศในการพิจารณาความรับผิดชอบแล้ว การนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าวผู้กระทำผิดกระทำในนามของรัฐจึงไม่ต้องรับผิดชอบเป็นการส่วนตัว และโดยหลักแล้วรัฐมีอำนาจอคุ้มกัน (State Immunity) รัฐย่อมปฏิเสธที่จะส่งตัวผู้กระทำผิดความผิดให้รัฐต่างประเทศดำเนินคดี

ดังนั้น กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ จึงเป็นกฎหมายที่พัฒนามาจากกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ (International Customary Law) ในการที่จะกำหนดให้รัฐทุกรัฐมีหน้าที่ต้องดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดดังกล่าว และยังได้วางกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศในขั้นตอนของการดำเนินคดี รวมถึงสาระสำคัญของ การกระทำผิด ทั้งนี้โดยมุ่งเน้นในเรื่องความรับผิดชอบเฉพาะตัวของผู้กระทำผิดเป็นสำคัญ⁵⁷

ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) ซึ่งจัดเป็นกฎหมายอาญาระหว่างประเทศที่บัญญัติรวบรวมทั้งกฎหมายสารบัญญัติและกฎหมายวิธีสบัญญัติ ในการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศของศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) เข้าไว้ด้วยกัน ซึ่งในมาตรา 5⁵⁸ ได้กำหนดว่าอาชญากรรมหรือการกระทำผิดประเภทใดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลที่จะดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้

⁵³ From http://en.wikipedia.org/wiki/International_criminal_law.

⁵⁴ From <http://www.ppl.nl/100years/topics/icl/>.

⁵⁵ พงศ์ธร บุญอารีย์. เล่มเดิม. หน้า 251.

⁵⁶ Cassese. (2003). *International Criminal Law*. p. 3.

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ From http://www.un.org/law/icc/statue/99_corr/cstatue.htm.

โดยไม่ว่าการกระทำผิดจะกระทำในรัฐใด หรือไม่ว่าผู้กระทำผิดจะมีสัญชาติใด หากศาลของรัฐที่มีเขตอำนาจศาลในการดำเนินคดีไม่อาจดำเนินคดีได้ไม่ว่าในกรณีใด และหากเป็นการกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศแล้ว ผู้กระทำผิดอาจถูกนำตัวมาดำเนินคดีโดยศาลอาญาระหว่างประเทศ

2.2.1.1 อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)

นาย Raphael Lemkin นักนิติศาสตร์ชาวโปแลนด์ ได้ให้คำจำกัดความคำว่า “อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์” (Genocide) ว่าเป็น “การกระทำใดๆที่มีจุดมุ่งหมายในการที่จะทำลายรากฐานที่สำคัญของชีวิตของหมู่ชน โดยมีแผนการที่จะทำลายล้างหมู่นั้นให้สิ้นไป”⁵⁹ โดยเป็นการกล่าวถึงการกระทำของนาซี (Nazi) ในช่วงเวลาระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง และหลังจากการดำเนินคดีของศาลทหารระหว่างประเทศนูเรมเบิร์ก (The International Military Tribunal, Nuremberg : MTI, Nuremberg) ในวันที่ 19 ธันวาคม พ.ศ. 2489 โดยข้อมติที่ 96(1) ของสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ⁶⁰ ได้มีมติกำหนดให้ “อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์” (Genocide) เป็นการกระทำผิดกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ⁶¹ อันเป็นที่มาของ สนธิสัญญาว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ค.ศ.1951 (Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide, 1951) โดยมาตรา 2 ได้บัญญัติถึงการกระทำทั้งหลายที่ถือเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์⁶² ไม่ว่าจะได้กระทำในช่วงเวลาสงครามหรือไม่ และสาระสำคัญของมาตรา 2 นี้ถือเป็น

⁵⁹ Remkin. (1973). *Axis Rule in Occupied Europe*. p. 79. (as cited in Werle. (2005). *Principles of International Criminal Law*. p. 190.)

⁶⁰ United Nations General Assembly Resolution 96(I).

Genocide is a denial of the right of existence of entire human groups, as homicide is the denial of the right to live of individual human beings; such denial of the right of existence shocks the conscience of mankind, results in great losses to humanity in the form of cultural and other contributions represented by these human groups, and is contrary to moral law and to the spirit and aims of the United Nations. Many instances of such crimes of genocide have occurred when racial, religious, political and other groups have been destroyed, entirely or in part. The punishment of the crime of genocide is a matter of international concern. The General Assembly, therefore, affirms that genocide is a crime under international law which the civilized world condemns, and for the commission of which principals and accomplices – whether private individuals, public officials or statesmen, and whether the crime is committed on religious, racial political or any other grounds – are punishable. ...

⁶¹ Werle. Op.cit. p. 190.

⁶² Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide

กฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ ที่มีอิทธิพลต่อกฎหมายอาญาระหว่างประเทศอื่นๆ ที่เกี่ยวกับอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ รวมถึงธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ⁶³

ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ มาตรา 6⁶⁴ ได้ให้คำนิยามของ “อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์” ดังนี้

“อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ หมายถึง การกระทำใดๆ ที่กระทำขึ้นโดยมุ่งหมายที่จะทำลายล้าง กลุ่มชาติใด ชนกลุ่มใด เชื้อชาติกลุ่มใด หรือศาสนชนกลุ่มใด ทั้งหมด หรือแต่บางส่วน เช่น

- (1) การฆ่าเหล่าสมาชิกของกลุ่ม
- (2) การทำให้สมาชิกของกลุ่มได้รับอันตรายอย่างสาหัสไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือทางจิตใจ
- (3) การกระทำใดๆ ที่กระทำโดยเจตนาให้กลุ่มชนได้รับความทุกข์ทรมานในการดำรงชีวิต ถือว่าเป็นการทำร้ายร่างกาย โดยไม่ว่าจะได้กระทำต่อทั้งหมด หรือแต่บางส่วนของกลุ่ม
- (4) การกำหนดมาตรการบังคับที่เป็นการขัดขวางการกำเนิดบุตรภายในกลุ่ม
- (5) การใช้กำลังบังคับเคลื่อนย้ายเด็กของกลุ่มไปยังกลุ่มอื่น”

โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกป้องสิทธิในการดำรงอยู่ของกลุ่มคนทุกเชื้อชาติและศาสนา ตามปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลที่จะดำรงอยู่ในโลกนี้ โดยถือว่าอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์เป็นการกระทำ

(ต่อจากเรียงวรรดที่ 62)

Article II

In the present Convention, genocide means any of following acts committed with intent to destroy, in whole or in part, a national, ethnical, racial or religious group, such as :

- (a) Killing members of the group;
- (b) Causing serious bodily or mental harm to members of the group;
- (c) Deliberately inflicting on the group conditions of life calculated to bring about its physical destruction in whole or in part;
- (d) Imposing measures intended to prevent births within the group;
- (e) Forcibly transferring children of the group to another group.

⁶³ Werle. Op.cit. p. 191.

⁶⁴ From http://www.un.org/law/lcc/statue/99_corr/cstatue.htm.

ที่จะเกิดหลักสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศขึ้นร้ายแรง ดังนั้น สังคมโลกจึงมีหน้าที่ในการที่จะป้องกันและปราบปรามการกระทำดังกล่าว

2.2.1.2 อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity)

อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ คือ การกระทำใดๆที่กระทำต่อพลเรือน โดยการกระทำที่ร้ายแรงที่สุดก็คือการสังหารหมู่ (Massacre) ซึ่งจัดว่าเป็นการกระทำหนึ่งอันเป็นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ แต่อาชญากรรมต่อมนุษยชาตินั้นมีขอบเขตของการกระทำที่กว้างกว่าอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ กล่าวคือ อาชญากรรมต่อมนุษยชาตินั้นไม่จำเป็นต้องเป็นการกระทำที่มุ่งต่อการทำลายล้างกลุ่มชนใดกลุ่มชนหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการกระทำที่ทารุณ โหดร้ายต่อพลเรือนโดยทั่วไป และยังรวมถึงการกระทำที่เป็นการต่อต้านทางการเมือง⁶⁵

ตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ อาชญากรรมอันเป็นการต่อต้านมนุษยชาติ ได้แก่ การกระทำที่เป็นการกระทำภายใต้นโยบายของรัฐและเป็นการกระทำที่มีผลกระทบเป็นวงกว้าง ที่มุ่งกระทำต่อพลเรือน โดยเป็นการกระทำอันทารุณ โหดร้าย และเป็นการกระทำที่กระทำต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยทำให้ถูกเหยียดหยาม หรือถูกลดคุณค่าของการเป็นมนุษย์ ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิดทั้งกฎหมายมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) และกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Human Rights Law) อันเป็นการต้องห้ามตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และผู้กระทำสมควรต้องถูกลงโทษ ไม่ว่าจะได้กระทำการดังกล่าวในภาวะสงครามหรือไม่ก็ตาม “ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ มาตรา 7”⁶⁶ ได้กำหนดให้การกระทำใดๆต่อไปนี้เป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ

1. การฆ่าคนตายโดยเจตนา
2. การทำลายล้าง ซึ่งรวมถึงการขัดขวางมิให้ประชาชนได้รับอาหารหรือยา ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าจะนำไปสู่การทำลายล้างส่วนหนึ่งของประชากร
3. การบังคับให้ผู้อื่นตกเป็นทาส หรือการใช้อำนาจแห่งความเป็นเจ้าของเหนือบุคคลอื่นรวมทั้งการค้าคน
4. การบังคับโยกย้ายหรือการเนรเทศประชากร หรือบังคับให้ประชากรต้องย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งพวกเขาเหล่านั้นอยู่โดยชอบด้วยกฎหมาย โดยปราศจากเหตุที่ชอบด้วยกฎหมายระหว่างประเทศ

⁶⁵ Werle. Op.cit. p. 216.

⁶⁶ Cassese. Op.cit.. p. 64-65.

⁶⁷ From http://www.un.org/law/icc/statue/99_corr/cstatue.htm.

5. การกักขังของจำหรือทำให้สูญเสียอิสรภาพทางร่างกายอย่างร้ายแรง ที่เป็นการละเมิดกฎหมายระหว่างประเทศ

6. การทารุณกรรม ตามนิยามที่ว่า เป็นการจงใจก่อให้เกิดความเจ็บปวดอย่างรุนแรงต่อร่างกายหรือจิตใจต่อบุคคลที่ถูกคุมขัง หรืออยู่ภายใต้การควบคุมของผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

7. การข่มขืน การทำให้ตกเป็นทาสทางเพศ บังคับให้เป็นโสเภณี การบังคับให้ตั้งครรภ์ การบังคับให้ทำหมัน หรือการใช้ความรุนแรงทางเพศในรูปแบบอื่นใดที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงในระดับที่เทียบเคียงกันได้

8. การรังควานกลุ่มที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ หรือหมู่คณะที่รวมกันด้วยเหตุผลทางการเมือง เผ่าพันธุ์ ศิวิลี ตามชนชาติส่วนน้อย ตามวัฒนธรรมประเพณี ตามความเชื่อศรัทธาทางศาสนา ตามวิถีทางเพศ หรือด้วยเหตุผลอื่นใดก็ตาม ซึ่งเป็นที่ยอมรับในทางสากลว่า การรังควานดังกล่าวไม่สามารถกระทำได้ตามกฎหมายระหว่างประเทศ หรือบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับความผิดทางอาญาใดๆ ที่บัญญัติไว้ในธรรมนูญกรุงโรม

9. การใช้กำลังบังคับบุคคลให้สูญหาย การจับกุมคุมขัง การกักตัวหรือลักพาตัวบุคคล หรือทำให้บุคคลอื่นสูญเสียชีวิตภาพไม่ว่าจะกระทำโดยหน่วยงานของรัฐหรือรู้เห็นแล้วเพิกเฉยของหน่วยงานรัฐ หรือขององค์กรการเมือง เมื่อเกิดกรณีดังกล่าวแล้วยังกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

- การปฏิเสธไม่รับรู้ต่อบุคคลที่ถูกจับกุมคุมขัง

- การปฏิเสธที่จะให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับชะตากรรมของบุคคลที่สูญหายไป โดยมีเจตนาที่จะทำให้บุคคลนั้นไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายในระยะที่ยาวนาน

10. การเหยียดผิว หรือการกระทำอื่น ๆ อันไรมนุษยธรรม ภายในบริบทของระบบที่จัดตั้งเป็นระบบที่กดขี่ข่มเหงและครอบงำความผิดอย่างเป็นระบบ โดยกลุ่มชนอีกชาติพันธุ์หนึ่งที่ทำต่อกลุ่มชนอีกชาติพันธุ์หนึ่ง โดยเจตนาเพื่อจะดำรงไว้ซึ่งระบบดังกล่าว

11. การกระทำที่ไรมนุษยธรรมอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยมีเจตนาที่จะก่อให้เกิดความทุกข์ทรมานอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพกายหรือจิตใจ

การกระทำดังกล่าวข้างต้นถือเป็นอาชญากรรมอันเป็นการต่อต้านมนุษยชาติได้ ไม่ว่าจะความผิดจะได้กระทำลง ในยามสงบหรือในยามที่เกิดความขัดแย้งถึงขั้นต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธก็ตาม เนื่องจากไม่มีข้อกำหนดใดๆ ว่าอาชญากรรมอันเป็นการต่อต้านมนุษยชาตินั้น เกิดขึ้นได้เฉพาะแต่ในยามที่เกิดความขัดแย้งถึงขั้นต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธเท่านั้น

2.2.1.3 อาชญากรรมสงคราม (War Crimes)

อาชญากรรมสงคราม ได้แก่ การกระทำใดๆที่เป็นการกระทำที่ทารุณโหดร้ายเกินกว่าเหตุในช่วงเวลาสงคราม (War) หรือในช่วงเวลาที่มีการพิพาทด้วยอาวุธ (Armed Conflict) ในกรณีที่มีได้มีการประกาศภาวะสงคราม โดยถือเป็นการกระทำที่ละเมิดกฎหมายหรือจารีตประเพณีแห่งการทำสงคราม (Laws of War) และเป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยชนระหว่างประเทศ (International Humanitarian Law) อย่างร้ายแรง อาทิเช่น การฆ่า การจับเป็นตัวประกัน การทำร้ายหน่วยงานหรือบุคคลที่เข้าไปเพื่อสร้างสันติภาพ เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นช่วงเวลาสงครามระหว่างรัฐต่อรัฐ หรือช่วงเวลาที่มีการพิพาทกันด้วยอาวุธซึ่งเกิดขึ้นระหว่างรัฐสองฝ่ายหรือมากกว่านั้นขึ้นไป หรือการพิพาทกันด้วยอาวุธระหว่างกลุ่มชนภายในรัฐ เช่น สงครามกลางเมือง (Civil War)⁶⁸ โดยเป็นการกระทำในนามของรัฐ หรือกลุ่มคน และเป็นการกระทำที่กระทำเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และศาสนา⁶⁹ จนเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อจิตใจ ร่างกาย ชีวิต และทรัพย์สิน ตลอดจนสิทธิอื่นๆของบุคคล หรือเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน สาธารณะที่มีใช้ของกองกำลังทหาร ทั้งนี้ ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ได้บัญญัติการกระทำผิดฐานอาชญากรรมสงครามไว้ในมาตรา 8⁷⁰ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นการคุ้มครองพลเรือนในภาวะสงครามหรือการพิพาทด้วยอาวุธ

อาชญากรรมสงครามอาจจำแนกได้เป็น 2 ประเภทหลักๆ ดังนี้

ประเภทแรก ศาลอาญาระหว่างประเทศ มีอำนาจพิจารณาคดีที่บุคคลที่ถูกกล่าวหาว่าได้ละเมิดอย่างร้ายแรงต่อบทบัญญัติของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ.1949 (jus in bello) ฉบับใดฉบับหนึ่ง ซึ่งมี 4 ฉบับ รวมทั้งเจตนากระทำความผิดต่อผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาดังกล่าว เช่น ทหารที่ได้รับบาดเจ็บ ลูกเรือที่เรืออัปปาง เรลยศึก พลเรือนที่อยู่ในเขตหรือ ดินแดนที่ถูกยึดครอง ดังต่อไปนี้

⁶⁸ สงครามกลางเมือง (Civil War) โดยจุดเริ่มต้นนั้นเป็นการพิพาทกันด้วยอาวุธ (Armed Conflict) ระหว่างฝ่ายตรงข้ามกันภายในรัฐ เพื่อวัตถุประสงค์ของการได้มาซึ่งอำนาจภายในรัฐ หรือเมื่อประชาชนส่วนใหญ่ถูกขึ้นต่อต้านรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมาย (Legitimate Government) แต่สงครามกลางเมืองอาจกลายเป็นสงครามตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ หากมีการรับรองฝ่ายกบฏเป็นฝ่ายในการทำสงคราม ซึ่งการรับรองนั้น อาจเป็นการรับรองโดยรัฐอื่น หรือรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายของรัฐที่กำลังสู้รบกับกบฏอยู่ก็ได้.

⁶⁹ Brownlie. (2003). *Principles of Public International Law* (6th edition.). p. 697. (as cited in Werle. Op.cit.. p. 270).

⁷⁰ From http://www.un.org/law/lcc/statute/99_corr/cstatue.htm.

- การฆ่าโดยเจตนา
- การทรมานหรือปฏิบัติต่อบุคคลอย่างโหดร้ายทารุณผิดมนุษยธรรม รวมทั้งการ

ใช้มนุษย์เป็นทาสทาสทางชีววิทยา

- การกระทำโดยเจตนาให้บุคคลอื่นได้รับความเจ็บปวดอย่างแสนสาหัส หรือได้รับบาดเจ็บอย่างร้ายแรงต่อทั้งร่างกายและสุขภาพอนามัย

- การทำลายล้างอย่างกว้างขวางและการยึดทรัพย์สินโดยไม่ชอบธรรม เมื่อพิจารณาจากความจำเป็นทางการทหาร

- การบีบบังคับให้เชลยศึกหรือบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญา เจนีวา ให้ปฏิบัติการหรือร่วมรบในกองกำลังติดอาวุธของฝ่ายที่เป็นอริกัน

- การกระทำโดยเจตนาเพื่อมิให้บุคคลที่ได้รับความคุ้มครองจากอนุสัญญาเจนีวา ได้รับการพิจารณาความผิดในศาลอย่างเที่ยงธรรม

- การเนรเทศและควบคุมกักขังบุคคลโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

- การจับบุคคลอื่นเป็นตัวประกัน

ประเภทที่สอง ศาลอาญาระหว่างประเทศมีอำนาจศาลพิจารณาคดีที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงต่อกฎหมายหรือจารีตประเพณีที่ใช้บังคับในความขัดแย้งระหว่างประเทศ ภายใต้กรอบที่ได้รับการยอมรับแล้วในกฎหมายระหว่างประเทศ รวมทั้งกรณีที่มีการละเมิดกฎหมายแห่งกรุงเฮกที่ได้รับการรับรอง และในพิธีสารฉบับที่ 1 ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับต่างๆ และกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศ รวมทั้งข้อห้ามในกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

- การโจมตีพลเรือน เช่น วัตถุประสงค์ของของพลเรือน คณะผู้ปฏิบัติการกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม รักษาสันติภาพ

- ห้ามการโจมตี โดยรู้ว่าจะทำให้พลเรือนต้องสูญเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ หรือทำความเสียหายแก่วัตถุประสงค์ของของพลเรือน หรือทำความเสียหายอย่างหนักแก่สิ่งแวดล้อม ซึ่งเห็นได้ชัดว่าเป็นการโจมตีทำลายโดยเกินกว่าเหตุ แม้จะคาดว่าจะเป็นข้อได้เปรียบอย่างเป็นรูปธรรม และโดยตรงทางการทหาร

- ห้ามโจมตีอาคารสิ่งปลูกสร้าง วัตถุประสงค์ หน่วยเสนาธิการ บุคลากรที่ทำการขนส่งที่ใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ขององค์การกาชาด (Red Cross) หรือองค์การเสี้ยววงเดือนแดง (Red Crescent)

- การโจมตีอาคารสิ่งปลูกสร้างที่อุทิศให้แก่ศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรืออื่นๆ ที่ประสงค์ให้เป็นการกุศล อนุสรณ์สถานทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล ครัวบโคที่มีใช้เป้าหมายทางการทหาร

- การทำร้ายบุคคลที่ไม่มีทางป้องกันตนเอง เช่น การสังหาร หรือการทำให้ทหารที่ยอมจำนนแล้วบาดเจ็บ การตัดชิ้นส่วนหรืออวัยวะของร่างกาย หรือ การใช้ทหารที่ยอมจำนนแล้วทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งขาดความชอบธรรมในทางการแพทย์ หรือมิได้ทำเพื่อประโยชน์ของบุคคลนั้นๆ ซึ่งเป็นการทำให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพอนามัยของบุคคลนั้น

- การละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคล และการปฏิบัติใดๆ ที่เป็นการดูถูกเหยียดหยามและทำลายคุณค่าของบุคคล

- การข่มขืนหรือการใช้ความรุนแรงทางเพศด้วยรูปแบบอื่นๆ และการใช้มนุษย์เป็นเกราะกำบังที่มีชีวิต

- การทำสงครามด้วยรูปแบบวิธีการที่ดองห้าม เช่น ใช้ธงสัญลักษณ์หยุดยิงอย่างไม่ถูกต้องตามกติกา ใช้เครื่องหมายขององค์การสหประชาชาติหรือของฝ่ายศัตรู หรือใช้ตราเครื่องหมายขององค์การกาชาดหรือขององค์การเสี้ยววงเดือนแดง

- การประกาศว่าจะไม่มีการไว้ชีวิต การปล้น ชิงทรัพย์หรือยึดทรัพย์สิ่งของของเครื่องใช้ หรือทำลายทรัพย์สินสมบัติของศัตรู นอกจากจะเป็นความจำเป็นทางการทหารเท่านั้น

- การใช้อาวุธดองห้าม เช่น สารพิษ ก๊าซบางชนิด กระสุนปืนชนิดที่ขยายตัวเมื่อเจาะทะลวงเป้า และอาวุธดองห้ามชนิดอื่นๆ ที่ระบุเพิ่มเติมในธรรมนูญกรุงโรมโดยการแก้ไขเพิ่มเติม

- การจงใจใช้ความอดอยากของพลเรือนเป็นเครื่องมือในการทำสงคราม

- การบังคับหรือเกณฑ์เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีเข้าในกองกำลังติดอาวุธของชาติ หรือการใช้เด็กให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการต่อสู้ระหว่างฝ่ายที่เป็นศัตรูต่อกัน

- ห้ามกระทำการบางอย่างในพื้นที่หรือดินแดนที่ถูกยึดครอง รวมทั้งการเคลื่อนย้ายพลเรือนส่วนหนึ่งส่วนใดของประชากรในพื้นที่หรือดินแดนที่ถูกยึดครอง โดยอยู่ยึดครอง หรือเนรเทศ หรือเคลื่อนย้ายประชากรทั้งหมดหรือบางส่วนของพื้นที่หรือดินแดนที่ถูกยึดครอง หรือขกเล็กหรือระงับการใช้สิทธิทางกฎหมายของบุคคลที่ถือสัญชาติของฝ่ายศัตรู

กรณีขัดแย้งภายในประเทศ ในกรณีที่เกิดความขัดแย้งถึงขั้นต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธที่มีลักษณะของความขัดแย้งระหว่างประเทศ ศาลอาญาระหว่างประเทศ มีอำนาจพิจารณาความคิดที่เป็นการละเมิดอย่างร้ายแรงตามมาตรา 3 ที่มีบัญญัติเหมือนกับในอนุสัญญาเจนีวาทั้ง 4 ฉบับ ที่ว่าด้วยการกระทำความผิดต่อบุคคล “ที่มีได้เข้าร่วมหรือมีส่วนอย่างจริงจังในความเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน” ดังต่อไปนี้

- การกระทำรุนแรงต่อชีวิตและการฆ่า การตัดเส้นเอ็นส่วนหรืออวัยวะของร่างกาย การปฏิบัติอย่างโหดร้ายและการทำทารุณกรรม
- การกระทำที่เหยียดหยามศักดิ์ศรีของบุคคล โดยเฉพาะการกระทำที่ให้บุคคลอื่นอับอาย ถูกดูถูกเหยียดหยาม ถูกทำลายคุณค่าของความเป็นมนุษย์อย่างร้ายแรงมาก
- การจับบุคคลอื่นเป็นตัวประกัน
- การลงโทษหรือประหารชีวิตโดยปราศจากการดำเนินการพิจารณาคดีโดยศาลซึ่งจัดตั้งขึ้นตามปกติเพื่อเป็นการให้หลักประกันด้านยุติธรรม ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นสิ่งที่ขาดมิได้

นอกจากนี้แล้ว ศาลอาญาระหว่างประเทศ ยังมีอำนาจพิจารณาคดีที่เป็นการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมที่ร้ายแรงอื่นๆ ตามพิธีสารฉบับที่ 2 ของอนุสัญญาเจนีวา ซึ่งรวมทั้งกรณีต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อประชากรที่เป็นพลเรือนโดยรวม หรือต่อพลเรือนเป็นรายบุคคล ซึ่งไม่มีส่วนร่วมโดยตรงในเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
2. การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่ออาคารบ้านเรือน วัสดุสิ่งของ หน่วยแพทย์หรือพยาบาล ยานพาหนะหรือบุคลากรที่ใช้ตราเครื่องหมายเฉพาะต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในอนุสัญญาเจนีวา เช่น ตราเครื่องหมายของกาชาด หรือของเสี้ยววงเดือนแดง
3. การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่อบุคลากรหรือยานพาหนะที่ใช้ในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมหรือในภารกิจการรักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ
4. การสั่งให้โจมตีโดยเจตนาต่ออาคาร สิ่งก่อสร้างทางศาสนา การศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ หรือเพื่อการกุศลอื่นใด สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ โรงพยาบาล และสถานที่อื่นๆ ที่ใช้เป็นที่รวมของผู้ที่เจ็บป่วยหรือผู้ที่บาดเจ็บ โดยที่สถานดังกล่าวข้างต้นมิได้ใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการทหารแต่อย่างใด
5. การปล้นเมืองหรือสถานที่ต่างๆ แม้ว่าจะกระทำขณะเข้าโจมตีก็ตาม
6. การข่มขืนกระทำชำเรา บังคับให้เป็นทาสทางเพศ บังคับให้เป็นโสเภณี บังคับให้ตั้งครรภ์ บังคับให้ทำหมัน และการกระทำรุนแรงทางเพศด้วยรูปแบบวิธีการอื่นใด
7. บังคับหรือเกณฑ์เด็กอายุต่ำกว่า 15 เป็นเข้าร่วมในกองกำลังติดอาวุธ หรือ กลุ่มติดอาวุธ หรือ ใช้ให้เด็กๆ เข้าร่วมอย่างแท้จริงในกรณีขัดแย้งที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกัน
8. การสั่งให้โยกย้ายประชาชนที่เป็นพลเรือน ค้ายเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับกรณีขัดแย้งที่ขาดความชอบธรรม เว้นแต่กรณีที่ทำเพื่อความปลอดภัยของพลเรือนหรือเหตุผลทางด้านความจำเป็นทางทหารบังคับ

9. การฆ่าหรือทำให้พลรบฝ่ายปรปักษ์ได้รับบาดเจ็บอย่างโหดเหี้ยมทารุณ
10. การประกาศว่าจะไม่ไว้ชีวิตแก่ฝ่ายที่เป็นอริศัตรูหรือฝ่ายตรงข้าม แม้ว่า
จะยอมจำนนหรือยอมแพ้แล้วก็ตาม
11. การทำให้บุคคลของฝ่ายตรงข้ามที่อยู่ภายใต้อำนาจของตนถูกตัดเดือน
อวัยวะหรือชิ้นส่วนใด ๆ ของร่างกาย หรือใช้เป็นเครื่องทดลองทางการแพทย์หรือทางวิทยาศาสตร์
ไม่ว่าจะเป็นการค้นคว้าทดลองประเภทใด ที่ขาดความชอบธรรมทางการแพทย์ ทางพันธุกรรม หรือ
ทางการรักษาพยาบาล อันจะนำไปสู่อันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพหรือการตายของบุคคลนั้น
12. การทำลายหรือยึดทรัพย์สินของฝ่ายตรงกันข้าม นอกเสียจากว่า การ
ทำลายหรือการยึดครองทรัพย์สินดังกล่าวเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงมิได้ในกรณีขัดแย้ง

2.2.1.4 อาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression)

ในกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศนั้น อาชญากรรมการรุกรานได้แก่ การกระทำอันเป็นการใช้กำลังติดอาวุธของรัฐต่อความมั่นคงของอาณาเขต หรือเอกราชในทาง การเมือง ของรัฐอื่น ซึ่งอาจเป็นการกระทำโดยการบุกรุกเข้าไป หรือการโจมตีด้วยกองกำลังติด อาวุธ หรือการใช้ระเบิดหรืออาวุธอื่นใด โดยเป็นการละเมิดข้อตกลง หรือสนธิสัญญาระหว่างรัฐ ทั้งในระดับพหุภาคีและทวิภาคีทั้งนี้ การให้คำนิยามของอาชญากรรมการรุกรานตามกฎหมาย ระหว่างประเทศนั้นยังไม่เป็นการยุติ เนื่องจากรัฐต่างๆต่างมีข้อโต้แย้งในเรื่อง การป้องกันตนเอง (self-defence)⁷¹

และธรรมนูญกรุงโรมก็ยังมิได้ให้คำจำกัดความของอาชญากรรมการรุกราน ไว้ โดยในมาตรา 5 วรรคท้ายได้วางหลักไว้ว่าศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีเขตอำนาจ ต่อเมื่อมี บทบัญญัติในเรื่องนี้ตามข้อ 121 และข้อ 123 ทั้งนี้โดยต้องสอดคล้องกับกฎบัตรสหประชาชาติ (Charter of the United Nations)⁷²

โดยประเด็นปัญหาที่ว่า อะไรคือองค์ประกอบของการรุกราน (Aggression) ยังคงต้องอภิปรายต่อไปในระหว่างรัฐภาคีผู้ลงนามการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยใน บริบทของกฎหมายระหว่างประเทศ แนวความคิดของการรุกรานได้ค่อย ๆ ก่อรูปขึ้นอย่างช้าๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการทางทหารโดยประเทศนิการาคว่า ประเทศ คอสตาริกา และประเทศเอลซาลวาดอร์

ทั้งนี้ก็มีบางประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ที่ได้ออกเสียงคัดค้านการบัญญัติ อาชญากรรมการรุกรานไว้ในธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ โดยเกรงว่าจะ

⁷¹ Cassese. Op.cit., p. 111, p. 114.

⁷² From http://www.un.org/law/icc/statute/99_corr/cstatute.htm.

เป็นการเปิดโปงบรรดาผู้บัญชาการทหารที่ปฏิบัติทางการทหารในประเทศอื่นๆ ดังนั้น ศาลอาญาระหว่างประเทศจะมีอำนาจพิจารณาความผิดและการลงโทษผู้ที่กระทำการละเมิดในกรณีที่เป็นอาชญากรรมการรุกรานได้ ก็ต่อเมื่อรัฐภาคีได้เห็นชอบร่วมกันในคำนิยามและองค์ประกอบความผิดที่ใช้เป็นเกณฑ์พิจารณาความผิดฐานอาชญากรรมการรุกราน

อาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศเหล่านี้ ถือเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาที่รุนแรงที่สุด เพราะเป็นอาชญากรรมที่มุ่งทำลายล้างมวลมนุษยชาติ และทุกๆ รัฐต่างก็ได้รับความเสียหายจากอาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทนี้ เช่น ในกรณีการอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์นั้น ถือเป็น การกระทำที่ร้ายแรงและเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างรุนแรงที่สุด จึงทำให้ทุกๆ รัฐในสังคมระหว่างประเทศมีเขตอำนาจศาลตามหลักสากล ที่จะพิจารณาคดีต่อผู้กระทำผิดได้ และอาชญากรรมประเภทนี้ยังเป็นข้อยกเว้นของหลักกฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง⁷³ รวมทั้งไม่มีอายุความที่จะมาจำกัดการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด⁷⁴ อันเป็นการกำหนดอายุความโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำผิดเป็นสำคัญ

กล่าวโดยสรุป การกำหนดอายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดร้ายแรงต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโลก ดังเช่นการกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ เป็นการกำหนดอายุความสำหรับความผิดเป็นการเฉพาะ โดยการฟ้องคดีนั้นจะไม่ถูกจำกัดโดยอายุความ เนื่องจากการกระทำผิดเหล่านี้เป็นการกระทำผิดร้ายแรงจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้นาตราการทางกฎหมายขั้นรุนแรง ทั้งนี้ นอกจากจะเป็นไปเพื่อให้บรรลุดัตถประสงค์ในการลงโทษแล้ว การกำหนดให้เป็นความผิดที่ไม่มีอายุความมาจำกัด ย่อมเป็นการป้องปรามผู้ที่คิดจะกระทำผิดให้มีความเกรงกลัวที่จะกระทำผิดในเวลาเดียวกัน

2.2.2 อาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ (Transnational Crime and Criminal)

ปัจจุบันอาชญากรรมและการกระทำผิดมิได้มีบริบทที่จำกัดอยู่แต่ภายในรัฐใดรัฐหนึ่งเท่านั้น หากแต่อาชญากรรมและการกระทำผิดได้พัฒนาขึ้นมาที่มีความเกี่ยวข้องในระดับระหว่างรัฐหนึ่งต่อรัฐอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของสถานที่ลงมือกระทำผิด สัญชาติของผู้กระทำผิด รวมถึงผลจากการกระทำผิดนั้น ทั้งในส่วนของผู้เสียหายที่เป็นปัจเจกชน และผู้เสียหายในฐานะที่เป็นรัฐ ตัวอย่างเช่น⁷⁵

⁷³ Green. (1970). *International Law Through the Case*. p. 716 and p. 239 (อ้างถึงใน พงศ์ธร บุญอารีย์. เล่มเดิม. หน้า 100).

⁷⁴ แห่่งเดิม.

⁷⁵ Reichel, Ed.. (2004). *Handbook of Transnational Crime and Justice*. p. 43.

- การลักลอบผลิตยาอี (Ecstasy) ในประเทศเนเธอร์แลนด์ (Netherlands) ที่ลักลอบนำเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยกลุ่มอาชญากรชาวอิสราเอล

- กรณีมีการส่งไวรัสคอมพิวเตอร์โดยแฮกเกอร์จากประเทศฟิลิปปินส์ ไปรบกวนระบบปฏิบัติการของหน่วยงานรัฐ ในประเทศสหรัฐอเมริกา

- การฟอกเงินของกลุ่มอาชญากรทั้งหลายในสถาบันการเงินของประเทศต่างๆ

จากตัวอย่างดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ปัจจุบันในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม กระบวนการยุติธรรมมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาและเข้าใจสาระสำคัญของการกระทำผิดที่มีลักษณะข้ามชาติ ไม่ว่าทั้งในแง่ของการศึกษาลักษณะของการกระทำผิด รวมทั้งการพัฒนามาตรการทางกฎหมาย ให้เท่าทันกับผู้กระทำผิด เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมข้ามชาติเหล่านี้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด เนื่องจากผลกระทบจากอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาตินี้ ก่อให้เกิดผลเสียหายอย่างร้ายแรงทั้งในระดับโลกและในระดับประเทศ ซึ่งนานาอารยประเทศก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของปัญหาดังกล่าว และมีความพยายามในการที่จะร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทนี้ อย่างเร่งด่วน

ดังจะเห็นได้จากอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ.2001 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime,2001) และพิธีสารต่างๆ (Protocols) ของอนุสัญญาดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น⁷⁶

เนื่องจากอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาตินี้ ปัจจุบันถือว่าเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของประเทศอย่างหนึ่ง กล่าวคือ หลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง สภาพแวดล้อมทางด้านความมั่นคง (Security) ของโลกได้เปลี่ยนแปลงไป ความเจริญทางเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์ การติดต่อสื่อสาร และสารสนเทศได้กลายมาเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งในการเชื่อมโยงประเทศต่างๆ ให้ใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวภายใต้กระแสของระบอบเศรษฐกิจแบบเสรีนิยม และกระแสโลกาภิวัตน์ได้เชื่อมโยงระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศต่างๆ

⁷⁶ United Nations Convention against Transnational Organized Crime.

Article I

The purpose of this Convention is to promote cooperation to prevent and combat transnational organized crime more effectively.

เข้าด้วยกัน อีกทั้งได้สร้างโอกาสความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศต่างๆ รวมถึงประเทศไทยหลายประการ แต่ในขณะเดียวกันก็ได้สร้างปัญหาและภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ๆ ให้กับประเทศด้วย กล่าวคือ ภายใต้ระบบเศรษฐกิจของโลกในปัจจุบันการแข่งขันทางการค้าและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ประเทศพัฒนาแล้วได้กำหนดขึ้น การครอบงำทางด้านเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจนและการกระจายรายได้ ได้กลายมาเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงที่สำคัญของชาติ ก่อให้เกิดผลกระทบที่ตามมาต่อสภาพและโครงสร้างทางสังคม พฤติกรรม ค่านิยมและทัศนคติของคนในสังคมอันเป็นที่มาของปัญหาต่างๆ เช่น ปัญหาครอบครัว ชุมชนแตกแยก ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี อาชญากรรมในรูปแบบต่างๆ เป็นต้น

นอกจากนี้ วิฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นมา ยังได้ส่งผลกระทบต่อสังคมและปัญหาที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปัญหาการว่างงาน ความยากจน ยาเสพติด อาชญากรรม ซึ่งกลายมาเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศชาติและประชาคมโลก

ดังนั้น ความมั่นคงของชาติในความหมายใหม่ จึงมิใช่แต่เพียงการที่รัฐอยู่รอด และปลอดภัยจากภัยคุกคามของกองกำลังทหาร หรือกองกำลังติดอาวุธกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องผลประโยชน์ของรัฐเท่านั้น แต่มีความหมายที่ขยายกว้างออกไปโดยรวมถึงสวัสดิภาพ ความปลอดภัยและความผาสุกของประชาชนและสังคมโดยรวม⁷⁷

กล่าวโดยสรุป อาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ หมายถึง การกระทำที่ละเมิดกฎหมายอาญา ที่มีความสัมพันธ์คาบเกี่ยวกับอาณาเขตและเขตอำนาจศาลของรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป ไม่ว่าจะเป็นสถานที่การวางแผน การเตรียมการ การสั่งการในการกระทำผิด หรือสถานที่ลงมือกระทำผิด และก่อให้เกิดผลกระทบต่อรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ

โดยในหัวข้อนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอถึงตัวอย่างของอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ ตามที่องค์การสหประชาชาติได้จำแนกไว้เพียงบางประเภท อันได้แก่ การลักลอบค้ายาเสพติด การก่อการร้ายข้ามชาติ การฟอกเงิน และการคอร์รัปชัน⁷⁸ ทั้งนี้ โดยสังเขป

⁷⁷ วันชัย รุจนวงศ์, ประชาน วัฒนพานิช และทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์. (2545). การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (รายงานการวิจัย). หน้า 7 - 8.

⁷⁸ องค์การสหประชาชาติ ได้แบ่งประเภทขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติออกเป็น 10 ลักษณะ คือ

1. การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs)
2. การลักลอบคนเข้าเมือง (Smuggling of Illegal Migrants)
3. การค้าอาวุธ (Arms Trafficking)
4. การลักลอบค้าอาวุธ อุปกรณ์นิวเคลียร์ (Trafficking in Nuclear Material)
5. กลุ่มองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติและการก่อการร้าย (Transnational Criminal Organization and Terrorism)
6. การค้าหญิงและเด็ก (Trafficking in Women and Children)

2.2.2.1 การลักลอบค้ายาเสพติด (Illicit trafficking in Drugs)

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization : WHO) ให้คำจำกัดความ ยาเสพติดว่า เป็นยาที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความเคื่องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไป โดยไม่สามารถหยุดเสพได้ ซ้ำยังต้องเพิ่มปริมาณขึ้นเรื่อย ๆ หลังจากนั้นก็จะทำให้เกิดโรคร้ายต่อร่างกาย และจิตใจขึ้นได้

การค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ หมายถึง การลักลอบนำเข้า และส่งออก ยาเสพติดที่ผิดกฎหมายข้ามพรมแดน โดยทั่วๆ ไปมักได้แก่ โทเคน เฮโรอีน กัญชา เมทแอมเฟตามีน และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทต่างๆ เป็นต้น โดยปัญหาการลักลอบค้ายาเสพติดนี้ เป็นปัญหาสำคัญต่อกระบวนการยุติธรรมในระดับระหว่างประเทศ กล่าวคือ การลักลอบขนย้าย ยาเสพติดนั้นมีจุดเริ่มต้นจาก กลุ่มพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่ระหว่างประเทศยกตัวอย่างเช่น กลุ่มพ่อค้ายาเสพติดในอเมริกาใต้ กลุ่มผู้ค้ายาเสพติดในสหภาพโซเวียตและยุโรปตะวันตก และประเทศสหรัฐอเมริกา และ กลุ่มพ่อค้ายาเสพติดอื่นๆ เช่น กองทัพของรัฐฉาน ในประเทศพม่าและสามเหลี่ยมทองคำซึ่งประกอบด้วยผู้ก่อการร้าย ชนกลุ่มน้อย ขบวนการปฏิวัติ กลุ่มอดีตขุนศึกและกลุ่มพ่อค้ายาเสพติดรายใหญ่ เป็นต้น ได้ทำการลักลอบค้ายาเสพติดโดยส่งไปจำหน่ายยังภูมิภาคต่างๆทั่วโลก รวมถึงในประเทศไทยด้วย

ดังนั้น นานาอารยประเทศจึงให้ความสำคัญในการที่จะร่วมมือกันป้องกันและปราบปรามปัญหาการค้ายาเสพติดข้ามชาติ ในทุกรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น การรณรงค์ให้สังคมโลกได้ตระหนักถึงมหันตภัยของยาเสพติด หรือการออกมาตรการต่างๆทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ทั้งในระดับภายในประเทศและระดับระหว่างประเทศ โดยในระดับระหว่างประเทศนั้น องค์การสหประชาชาติได้มีการจัดตั้งหน่วยงานย่อยที่มีหน้าที่ดูแลเกี่ยวกับเรื่อง

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 78)

7. การลักลอบค้าชิ้นส่วนมนุษย์ (Trafficking in Body Parts)
8. การโจรกรรมและลักลอบค้าขันทาหนะ (Theft and Smuggling of Vehicles)
9. การฟอกเงิน (Money Laundering)
10. การกระทำความคิดอื่น ๆ (Other activities) เช่น การให้สินบนเจ้าหน้าที่ตำรวจ และข้าราชการอื่น ๆ, อาชญากรรมคอมพิวเตอร์, อาชญากรรมสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

ยาเสพติด โดยเฉพาะ คือ สำนักงานด้านยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations office on Drugs and Crime หรือ UNODC) ซึ่งมีภารกิจที่สำคัญสองด้านคือ⁷⁹

- ด้านยาเสพติด โดยโครงการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศแห่งสหประชาชาติ (The United Nations Drugs Control Programme หรือ UNDCP)

- ด้านอาชญากรรม โดยศูนย์ป้องกันอาชญากรรมระหว่างประเทศ (The Centre for International Crime Prevention หรือ CCP) ซึ่งสำนักงานนี้มีภารกิจรวมไปถึงด้านการป้องกันการก่อการร้าย (Terrorism Prevention) โครงการการต่อต้านการฟอกเงินระหว่างประเทศ (Global Programmes against Money Laundering) การคอร์รัปชัน (Corruption) องค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Organized Crime) เป็นต้น

โดยในปัญหาเสพติดนี้ได้มีอนุสัญญาสำคัญที่เกี่ยวข้องอยู่สามฉบับ ได้แก่⁸⁰

1. อนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษ ค.ศ. 1961 (Single Convention on Narcotic Drugs, 1961) โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการใช้ยาเสพติด ให้เป็นไปเพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์ และเพื่อป้องกันการลักลอบค้า ปลูก ผลิต และการใช้ในทางที่ผิด

2. อนุสัญญาว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการใช้วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทใช้ในทางการแพทย์และวิทยาศาสตร์เท่านั้น และเพื่อป้องกันการใช้ในทางที่ผิด

3. อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against Illicit Traffic on Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) โดยอนุสัญญานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศต่างๆทั่วโลก ในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ซึ่งนับวันปัญหายิ่งทวีความรุนแรงขึ้น และจำเป็นต้องมีมาตรการพิเศษและมีความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อที่จะทำการแก้ไขปัญหายาเสพติดบรรลุผล

สำหรับประเทศไทยนอกจากจะได้ลงนามในอนุสัญญาทั้งสามฉบับแล้ว ยังมีมาตรการทางกฎหมายภายในที่จะแก้ปัญหายาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519 หรือ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติดไปไม่น้อยกว่าภูมิภาคอื่นๆในโลก

⁷⁹ From <http://www.unodc.un.or.th/convention>.

⁸⁰ Ibid.

สถานการณ์การค้ายาเสพติดของประเทศไทยมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้น โดยเฉพาะยาเสพติดในกลุ่มเมทแอมเฟตามีน หรือยาบ้า ยังคงเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ทั้งการผลิต การค้า การแพร่ระบาด โดยส่วนใหญ่จะมีฐานการผลิตอยู่ตามแนวชายแดนประเทศเพื่อนบ้าน คือ ประเทศพม่า ซึ่งจะมีการผลิตยาบ้าส่งเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยเป็นจำนวนมากและยังพบการลักลอบนำเข้ามาเมทแอมเฟตามีนทางชายแดนด้านประเทศกัมพูชา อย่างไรก็ตามยังมีสัดส่วนน้อยเมื่อเทียบกับการนำเข้าจากพม่า นั้นหมายถึงประเทศไทยจะต้องได้รับผลกระทบโดยตรงอย่างไม่มีทางหลีกเลี่ยง ถึงแม้ประเทศไทยจะมีมาตรการการสกัดกั้น ยาเสพติดตามบริเวณแนวชายแดน แต่จากผลกำไรและภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำของประเทศส่งผลให้การขยายตัวของ การลักลอบค้ายาเสพติดรุนแรงยิ่งขึ้น

ปัญหายาเสพติดนี้เป็นอุปสรรคสำคัญในการที่จะพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก เนื่องจาก หากประเทศใดมีประชากรที่ติดยาเสพติดมาก อัตราการเกิดอาชญากรรมในประเทศย่อมมีอัตราสูงขึ้น โดยสภาพ และจะไม่บังเกิดความสงบสุขขึ้นในสังคมอย่างแท้จริง รวมถึงเป็นการบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติอย่างร้ายแรงด้วย เพราะปัญหาการค้ายาเสพติดนั้นมักเกี่ยวโยงไปยังอาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทอื่นๆด้วย เช่น การฟอกเงินหรือการคอร์รัปชัน เป็นต้น จึงเป็นหน้าที่ของทุกๆประเทศที่จะต้องพัฒนากระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษ ซึ่งจะทำการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดนี้สัมฤทธิ์ผล

2.2.2.2 การก่อการร้ายระหว่างประเทศ (International Terrorism)

การก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรือการก่อการร้ายสากลนั้น มีการให้คำนิยามไว้หลายประการ ดังนี้

1. คณะกรรมการร่างกฎหมายขององค์การสหประชาชาติได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การก่อการร้ายสากล” ให้มีความหมายว่า

- การกระทำที่มุ่งกระทำต่อบุคคลซึ่งอยู่ภายใต้ความคุ้มครองของกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น ผู้นำของรัฐ หรือเอกอัครราชทูต
- การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายเป็นสถิติอากาศต่อเครื่องบินโดยสารของพลเรือน
- การส่งผู้ก่อการร้าย ไปปฏิบัติการนอกประเทศและใช้วิธีการที่รุนแรง
- การใช้ชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์เป็นเครื่องมือของการก่อการร้าย

การให้คำนิยามการก่อการร้ายระหว่างประเทศของคณะกรรมการร่างกฎหมายขององค์การสหประชาชาติ เป็นไปในลักษณะกว้าง ๆ แต่ในการที่จะให้การนิยามการก่อการร้ายระหว่างประเทศเป็นไปในทำนองเดียวกัน ในที่ประชุมสมัชชาใหญ่องค์การสหประชาชาตินั้นต้อง

ประสพกับความล้มเหลว ทั้งนี้ เนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างคำว่า “การก่อการร้าย” กับ “การต่อสู้เพื่อปลดแอกประเทศชาติ”⁸¹

2. องค์การตำรวจสากล (The International Police Organization) ได้กำหนดคำนิยามของคำว่า “การก่อการร้ายสากล” ให้หมายถึง การกระทำในลักษณะดังต่อไปนี้คือ⁸²

- การกระทำที่มีจุดมุ่งหมายในการแสดงออกให้เกิดผลมากกว่าหนึ่งประเทศขึ้นไป
- การกระทำความผิดที่เริ่มขึ้นในประเทศหนึ่ง และ ไปสิ้นสุดลงในประเทศหนึ่ง
- การกระทำของกลุ่มได้รับการสนับสนุนที่มีแหล่งกำเนิดมาจากต่างประเทศ
- ได้มีการวางแผน หรือ เตรียมการในประเทศหนึ่งและไปปฏิบัติการ อีกประเทศหนึ่ง
- ผู้เสียหายเป็นสาเหตุให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับผลร้าย หรือเกิดขึ้นกับองค์การระหว่างประเทศ
- ความเสียหายเป็นสาเหตุให้ประเทศต่าง ๆ ได้รับผลร้าย หรือเกิดขึ้นกับองค์การระหว่างประเทศ

3. นักนิติศาสตร์ โดยเฉพาะนักกฎหมายระหว่างประเทศ ได้ให้คำนิยามเกี่ยวกับการก่อการร้าย และการก่อการร้ายสากล ไว้ดังนี้ “การก่อการร้าย” เป็น การกระทำที่ใช้กำลัง บังคับ หรือการใช้กำลังบังคับขู่เข็ญ ซึ่งมุ่งกระทำโดยตรงต่อฝ่ายที่สาม ซึ่งเป็นฝ่ายที่บริสุทธิ์ หรือไม่มีส่วนรู้เห็นด้วยเพื่อให้ได้รับผลตามอุดมคติที่พึงเป้าหมายไว้ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเงินหรือการปฏิบัติการทางจิตวิทยา และเมื่อการก่อการร้ายนั้นมีปัจจัยทางด้านต่างประเทศเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเงิน กำลังคน หรือการให้ความช่วยเหลือในด้านใด การก่อการร้ายนั้นก็จะเป็นการก่อการร้ายระหว่างประเทศ หรือการก่อการร้ายสากล

พิจารณาจากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น อาจสรุปความหมายของ “การก่อการร้ายระหว่างประเทศ” ได้ว่า หมายถึง “การกระทำ หรือการขู่จะกระทำการรุนแรงของบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ โดยมุ่งต่อผลทางจิตใจ และพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมาย เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเมือง ศาสนา หรือลัทธิอุดมการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐขึ้นไป”

⁸¹ Cassese. Op.cit.. p. 120, 123.

⁸² ทงศ์ธร บุญอารีย์. เล่มเดิม. หน้า 112.

โดยการก่อการร้ายนั้น เป็นการกระทำที่ละเมิดต่อกฎหมายอาญาของทุกระบบกฎหมายส่วนใหญ่ในโลกนี้ อาทิเช่น การฆาตกรรม การลักพาตัว การจับตัวประกัน การลอบวางระเบิดสถานที่สำคัญ ซึ่งอาจเป็นการกระทำต่อพลเรือนผู้บริสุทธิ์ หรือหน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ได้⁸³

ปัญหาการก่อการร้ายนั้น สร้างความเสียหายและความหวาดกลัวให้แก่ประชาคมโลกอย่างมาก เช่น กรณีเหตุการณ์ Black September โดยกลุ่มก่อการร้ายชาวปาเลสไตน์ที่ใช้ชื่อว่ากลุ่ม Black September ซึ่งมีโครงข่ายโยงใยกับ นายยัสเซอร์ อาราฟัต หัวหน้าขบวนการปลดปล่อยชาวปาเลสไตน์ (Palestine Liberation Organization หรือ PLO) ได้สังหารหมูนักกีฬาของประเทศอิสราเอล ในระหว่างการแข่งขันกีฬาโอลิมปิก ปี ค.ศ. 1972 ณ กรุงมิวนิค ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี เป็นจำนวนทั้งสิ้น 11 คนโดยไม่มีทางสู้ โดยมีสาเหตุขัดแย้งกันทางการเมืองอันเป็นเหตุให้อิสราเอลปฏิบัติการแก้แค้นเอาคืน ภายได้ปฏิบัติการที่มีชื่อว่า “Spring of Youth” ซึ่งเป็นการส่งกองกำลังพิเศษติดอาวุธเข้าไปในเมืองเบรุต และเมืองไซดอน ประเทศเลบานอน ในช่วงระหว่างกลางคืนของวันที่ 9 เมษายน ถึงรุ่งเช้าวันที่ 10 เมษายน ค.ศ.1973 เพื่อโจมตีฐานที่มั่นของ PLO และผลจากการเข้าโจมตีของอิสราเอลนั้นนอกจากจะทำให้สมาชิกระดับแกนนำของ PLO เสียชีวิตถึงสามคนแล้ว ยังเป็นเหตุให้พลเรือนผู้บริสุทธิ์ชาวเลบานอนต้องบาดเจ็บ และเสียชีวิตด้วยจำนวนมาก^{84 85}

หรือในกรณีเหตุการณ์วันที่ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ที่กลุ่มก่อการร้ายชาวมุสลิม ซึ่งมีชื่อว่า อัลเคด้า (Al-Qaeda) ได้โจมตีประเทศสหรัฐอเมริกา ด้วยการจี้เครื่องบินและขับเข้าพุ่งชนตึกแฝดเวิร์ลเทรดเซ็นเตอร์ (World Trade Center) และตึกกระทรวงกลาโหม(Pentagon) ตามลำดับ ต่อหน้าสายตาของมหาชนทั่วโลก ที่ได้แต่เฝ้ามองด้วยความหวาดกลัวและหดหู่ใจ โดยมีผู้บาดเจ็บล้มตายจำนวนมากหลากหลายชาติภาษา และโดยผลจากการกระทำดังกล่าวทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาเปิดฉากไล่ล่าหาตัวผู้บงการ ซึ่งเชื่อว่าเป็นนายโฆสมา บินลาเคน ที่กบดานอยู่ในประเทศอัฟกานิสถาน โดยทำการส่งกองกำลังติดอาวุธเข้าไปโจมตียังจุดต่างๆ ที่เชื่อว่าเป็นฐานที่มั่นของกลุ่มก่อการร้ายอัลเคด้า ส่งผลให้พลเรือนบาดเจ็บล้มตายจำนวนมาก⁸⁶ โดยจนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังไม่สามารถนำตัวนายโฆสมา บินลาเคน มาดำเนินคดีได้

⁸³ Cassese. Op.cit., p. 124.

⁸⁴ From http://en.wikipedia.org/wiki/Munich_massacre.

⁸⁵ From http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Spring_of_Youth.

⁸⁶ From http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks.

การก่อการร้ายนั้นเป็นการแสดงออกของพฤติกรรมทางการเมืองที่รุนแรง⁸⁷ ดังจะเห็นได้จากเหตุการณ์ที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยผลจากการก่อการร้ายในปัจจุบัน นอกจากจะมีความรุนแรงมากขึ้นแล้ว ยังมีผลกระทบต่อรัฐต่างๆ เป็นวงกว้างอีกด้วย และผู้ที่ได้รับผลร้ายก็คือพลเรือนผู้บริสุทธิ์ทั้งในประเทศที่ตกเป็นเป้าหมายโจมตี และในประเทศที่ต้องสงสัยว่าเป็นผู้โจมตี รวมถึงประเทศอื่นๆที่เกี่ยวข้องด้วย

และด้วยเหตุจากการสื่อสารโทรคมนาคมที่สะดวกขึ้น ทำให้การก่อการร้ายพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะกระทำได้มีคิซิด แม่นยำ และเสียงอันตรายน้อยลงมาก ทำให้กระบวนการยุติธรรมต้องเผชิญความยากลำบากในการนำตัวผู้กระทำผิด หรือผู้บงการมาดำเนินคดี

โดยนานาอารยประเทศได้พยายามหามาตรการต่างๆ ในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายระหว่างประเทศในรูปแบบต่างๆ และในส่วนของกระบวนการยุติธรรมไม่ว่าจะเป็นในระดับนานาชาติ หรือระดับภายในประเทศ

องค์การสหประชาชาติก็ได้ตระหนักถึงปัญหาของการก่อการร้าย โดยมิอนุสัญญาและพิธีสารที่เกี่ยวข้องกับการก่อการร้ายเฉพาะที่สำคัญถึง 13 ฉบับ⁸⁸ อาทิเช่น อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามการใช้ระเบิดก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings, 1999) อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามเครือข่ายทางการเงินของการก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention For the Suppression of the Financing of Terrorism, 1999) เป็นต้น

ส่วนในระดับประเทศ ในประเทศอังกฤษมี พระราชบัญญัติว่าด้วยการก่อการร้าย (Terrorism Act ,2000) และในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายผู้รักชาติ (PATRIOT Act,2001) ซึ่งกฎหมายทั้งสองฉบับต่างก็มีวัตถุประสงค์เพื่อ วางมาตรการ ในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายทั้งในระดับประเทศและการก่อการร้ายระหว่างประเทศ

โดยปัญหาการก่อการร้ายในประเทศไทยนั้น แม้ประเทศไทยจะยังมิได้รับผลกระทบโดยตรงจากการก่อการร้ายระหว่างประเทศมากนัก แต่ก็มี ความจำเป็นต้องเร่งรีบวิเคราะห์ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ รวมทั้งพัฒนามาตรการในการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการรับมือกับการก่อการร้ายระหว่างประเทศ และให้ความร่วมมือกับทุกชาติในโลก ในการป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศไทยนอกจากจะได้ลงนามรับรองเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาและได้ให้สัตยาบันกับอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการปราบปรามเครือข่ายทางการเงินของการก่อการร้าย ค.ศ. 1999 (International Convention

⁸⁷ White, in Riechel (Ed.). Op.cit., p. 67.

⁸⁸ From <http://www.un.org/terrorism/instruments.html>.

For the Suppression of the Financing of Terrorism, 1999) แล้ว และยังได้บัญญัติให้การก่อการร้ายเป็นการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาอีกด้วยในมาตรา 135/1 ถึง มาตรา 135/4 โดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2546 ซึ่งกำหนดให้การกระทำผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายเป็นการกระทำผิดที่ต้องรับโทษในราชอาณาจักร ไม่ว่าผู้กระทำผิดจะมีสัญชาติใดและแม้จะได้กระทำนอกราชอาณาจักร อันเป็นหลักอำนาจลงโทษสากล (Universality Principle)⁸⁹

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศนั้นทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นกว่าในอดีต และแม้ประเทศต่างๆทั่วโลกจะมีมาตรการในการที่จะป้องกันและปราบปรามการก่อการร้ายระหว่างประเทศมากมาย แต่การป้องกันและปราบปรามก็ยังไม่บรรลุผลเท่าที่ควร เนื่องจากการนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษยังคงเป็นไปได้ด้วยความยากลำบาก แสดงให้เห็นว่ากระบวนการยุติธรรมยังคงต้องพัฒนาประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย และยังคงต้องศึกษาหาช่องทางในการป้องกันและปราบปรามปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศต่อไป

2.2.2.3 การคอร์รัปชัน (Corruption)

ปัญหาสังคมที่เป็นภัยอันใหญ่หลวงต่อความมั่นคงของชาติ และเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันมากปัญหาหนึ่ง ก็คือ ปัญหาข้าราชการคอร์รัปชัน ได้แก่ การที่ข้าราชการตั้งแต่ระดับล่างจนถึงข้าราชการระดับสูง รวมถึงนักการเมือง ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ราชการเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์สำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือการเบียดเบียนยึดผลประโยชน์ของรัฐมาเป็นประโยชน์ส่วนตัว⁹⁰ และในปัจจุบันนี้การคอร์รัปชัน มิได้เป็นปัญหาแต่ในระดับประเทศเท่านั้น หากแต่ได้ขยายลุกลามไปเป็นปัญหาในระดับระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีการกระทำผิดของกลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร (Transnational Organized Crime) ซึ่งมักจะก่ออาชญากรรมและกระทำผิด ในความผิดประเภทที่เรียกว่า “อาชญากรรมที่ปราศจากผู้เสียหาย” (Victimless Crime) เช่น การค้ายาเสพติด การค้าประเวณี การลักลอบค้าอาวุธสงคราม เป็นต้น และเพื่อให้สามารถได้รับผลประโยชน์ต่างที่มีขอบด้วยกฎหมาย รวมถึงต้องการหลีกเลี่ยง

⁸⁹ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 7.

⁹⁰ ชานินทร์ กรัยวิเชียร. (2510). กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง (อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพนายโจน รัตโนดม). หน้า 1., อุคม รัฐอมฤต. (2530). ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ. หน้า 8., ชัยอนันต์ สมุทรวานิช และ Scott. (2531). คอร์รัปชัน. หน้า 12. และ ไปรตดู พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2539). องค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการไทย (รายงานวิจัย). หน้า 37-38.

ความเสี่ยงที่จะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายให้ได้มากที่สุด กลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ก็จะใช้วิธีการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เพื่อให้เจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกในการกระทำผิดและเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ดำเนินคดีกับกลุ่มของตน (Immunity from prosecution) โดยเจ้าหน้าที่ก็จะได้รับผลประโยชน์ในรูปแบบต่างๆ เป็นการตอบแทน” อาจกล่าวได้ว่า การที่กลุ่มอาชญากรข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรยังคงดำรงอยู่ได้ ส่วนหนึ่งก็เป็นเพราะความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ²¹

การคอร์รัปชันนั้นนำพามาซึ่งผลภัยต่อบ้านเมืองมากมาย เพราะในปีหนึ่งๆ นอกจากจะทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียเงินทองมากมายแล้ว ยังเป็นการบั่นทอนความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของชาติ และสะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมทรามทางศีลธรรมของราชการและประชาชน อันเป็นวิถีทางนำไปสู่ความล้มเหลวทางสังคม และความปั่นป่วนทางการเมือง รัฐใดที่ไม่สามารถแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันให้เบาบางลงได้ รัฐนั้นย่อมไม่อาจแก้ปัญหาความยากจนของประเทศและประชาชนได้²² โดยความยากจนนี้เอง ที่จะเป็นต้นเหตุในการก่ออาชญากรรมอีกหลายประการ

ดังนั้น เมื่อการคอร์รัปชันนำพามาซึ่งปัญหามากมายหลายประการทั้งในระดับประเทศและในระดับโลก นานาอารยประเทศจึงต้องหามาตรการในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันให้หมดสิ้นไป โดยในระดับระหว่างประเทศนั้น มีอนุสัญญาองค์การสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันที่สำคัญอยู่สองฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000) และ อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption, 2003)

โดยในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ในข้อ 8 และข้อ 9 ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันไว้ให้ประเทศภาคี นำไปปรับใช้กับประเทศของตน โดยในข้อ 8 ได้กำหนดให้ประเทศภาคีกำหนดให้การคอร์รัปชันเป็นความผิดอาญา ซึ่งวัตถุประสงค์และเป้าหมายของอนุสัญญานี้ก็เพื่อ เป็นการส่งเสริมความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามองค์กรข้ามชาติ ทั้งนี้ โดยการกำหนดมาตรฐานและความร่วมมือระหว่างประเทศทั้งทางด้านนโยบาย บทบัญญัติของกฎหมาย

²¹ ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์ และคณะ. (2546). การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ(ระยะที่2) (รายงานวิจัย). หน้า 2.

²² ทวีเกียรติ มินะกนิษฐ์ และคณะ. เล่มเดิม. หน้า 3.

²³ นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2536). ปัญหาสำคัญในสังคมไทย. หน้า 131. และ ไพรัช ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังคีต ทิริยะรังสรรค์ (2537). คอร์รัปชันกับประชาธิปไตยไทย. หน้า 57-58.

แนวทางในการบริหาร และการบังคับใช้กฎหมายของรัฐภาคี เพื่อขจัดความเหลื่อมล้ำของมาตรฐาน ในทางกฎหมาย อันเนื่องมาจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน โดยวิธีการกำหนดมาตรฐานในการ ร่างกฎหมายภายใน (Domestic Laws) ที่บังคับใช้ในการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งใน ลักษณะองค์กร ให้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน จึงอาจกล่าวได้ว่าการคอร์รัปชันนั้นเป็นตัวแปร สำคัญประการหนึ่ง ที่เป็นอุปสรรคในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิด ข้ามชาติทั้งหลาย

ในส่วนของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 เพื่อเป็นการร่วมมือกันต่อสู้กับปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ประเทศต่างๆทั่วโลก จึงหามาตรการที่จะ ขจัดปัญหาดังกล่าว เพื่อให้การแก้ปัญหาไปในทิศทางเดียวกัน โดยอนุสัญญานี้มีด้วยกันทั้งสิ้น 8 บรรพ รวมทั้งสิ้น 71 มาตรา ขอบเขตการบังคับใช้ของอนุสัญญานี้ค่อนข้างครอบคลุม โดย จะเริ่มตั้งแต่มาตรการการป้องกัน การสืบสวน การดำเนินคดีอาญา การอายัดทรัพย์สินและการริบ ทรัพย์สิน โดยเฉพาะในเรื่องของมาตรการการป้องกัน

อนุสัญญานี้ได้กำหนดมาตรการและความร่วมมือระหว่างประเทศใน อันที่ จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตในรูปแบบต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านของการส่งเสริมให้ ประชาชน องค์กรภาคเอกชน (NGOs) เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต การให้หลักประกันที่จะให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลต่างๆ ได้ การส่งเสริม และการรักษาสิทธิ ในการค้นหา ทรัพย์สินและเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการทุจริต เป็นต้น⁴

ในส่วนของประเทศไทย กฎหมายภายในอันเกี่ยวกับการปราบปรามการทุจริต คอร์รัปชันนั้น นอกจากการกระทำความผิดดังกล่าวจะเป็นการกระทำความผิดตามประมวล กฎหมายอาญา และเป็นการกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวินัยของข้าราชการแล้ว ยังมี พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 ซึ่ง เป็นกฎหมายที่มีขึ้นด้วยวัตถุประสงค์ เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิ ชอบในวงราชการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กล่าวโดยสรุป ปัญหาการคอร์รัปชันนั้นเป็นปัญหาสำคัญเร่งด่วนที่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องต้องรีบเร่งสนใจศึกษาหาหนทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว และในส่วนของ การบังคับใช้ กฎหมายนั้น หากสามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้ นอกจากจะทำให้การ ป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันประสพผลสำเร็จมากขึ้นแล้ว น่าจะทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ใน การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมอื่นๆด้วย

⁴ ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2547, ตุลาคม, 12). นิตยสารรายวัน. หน้า 27.

2.2.2.4 การฟอกเงิน (Money Laundering)

การฟอกเงิน เป็นการดำเนินการด้วยวิธีใดๆ ให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิดใดๆ เปลี่ยนเป็นเงินหรือทรัพย์สิน ซึ่งบุคคลทั่วไปหลงเชื่อว่าเป็นเงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาโดยชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งได้กลายเป็นรูปแบบที่นิยมอย่างแพร่หลายของเหล่าอาชญากร ในการใช้เป็นเครื่องมือเพื่อปกปิดและแสวงหาผลประโยชน์จากการกระทำผิด นอกจากนี้ การฟอกเงินยังก่อให้เกิดผลกระทบทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง อย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ เนื่องจากเงินที่นำมาฟอกนั้น เป็นเงินที่ได้มาโดยมิชอบด้วยกฎหมายจากการประกอบอาชญากรรมต่างๆ เช่น การค้ายาเสพติด การค้าอาวุธ การฉ้อโกง เป็นต้น อันไม่ได้มาจากผลผลิตทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ เงินดังกล่าวยังถูกนำไปใช้ในการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักการเมือง ตลอดจนนำไปใช้เพื่อการขยายเครือข่ายของการประกอบอาชญากรรม เช่น การให้การสนับสนุนทางการเงินแก่กลุ่มก่อการร้าย จนกลายเป็นปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในเรื่องของความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นปัญหาเกี่ยวเนื่องกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย⁹⁵

อาจกล่าวได้ว่าปัญหาเรื่องการฟอกเงินนั้นเป็นตัวแปรสำคัญตัวแปรหนึ่ง ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ โดยหากสามารถตรวจจับการเงินอันเป็นปัจจัยสำคัญของการประกอบอาชญากรรมได้ เมื่อเหล่าอาชญากรทั้งหลายไม่มีเงินทุนสนับสนุน อัตราการเกิดของอาชญากรรมทั้งหลายก็อาจจะลดลง

กระบวนการยุติธรรมทั้งในระดับระหว่างประเทศและระดับภายในประเทศ ต่างก็มีมาตรการทางกฎหมายในการที่จะป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน โดยจุดประสงค์หลักก็คือการตัดวงจรทางการเงินของกลุ่มอาชญากร โดยนอกจากจะต้องนำตัวผู้กระทำผิดหรืออาชญากรทั้งหลายที่ได้กระทำการอันผิดกฎหมายต่าง ๆ มาดำเนินคดีและลงโทษให้ได้แล้ว ยังรวมไปถึงการสกัดกั้นการฟอกเงินในรูปแบบต่างๆ และการยึดทรัพย์สินที่ได้มาโดยการกระทำที่มิชอบด้วยกฎหมาย ตลอดจนทรัพย์สินที่ผ่านกระบวนการการฟอกเงินแล้ว

ในกระบวนการยุติธรรมระหว่างประเทศนั้น มีอนุสัญญาสหประชาชาติที่เกี่ยวข้องกับการฟอกเงินอยู่สองฉบับ ได้แก่ อนุสัญญาว่า การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 (Convention against Illicit Traffic on Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988) หรือ อนุสัญญากรุงเวียนนา (Vienna Convention) และอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 (United Nations Convention against Transnational Organized Crime, 2000)

⁹⁵ ไชยศ เหมรัชตะ. (2540). มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). หน้า ๗.

โดยอนุสัญญากรุงเวียนนา⁶⁶ แม้จะเป็นอนุสัญญาที่มีขึ้นเพื่อใช้ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดโดยเฉพาะ แต่ก็ถือว่าเป็นกฎหมายแม่แบบของกฎหมายป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินทั้งปวง โดยมีข้อสังเกตในการร่างกฎหมายที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินของหลายๆประเทศ เช่นใน PATRIOT Act 2001 ของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ล้วนแล้วแต่ยึดถือแนวทางในการออกมาตรการการควบคุมการฟอกเงิน ตามแนวทางของอนุสัญญากรุงเวียนนาทั้งสิ้น ซึ่งอนุสัญญานี้ได้กำหนดมาตรการในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ในส่วนที่มีความเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจและการทุจริตของรัฐบาลบางประเทศ โดยกำหนดให้ต้องมีการสร้างร่วมมือระหว่างประเทศในการร่วมกันออกมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้ในการบังคับเอาภัยกับกระบวนการค้ายาเสพติดทั้งระบบ ซึ่งการฟอกเงินนั้นถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งในการกระทำผิดฐานเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ตามข้อ 3 ของอนุสัญญานี้⁶⁶

และในส่วนของอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 ก็ได้มีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไว้ เนื่องจากมีองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ จำนวนมากที่ทำการเคลื่อนย้ายเงินเพื่อสนับสนุนการทำงานระหว่างกัน ทั้งนี้ โดยวิธีการที่แบบล เพื่อมิให้การเคลื่อนย้ายเงินนั้นเกิดร่องรอยแห่งพยานหลักฐาน ให้เจ้าหน้าที่รัฐสามารถทำการตรวจสอบได้ ด้วยเหตุดังกล่าวอนุสัญญานี้ นอกจากที่จะกำหนดลักษณะการประกอบอาชญากรรมที่ถือว่าเป็นองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติแล้ว ยังกำหนดในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศในการนำมาตรการทางอาชญากรรมใช้ในการบังคับเอาภัยกับทรัพย์สินที่เกี่ยวกับการกระทำผิด เพื่อให้อำนาจเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการติดตามการเคลื่อนไหวของแหล่งเงินทุนที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ⁶⁷

ซึ่งอนุสัญญากรุงเวียนนานั้นประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้ว และได้ลงนามเป็นภาคีสมาชิกในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งขึ้นในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 และก็มีมาตรการทางกฎหมายภายในเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน แม้ในส่วนของประเทศจะมิได้บัญญัติให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญาโดยตรง แต่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินในทางอ้อม ได้แก่ ความผิดฐานเป็นอั้งยี่ในมาตรา 209 ความผิดฐานเป็นช่องโง่ในมาตรา 210 ความผิดฐานรับของโจรในมาตรา 357 และมาตรการการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำผิด มาตรา 33(2) นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 บัญญัติออกมาโดยมีวัตถุประสงค์

⁶⁶ สุปัญญาแพใหญ่. เล่มเดิม. หน้า 35-36.

⁶⁷ สุปัญญาแพใหญ่. เล่มเดิม. หน้า 42.

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการริบทรัพย์สิน และปราบปรามนายทุน หรือผู้บงการสำคัญที่อยู่เบื้องหลัง การกระทำผิด เพราะมาตรการตามกฎหมายเดิมที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นประมวลกฎหมายอาญา หรือ พระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาดับอื่นๆ ไม่สามารถบังคับใช้ลงโทษผู้กระทำผิดได้เพราะติดขัด ในเรื่องการหาพยานหลักฐานที่จะเชื่อมโยงไปถึงตัวบุคคลผู้เป็นนายทุน หรือผู้บงการสำคัญที่อยู่ เบื้องหลัง ในฐานะผู้กระทำผิดตามข้อหาที่มีอยู่ในกฎหมายเดิม อีกทั้งในกฎหมายเดิมนั้นยังไม่ ปรากฏว่ามีการบัญญัติให้การฟอกเงินเป็นการกระทำผิด ซึ่งทำให้ขาดความชัดเจนในการบังคับใช้ กฎหมาย ทำให้การป้องกันและปราบปรามการฟอกเงินไม่อาจทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ได้ กำหนดให้การฟอกเงินเป็นความผิดอาญา และยังได้วางกรอบในเรื่องความผิดมูลฐานของความผิด ฐานฟอกเงินไว้ 8 มูลฐานความผิด ในมาตรา 3 โดยความผิดมูลฐานนั้นล้วนแต่เป็นความผิดอาญา อาทิเช่น ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ความผิดเกี่ยวกับเพศตามประมวลกฎหมายอาญา ความผิดเกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิด เกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น

ในหัวข้อที่ 2.2.2 นี้ จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ลักษณะของอาชญากรรม และการกระทำผิดข้ามชาติ อาจกล่าวได้โดยสรุป ดังนี้

1. เป็นการกระทำที่มีผู้กระทำผิดร่วมกันในลักษณะที่จัดตั้งเป็นองค์กร
2. เป็นการกระทำที่มีความเกี่ยวข้องกับรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ
3. เป็นการกระทำที่มีความเกี่ยวโยงกันเป็นวัฏจักร

อันเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลเสียหายต่อสังคมระหว่างประเทศอย่างรุนแรง ทั้งในทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และจริยธรรม ทำให้สังคมขาดความสงบสุข จึงมีความจำเป็นที่ กระบวนการยุติธรรมต้องมีมาตรการที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ดังกล่าว โดยเฉพาะการนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย เพื่อเป็นการ หยุดยั้งวัฏจักรในการประกอบอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ อันเป็นการกิจสำคัญของ กฎหมายอาญา

แต่ในการนำตัวผู้กระทำผิดดังกล่าวมาดำเนินคดีนั้น ด้วยเหตุที่การกระทำผิด เหล่านี้มีความเกี่ยวพัน โยงใยกับรัฐมากกว่าหนึ่งรัฐ ผู้กระทำผิดมักหลบหนีจากการจับกุมของ เจ้าหน้าที่ของรัฐ จากรัฐหนึ่งไปยังรัฐอื่นๆ จึงทำให้เป็นการยากลำบากในการนำตัวผู้กระทำผิดมา ดำเนินคดีได้ภายในกำหนดอายุความ

อายุความฟ้องคดีอาญาประเภทนี้นั้น ตามอนุสัญญาของสหประชาชาติที่ เกี่ยวข้องก็มีมาตรการที่เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาประเภทนี้ไว้เช่นกัน โดยในอนุสัญญา

สหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 (United Nations Convention Against Transnational Organized Crime, 2000) ข้อ 11 ก็ได้กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละประเทศกำหนดอายุความสำหรับความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ให้มีระยะเวลายาวพอสมควรและรวมถึงให้รัฐภาคีกำหนดอายุความให้ยาวนานขึ้นสำหรับกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี

หรือในอนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention Against Corruption, 2003) ในข้อ 29 ก็ได้กำหนดให้รัฐภาคีแต่ละประเทศ พึงกำหนดอายุความสำหรับความผิดประเภทที่ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ให้ยาวนานพอสมควร และพึงกำหนดให้มีระยะเวลาของอายุความยาวยิ่งขึ้น หรือกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดได้หลบหนีกระบวนการยุติธรรม

ซึ่งในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีนี้แม้กระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศจะมีกลไกการเสาะหานำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็นการส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition) การให้ความร่วมมือกันขององค์การตำรวจสากล (INTERPOL) หรือการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันทางอาญา (Mutual Assistance in Criminal Matters) แต่กลไกดังกล่าวก็ยังคงอยู่ภายใต้ข้อจำกัดในเรื่องอายุความเช่นกัน ดังนั้น การควบคุมตัวผู้กระทำความผิดได้ จึงไม่เกิดมรรคผลใด หากอายุความในการฟ้องร้องดำเนินคดีได้ล่วงเลยไปเสียแล้ว

ดังนั้น ในการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นการกระทำความผิดข้ามชาตินี้ นอกจากจะมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดอายุความยาวนานกว่าการกระทำความผิดที่เป็นการกระทำความผิดภายใน โดยแท้แล้ว ในการนับอายุความย่อมต้องมีการกำหนดให้หยุดนับอายุความสำหรับกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีอีกด้วย

บทที่ 3

อายุความฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศ

ในประเทศต่างๆทั่วโลก การฟ้องคดีไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา ล้วนแต่มีการกำหนดอายุความทั้งสิ้น โดยในบทนี้ จะได้กล่าวถึงอายุความในการฟ้องคดีอาญา ทั้งในส่วนของกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของประเทศต่างๆบางประเทศ ทั้งในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) และกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) เพื่อศึกษาถึงรูปแบบการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาของระบบกฎหมายต่างๆทั่วโลก ว่ามีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความอย่างไร และมีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรในแต่ละประเทศ

3.1 กฎหมายระหว่างประเทศ

3.1.1 ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court)

การจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นการประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันของสมาชิกสังคมโลกในการที่จะป้องกันและลงโทษการประกอบอาชญากรรมระหว่างประเทศที่ร้ายแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมระหว่างประเทศโดยรวม โดยการประกอบอาชญากรรมร้ายแรงที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศตามธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศนั้น ได้แก่¹

1. อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)
2. อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes Against Humanity)
3. อาชญากรรมสงคราม (War Crimes)
4. อาชญากรรมการรุกราน (The Crimes of Aggression)

โดยหลักเกณฑ์เรื่องอายุความในการฟ้องคดีภายใต้ธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ ปรากฏอยู่ใน ข้อ 29 ดังนี้

¹ From http://www.un.org/law/lcc/statute/99_corr/cstatute.htm.

“ข้อ 29²

การไม่นำอายุความมาบังคับใช้

อาชญากรรมภายในเขตอำนาจของศาลนี้ ไม่อยู่ภายใต้บังคับของอายุความ”

การที่ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีทั้งสี่ประเภท จึงหมายความว่า ไม่ว่าจะเวลาจะผ่านพ้นไปนานเท่าใด ก็สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี และลงโทษได้เสมอ

ซึ่งเหตุที่มีการกำหนดอายุความเช่นนี้ก็เนื่องมาจาก อาชญากรรมและการกระทำผิดดังกล่าว ถือเป็นกรกระทำที่ละเมิดพันธกรณีของอนุสัญญาเจนีวา ค.ศ. 1949 (Geneva Conventions, 1949) อย่างร้ายแรง (grave breach)³ โดยเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อันเป็นสิ่งที่ต้องห้ามในกฎหมายระหว่างประเทศ และถือว่าทุกรัฐต่างมีหน้าที่ที่จะต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้จงได้⁴

การกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีอาชญากรรมและการกระทำผิดประเภทนี้ ปัจจุบันได้กลายเป็นหลักที่ถือปฏิบัติกันทั่วไปในกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว⁵ โดยมีกฎหมายระหว่างประเทศหลายฉบับที่กำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีประเภทนี้ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการไม่นำอายุความมาบังคับใช้ในอาชญากรรมสงครามและอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ ค.ศ. 1968 (United Nations Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes against Humanity, 1968) อนุสัญญาสหภาพยุโรป ค.ศ. 1974 (European Convention, 1974) หรือในการตัดสินคดีของศาลพิเศษระหว่างประเทศของอดีตประเทศยูโกสลาเวีย (International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia) คดี Furundžija เกี่ยวกับการกระทำอันเป็นการทรมาน ก็ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี⁶

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีตามธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ ใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความโดยพิจารณา

² From http://www.nn.org/law/lcc/statute/99_corr/cstatute.htm.

³ Cassese. Op.cit. p. 317.

⁴ คดี Barrios Altos ซึ่งมีการสังหารหมู่ 15 ศพ ในประเทศเปรู เมื่อวันที่ 3 พฤศจิกายน ค.ศ. 1991 ในการตัดสินคดีของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งทวีปอเมริกา (Inter-American Court of Human Rights) ศาลมิให้นำอายุความขึ้นอ้างต่อศาล โดยศาลถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อมูลฐานที่สำคัญของสิทธิมนุษยชนอันเป็นบรรทัดฐานของกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ.

⁵ Cassese. Op.cit. p.319.

⁶ Ibid.

จากฐานความคิดเป็นสำคัญ โดยถือว่าอาชญากรรมและการกระทำความผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลนี้ เป็นอาชญากรรมและการกระทำความผิดที่ร้ายแรง จึงกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

3.1.2 อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน (United Nations Convention against Corruption)

เนื่องจาก ปัญหาการคอร์รัปชันนั้น มีความร้ายแรงและเป็นภัยคุกคามต่อเสถียรภาพและความมั่นคงของสังคม โดยมีความเชื่อมโยงเกี่ยวพันกับอาชญากรรมรูปแบบอื่นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ และการคอร์รัปชันไม่ใช่ปัญหาในเพียงระดับท้องถิ่น หากแต่เป็นวิกฤตการณ์ข้ามชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสังคมทั้งมวลและเศรษฐกิจโดยรวม การร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันจึงมีความสำคัญยิ่ง ดังนั้น องค์การสหประชาชาติ (United Nations) จึง ได้จัดให้มีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption, 2003) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและเสริมสร้างมาตรการต่างๆ ที่จะป้องกันและปราบปรามการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และหนึ่งในมาตรการทั้งหลายก็ได้แก่ มาตรการเกี่ยวกับอายุความฟ้องร้องดำเนินคดีการคอร์รัปชัน

โดยมาตรการเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดีนี้อยู่ในข้อ 29 ซึ่งกำหนดว่า “ประเทศภาคีแต่ละประเทศ ในกรณีที่เหมาะสม พึงกำหนดบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยระยะเวลาของอายุความ ภายใต้กฎหมายของประเทศนั้นในเรื่องเกี่ยวกับการฟ้องร้องดำเนินคดี สำหรับความผิดประเภทที่ได้ระบุไว้ในอนุสัญญานี้ให้ยาวพอสมควร และพึงกำหนดให้มีระยะเวลาของอายุความยาวยิ่งขึ้น หรือกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ได้หลบหนีกระบวนยุติธรรม”⁷

ซึ่งการกระทำความผิดตามที่อนุสัญญานี้ กำหนดให้เป็นความผิดอาญา ได้แก่

- การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ / การรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- การให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรภาครัฐระหว่างประเทศ / การรับสินบนของเจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์กรภาครัฐระหว่างประเทศ
- การชักจูง การจัดสรร โดยมีขอบ หรือการชักย้ายทรัพย์สิน โดยประการอื่นๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐ⁸ เป็นต้น

⁷ กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชาติ ชัยเดชสุวิยะ และณัฐสา ฉัตรไพฑูรย์. (2548). อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม. หน้า 338.

⁸ แหล่งเดิม.

จากมาตรการในเรื่องอายุความในข้อ 29 ของอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 ดังกล่าว พิจารณาแล้วเห็นว่า ในการกำหนดอายุความของรัฐภาคนั้น หลักเกณฑ์ที่จะต้องนำมาพิจารณากำหนดอายุความในกฎหมายภายใน นั้น ได้แก่

1. การพิจารณากำหนดอายุความสัมพันธ์กับฐานความผิด

ได้แก่ การพิจารณาว่าการกระทำใดที่เป็นความผิดที่เกี่ยวข้องกับการคอร์รัปชันในทุกมิติ ควรมีอายุความที่ยาวพอสมควร ทั้งนี้ น่าจะมาจากเหตุที่การคอร์รัปชันในปัจจุบันมักมีความเกี่ยวข้องกับองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ ดังนั้น ในการรวบรวมพยานหลักฐาน หรือติดตามตัวผู้กระทำความผิด อาจต้องใช้เวลาาน ซึ่งในการกำหนดอายุความให้ยาวพอสมควรแก่การดำเนินการต่างๆ เพื่อฟ้องร้องดำเนินคดี ก็น่าจะอำนวยความสะดวกให้การป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. การพิจารณากำหนดอายุความในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม

ในการที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีนี้ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 กำหนดให้รัฐภาคีอาจกำหนดอายุความที่ยาวขึ้นกรณีหนึ่ง หรือรัฐภาคีอาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการนับอายุความอีกกรณีหนึ่ง กล่าวคือ กำหนดให้หยุดนับนับอายุความหากผู้กระทำความผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม

3.2 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law)

ในประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณีถือว่า หลักกฎหมายจากคำพิพากษา (Precedent) เป็นบ่อเกิดของกฎหมายที่สำคัญที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากถือว่าเหตุผล (Reason) มีค่าเป็นกฎหมายที่เป็นอยู่แล้ว ศาลเป็นเพียงผู้ค้นพบและประกาศใช้ และการที่ศาลยอมผูกพันตามแนวคำพิพากษาบรรทัดฐาน ก็เป็นไปตามหลักแห่งเหตุผลที่ว่า ข้อเท็จจริงอย่างเดียวกัน ย่อมต้องได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ รวมถึงจารีตประเพณีที่ศาลได้ยอมรับบังคับตาม ซึ่งได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของคำพิพากษาเช่นกัน⁹ แต่ในปัจจุบันเนื่องจากการขยายตัวของสังคม จึงมีความจำเป็นที่ต้องบัญญัติกฎหมายเพื่อเป็นกลไกในการควบคุมสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น กฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law) จึงทวีความสำคัญมากขึ้น¹⁰ ดังนั้น การใช้กฎหมายจึงเป็นไปในลักษณะผสม ทั้งการใช้กฎหมายเฉพาะกรณี (Case Law) อันเป็นนิติวิธีที่มาจากกรเทียบเคียงหลักในคำพิพากษาของ

⁹ กิตติศักดิ์ ปรกติ. เด่มเดิม. หน้า 69, 76.

¹⁰ แหล่งเดิม.

ศาลที่เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งเป็นหลักเฉพาะเรื่องที่ใช้กับข้อเท็จจริงเฉพาะกรณี¹¹ และการใช้กฎหมายลายลักษณ์อักษรที่บัญญัติขึ้น โดยฝ่ายนิติบัญญัติควบคู่กันไป

และในส่วนของอายุความในการฟ้องคดีอาญานั้น ในระบบกฎหมายจารีตประเพณี อายุความในการฟ้องคดีอาญานั้น เดิมไม่มีการบัญญัติไว้ เนื่องจากยึดหลักการที่ว่า “อายุความจะไม่ใช้กับกษัตริย์” (Time does not run against the King หรือ nullum tempus occurrit regi) แต่เมื่อสังคมมีความซับซ้อนมากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีระบบระเบียบ จึงมีการบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร¹²

3.2.1 ประเทศอังกฤษ

ประเทศอังกฤษนั้นถือเป็นต้นแบบในการใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี โดยถือว่าไม่มีอายุความในการฟ้องคดีอาญา ตามหลักกฎหมายจารีตประเพณี แต่ในปัจจุบัน มีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้ในบทบัญญัติของกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law) ที่กำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้เพิ่มมากขึ้น อาทิเช่น

1. ความผิดฐานกบฏ ตาม Treason Act, 1695 จะต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่ความผิดเกิดขึ้น ยกเว้น ความผิดฐานประทุษร้ายต่อองค์พระมหากษัตริย์อันถือเป็นการกระทำผิดร้ายแรง ซึ่งไม่มีอายุความในการดำเนินคดี¹³

2. ความผิดฐานให้การเท็จ แจ้งความเท็จหรือยื่นพยานหลักฐานอันเป็นเท็จ ในการทำสูติบัตร และมรณะบัตร ตาม Perjury Act, 1911 จะต้องฟ้องคดีภายใน 3 ปี นับแต่ความผิดเกิดขึ้น¹⁴

3. ความผิดฐานเข้าไปในเขตที่ใดในเวลากลางคืนเพื่อเข้าไปล่ากระต่าย หรือสัตว์อื่นไม่ว่าเขตที่นั้นจะมีสิ่งกีดกั้นหรือไม่ ตาม Night Poaching Act, 1828 จะต้องฟ้องคดีภายใน 12 เดือน นับแต่ความผิดเกิดขึ้น¹⁵

4. ความผิดอื่นที่มีโทษสถานเบา (summary offences)¹⁶ จะต้องฟ้องคดีภายใน 6 เดือน นับแต่ความผิดเกิดขึ้น

¹¹ กิตติศักดิ์ ปรกติ. เล่มเดิม. หน้า 78.

¹² โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อ 2.1.2.1.

¹³ From <http://www.statutelaw.gov.uk>.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ “Summary offence” ได้แก่ การกระทำความผิดเล็กน้อยที่มีโทษปรับไม่เกิน 5,000 ปอนด์ และมีโทษจำคุกไม่เกิน 51 สัปดาห์.

จากการศึกษาการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาบางประเภทของกฎหมายประเทศอังกฤษ อาจกล่าวได้ว่า รูปแบบในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาของประเทศอังกฤษนั้น ใช้หลักเกณฑ์การกำหนดอายุความโดยพิจารณาถึงความร้ายแรงของการกระทำผิด ซึ่งสัมพันธ์กับอัตราโทษเป็นสำคัญ

3.2.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

แม้ประเทศสหรัฐอเมริกาจะเป็นประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี แต่ในเรื่องของอายุความในการฟ้องคดีอาญานั้น ก็ได้มีการกำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดีไว้ในกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Statute Law) ที่บัญญัติขึ้นโดยฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งกฎหมายลายลักษณ์อักษรนี้ เนื่องจาก ประเทศสหรัฐอเมริกามีระบอบการปกครองแบบสหพันธรัฐประชาธิปไตย ซึ่งประกอบไปด้วยมลรัฐต่างๆ 50 มลรัฐ กฎหมายที่ใช้บังคับจึงมีทั้งกฎหมายของรัฐบาลกลาง (Federal Law) กฎหมายของมลรัฐ (State Law) และกฎหมายระดับท้องถิ่น (Local Law)

โดยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะนำเสนอแต่เพียงกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา ของรัฐบาลกลาง และกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์กในบางส่วน เพื่อเป็นกรณีศึกษาถึงรูปแบบในการกำหนดอายุความในกฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา

รัฐบัญญัติแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วยเรื่องอายุความ (Federal Statute of Limitations) ที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา (United States Code หรือ U.S.C.)¹⁷

1. การกระทำผิดร้ายแรงที่มีโทษสูงสุดถึงประหารชีวิต เช่น การกระทำผิดตามบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 1091 ซึ่งได้แก่ การกระทำผิดฐานอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หรือการกระทำผิดตามบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 229 ซึ่งได้แก่ การกระทำผิดฐานใช้ มีไว้เพื่อใช้ครอบครอง ผลิต พัฒนา หรือจำหน่ายด้วยประการใดๆ ซึ่งอาวุธเคมี ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีตามบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 3281

2. การกระทำผิดฐานก่อการร้ายที่เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต หรือเล็งเห็นได้ว่าอาจทำให้ผู้อื่นเสียชีวิต หรือได้รับบาดเจ็บสาหัส ไม่มีอายุความฟ้องคดี ส่วนการกระทำผิดฐานก่อการร้ายอื่นๆ นั้น มีอายุความในการฟ้องคดี 8 ปี นับแต่การกระทำผิดเกิด ตามบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 3286

3. การกระทำผิดฐานโจรกรรมงานศิลปะจากพิพิธภัณฑ์ หรือ โจรกรรมงานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม มีอายุความในการฟ้องคดี 20 ปี นับแต่การกระทำผิดเกิด ตามบทบัญญัติ U.S.C. § 3294

¹⁷ United States Code Title 18.

ซึ่งโดยส่วนใหญ่แล้วความผิดทางอาญาในฐานะอื่นๆตามกฎหมายของรัฐบาลกลางแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ไม่ได้บัญญัติอายุความฟ้องคดีไว้ในตัวกฎหมายเอง แต่จะอาศัยบทบัญญัติของ 18 U.S.C. § 3282 ที่บัญญัติว่า “ถ้ามิได้ยื่นฟ้อง หรือมิได้รับคำยืนยันให้ฟ้องคดีจากคณะลูกขุนภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่วันกระทำความผิด เป็นอันล่วงเลยการลงโทษ จะฟ้องคดี พิจารณาคดี หรือลงโทษในการกระทำนั้นไม่ได้ เว้นแต่ความผิดที่มีโทษประหารชีวิต”¹⁸

นอกจากนี้ ในประมวลกฎหมายของรัฐบาลกลางแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้บัญญัติเรื่องการนับอายุความในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม โดยบทบัญญัติ 18 U.S.C. § 3290 บัญญัติให้ หยุคนับอายุความเป็นการชั่วคราว (Tolling)

กฎหมายดังกล่าวไม่ได้กำหนดมาตรการใดๆ ทั้งไม่ได้นิยามสิ่งที่เรียกว่าสภาพจิตใจหรือการกระทำประกอบการหลบหนีจากความยุติธรรม (fleeing or flight from justice)

ศาลอุทธรณ์ของสหพันธรัฐมีความเห็นแตกต่างกันในเรื่องที่ว่าคำพิพากษาออกจากเขตอำนาจศาลจะถือว่าเป็นการหลบหนีจากความยุติธรรมหรือไม่ ซึ่งศาลส่วนใหญ่เห็นว่าจำเลยจะต้องออกจากเขตอำนาจของศาล (jurisdiction) ด้วยความตั้งใจที่จะหลบเลี่ยงจากการถูกฟ้อง¹⁹ แต่คดีบางเรื่องในศาลสหพันธรัฐ (federal circuit) เพียงการออกจากท้องถิ่นซึ่งเกิดการกระทำความผิดศาลก็รับฟังแล้ว²⁰

โดยอายุความที่เริ่มนับมาตั้งแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นก็จะหยุดนับ และเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว อายุความก็จะเริ่มนับต่อจากการนับในคราวแรก

นอกจากนี้ในบทบัญญัติ 18 U.S.C. § 3292 ก็ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีที่ต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานจากต่างประเทศ มีอำนาจสั่งให้หยุดนับอายุความในคดีประเภทดังกล่าวไว้เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีการส่งพยานหลักฐานต่างๆ จากต่างประเทศเป็นที่เพียงพอแก่การดำเนินคดีแล้ว ทั้งนี้ ไม่เกิน 3 ปี²¹

ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ คือ ตัวอย่างของอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศสหรัฐอเมริกา ตามที่บัญญัติในประมวลกฎหมายแห่งสหรัฐอเมริกา อันเป็นกฎหมายของรัฐบาลกลาง

¹⁸ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, เอมอร์ ไซบิวแคง, สุวนีย์ แสงวงผล และอังฉรา ปรีชาจิตต์. (2548).

ปัญหาอายุความของความผิดตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 (รายงานวิจัย). หน้า 3:1:6.

¹⁹ United States v Fonseca-Machado, 53 F.3d 1242 (11th Cir. 1995).

²⁰ re Assarsson, 687 F.2d 1157, 1162 (8th Cir. 1982).

²¹ ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และคณะ. เล่มเดิม. หน้าเดิม.

อายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก (New York State Criminal Procedure Law)²²

1. การกระทำผิดร้ายแรงในระดับ Class A felony²³ คือการกระทำผิดที่มีโทษประหารชีวิต หรือโทษจำคุกตลอดชีวิต เช่น การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน²⁴ กำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

2. การกระทำผิดร้ายแรงอื่น เช่น การข่มขืนกระทำชำเรา (Class B felony)²⁵ ต้องทำการฟ้องคดี ภายในระยะเวลา 5 ปี นับแต่การกระทำผิดเกิด

3. การกระทำผิดที่เป็น Misdemeanor อันมีความร้ายแรงน้อยกว่า Felony เช่น การบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น โดยไม่มีอาวุธ²⁶ ต้องทำการฟ้องคดีภายในระยะเวลา 2 ปี นับแต่การกระทำผิดเกิด

4. การกระทำผิดที่เป็นความผิดเล็กน้อยอื่นๆ เช่น การไม่แจ้งความกรณีอาชญากรรม²⁷ ต้องทำการฟ้องคดีภายใน 1 ปี นับแต่การกระทำผิดเกิด

นอกจากนี้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามลรัฐนิวยอร์ก ยังได้บัญญัติถึงเหตุที่จะหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ไว้ ได้แก่

1. จำเลยยังคงอยู่นอกรัฐ
2. ไม่ปรากฏแหล่งที่อยู่ของจำเลยภายหลังการค้นหาของเจ้าหน้าที่ของรัฐ

²² New York State Criminal Procedure Law § 30.10.

²³ ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก ได้แบ่งประเภทของการกระทำผิดไว้ โดยสัมพันธ์กับอัตราโทษ ดังนี้

1. "Felony" ได้แก่ การกระทำผิดชั้นร้ายแรง ที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี และแบ่งระดับออกเป็น Class ซึ่งมีตั้งแต่ Class A felony – Class E felony.

2. "Misdemeanor" ได้แก่ การกระทำผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า "Felony" ที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 15 วัน แต่ไม่เกิน 1 ปี และแบ่งระดับออกเป็น Class ซึ่งแบ่งเป็น Class A misdemeanor, Class B misdemeanor และ Unclassified misdemeanor.

3. "Violation" ได้แก่ การกระทำความผิดที่มีโทษเล็กน้อย คือมีโทษจำคุกไม่เกิน 15 วัน.

4. "Traffic infraction" ได้แก่ การกระทำผิดที่เป็นการละเมิดกฎหมายเกี่ยวกับการจราจร.

²⁴ New York State Penal Law § 125.27.

²⁵ New York State Penal Law § 130.35.

²⁶ New York State Penal Law § 140.20 and § 140.25.

²⁷ New York State Penal Law § 400.10.

3. ในกรณีที่เป็นการกระทำผิดทางเพศต่อเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ผู้เสียหายยังมีอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์

ทั้งนี้ อายุความจะเริ่มนับต่อไปเมื่อเหตุต่างๆที่ทำให้ต้องหยุดนับอายุความ ได้จบลงไปแล้ว

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดีของประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งในกฎหมายของรัฐบาลกลาง และกฎหมายของมลรัฐนิวยอร์ก อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในการกำหนดอายุความนั้น กฎหมายของประเทศไทยใช้รูปแบบในการกำหนดอายุความโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำผิด ซึ่งสัมพันธ์กับอัตราโทษเป็นหลัก รวมทั้งยังบัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการหยุดนับอายุความไว้ในกฎหมายด้วย

3.3 กลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law)

ในกลุ่มประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย จะกำหนดหลักเกณฑ์ในเรื่องอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้ในกฎหมายเสมอ โดยมีหลักการพื้นฐานในการกำหนดอายุความฟ้องคดี ดังนี้²⁸

1. กฎแห่งการลืม (la loi de l'oubli) ซึ่งมีแนวคิดว่า เมื่อเกิดคดีขึ้น การนำหลักฐานต่างๆ ในที่เกิดเหตุมาพิสูจน์ความผิดแก่ผู้กระทำผิดโดยเร็ว จะได้ผลดีที่สุด เมื่อกระทำให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่รวดเร็ว ยิ่งเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใด ความทรงจำเกี่ยวกับพยานหลักฐานก็จะยิ่งลดน้อยลง หรือไม่อาจนำพยานมาสืบได้ เนื่องจากพยานหลักฐานสูญหายไปตามกาลเวลา หรือพยานบุคคลถึงแก่ความตายไปก่อนที่จะทำการสืบพยาน ยิ่งระยะเวลาล่วงเลยไปนานเท่าใดก็จะมีโครงจําเหตุการณ์ที่เป็นความผิดนั้นได้ โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการนำพยานบุคคลมาสืบยังมีมาก ทำให้เกิดความยุ่งยากในการนำสืบพิสูจน์ทั้งฝ่ายโจทก์และฝ่ายจำเลย

2. นักกฎหมายส่วนใหญ่ในระบบประมวลกฎหมายเห็นว่า การที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษได้ในทันที และผู้กระทำผิดได้หลบหนีไปจนพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดย่อมเป็นการทรมานผู้นั้นพอสมควร ซึ่งถือได้ว่าเป็นการลงโทษอยู่แล้ว จึงไม่ควรลงโทษผู้นั้นซ้ำอีก และการที่ผู้กระทำผิดหลบหนีไปและไม่ไปกระทำผิดอีกจนพ้นกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้ ย่อมแสดงว่าผู้นั้นได้ระมัดระวังความประพฤติก่อนหน้านี้จะไม่ไปกระทำผิดอีก จึงไม่ควรลงโทษผู้นั้นอีกแล้ว การที่ผู้กระทำผิดต้องระมัดระวังไม่กระทำผิดอีกนี้ถือได้ว่าเป็นนโยบายทางอาญาในการป้องกันความผิดทางอาญาอีกทางหนึ่ง

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 1271.

3.3.1 ประเทศฝรั่งเศส

ประเทศฝรั่งเศสเป็นตัวอย่างของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย และมีการกำหนดอายุความในคดีอาญาไว้ ไม่ว่าจะเป็นคดีอาญาอุกฉกรรจ์ หรือคดีอาญาธรรมดา ซึ่งโดยทั่วไปจะใช้กฎแห่งการลืมเป็นหลักในการกำหนดอายุความ

ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศฝรั่งเศสใช้บังคับมาตั้งแต่สมัยนโปเลียน มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งแรกในปี ค.ศ. 1810 และใช้อยู่จนถึงปัจจุบัน ในกรณีที่มีความผิดอาญาเกิดขึ้น ถือว่าการกระทำผิดอาญาเป็นการรบกวนความสงบเรียบร้อยของรัฐ และโดยรัฐมีหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประเทศ รัฐเท่านั้นที่จะเป็นผู้เสียหาย เฉพาะอัยการแต่เพียงผู้เดียวที่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาโดยกระทำในนามของรัฐ ผู้เสียหายไม่สามารถฟ้องคดีอาญาได้เอง เว้นแต่จะขอเป็นคู่ความทางแพ่งที่เกี่ยวข้องกับคดีอาญาในเรื่องนั้น การสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา เป็นดุลพินิจของพนักงานอัยการที่จะพิจารณาสั่งการ ในกรณีที่พนักงานอัยการเห็นสมควรสั่งฟ้องคดีอาญาเรื่องใด พนักงานอัยการจะต้องฟ้องคดีดังกล่าวภายในกำหนดอายุความที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องคดีอาญา เป็นเพียงการชะลอการฟ้องชั่วคราว ซึ่งอัยการอาจกลับมาฟ้องเป็นคดีได้ใหม่อีกภายในกำหนดอายุความ

ประเทศฝรั่งเศสได้กำหนดอายุความ (la prescription) ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ดังนี้²⁹

1. ความผิดลหุโทษ (contravention) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษปรับไม่เกิน 3,000 ยูโร มีอายุความ 1 ปี
2. ความผิดที่มีโทษปานกลาง (delits) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 2 เดือนขึ้นไป จนถึงจำคุก 10 ปี มีอายุความ 3 ปี
3. ความผิดอุกฉกรรจ์ (crime) ได้แก่ ความผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จนถึงจำคุกตลอดชีวิต มีอายุความ 10 ปี

อย่างไรก็ตาม มีความผิดบางฐาน ที่ไม่มีการนำหลักการเรื่องกฎแห่งการลืมมาใช้ ซึ่งจะบัญญัติไว้เป็นกรณีพิเศษ และเป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ คือ ความผิดในประมวลกฎหมายอาญาเล่มที่ 2 หมวดที่ 1 อันเป็นความผิดอุกฉกรรจ์เกี่ยวกับมนุษยชาติ เช่น อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) หรือคดีอุกฉกรรจ์อื่นๆที่กระทำต่อมนุษยชาติ เช่น การเอาคนลงเป็นทาส การลักพาตัว การทรมาน หรือการดูหมิ่นศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ โดยมีเหตุฉงใจทางการเมือง การเหยียดผิว หรือ

²⁹ From <http://195.83.177.9/code/liste.html?lang=uk&c=34&r=3884>. และโปรดดู ฌอง-ฌัก โจฮาญ และคณะ. (2549). โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดครั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา(เอกสารประกอบการสัมมนา). หน้า 19.

ศาสนา และความคิดตามกฎหมายหมายเลข 64-1326 วันที่ 26 ธันวาคม ค.ศ. 1964 เกี่ยวกับความคิดตามมติสมัชชาใหญ่สหประชาชาติ ในกรณีอาชญากรรมที่กระทำต่อมนุษยชาติ ตามกฎบัตรศาลระหว่างประเทศ วันที่ 8 สิงหาคม ค.ศ. 1945 เป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ ซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นข้อยกเว้นของกฎแห่งการลืม³⁰

กล่าวโดยสรุป ประเทศฝรั่งเศสแม้ว่าจะใช้กฎแห่งการลืม เป็นหลักในการกำหนดอายุความ แต่ในความคิดที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะความคิดเกี่ยวกับอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ หรือความคิดที่เกี่ยวกับมนุษยชาติ เช่น การกระทำทรมาน จะกำหนดให้เป็นคดีอาญาที่ไม่มีอายุความ เนื่องจากคดีเหล่านี้ตามกฎหมายระหว่างประเทศถือเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง จึงไม่ยอมให้มีอายุความ และประเทศฝรั่งเศสก็เคยประสบเหตุการณ์ดังกล่าวมาแล้วในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง

จากการศึกษากำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาของกฎหมายประเทศฝรั่งเศส เห็นว่า ในการกำหนดอายุความนั้น กฎหมายของประเทศฝรั่งเศสใช้หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความโดยพิจารณาจาก ความร้ายแรงของการกระทำผิดอันสัมพันธ์กับอัตราโทษเป็นสำคัญ รวมทั้งมีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความในความคิดที่มีลักษณะเฉพาะ กล่าวคือ เป็นความคิดร้ายแรงและมีลักษณะเป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดตามกฎหมายระหว่างประเทศ

3.3.2 ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี

ประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีก็เป็นอีกประเทศหนึ่งที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย โดยการดำเนินคดีอาญาในประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีเป็นการดำเนินคดีในรูปแบบการดำเนินคดีโดยรัฐ (Public Prosecution) ถือว่าการดำเนินคดีอาญาเป็นหน้าที่ของรัฐและรัฐเป็นผู้เสียหาย โดยมีพนักงานอัยการเป็นผู้ทำหน้าที่ฟ้องคดี โดยพนักงานอัยการต้องฟ้องคดีภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด

ซึ่งการกระทำผิดตามกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีนั้น แบ่งเป็น

1. การกระทำผิด Verbrechen ได้แก่ การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
2. การกระทำผิดที่มีโทษน้อยกว่า Verbrechen (Vergehen) ได้แก่ การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกน้อยกว่า 1 ปี และ/หรือ มีโทษปรับ

โดยได้บัญญัติอายุความฟ้องคดีไว้ในประมวลกฎหมายอาญา (Strafgesetzbuch) ดังนี้

1. การกระทำผิดร้ายแรง ฐานฆ่าคนตายโดยโหดร้ายทารุณ เช่น การฆ่าผู้อื่นเพื่อให้ได้มาซึ่งความพึงพอใจทางเพศ ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

³⁰ อัครวัฒน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (ม.ป.ป.) อายุความในคดีอาญา (เอกสารอัครวัฒน์). หน้า 5.

2. การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต มีกำหนดอายุความ 30 ปี
3. การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 10 ปี มีกำหนดอายุความ 20 ปี
4. การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 5 ปี แต่ไม่เกิน 10 ปี มีกำหนดอายุความ 10 ปี
5. การกระทำผิดที่มีโทษจำคุกเกินกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี มีกำหนดอายุความ 5 ปี
6. การกระทำผิดอื่นๆ มีกำหนดอายุความ 3 ปี

และนอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ยังได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการหยุดนับอายุความไว้ โดยให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในบางกรณี เช่น ในการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศต่อเด็กอายุไม่เกิน 14 ปี อายุความจะเริ่มนับก็ต่อเมื่อผู้เสียหายที่เป็นเด็กนั้นมีอายุครบ 18 ปี หรือในกรณีที่การฟ้องคดีไม่อาจทำได้ด้วยเหตุประการใดๆ อายุความก็จะยังไม่เริ่มนับ เว้นแต่กรณีที่ฟ้องคดีไม่ได้นั้นเป็นเพราะเหตุจากความบกพร่องของคำร้องทุกข์ คำฟ้อง และการมอบอำนาจเป็นต้น รวมทั้งยังบัญญัติถึงเหตุต่างๆ ที่อาจทำให้ต้องหยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Unterbrechung หรือ Interruption) เช่น ในกรณีได้มีการสอบสวนผู้ต้องหาคั้งแรกแล้ว หรือมีการออกหมายจับแล้ว³¹

การฟ้องคดีอาญาในประเทศสหพันธรัฐเยอรมนีนั้น นอกจากจะเป็นการฟ้องร้องดำเนินคดีในการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา (Strafgesetzbuch หรือ Penal Code) แล้ว ยังมีการฟ้องร้องดำเนินคดีในการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาที่เป็นความผิดต่อกฎหมายระหว่างประเทศ (Völkerstrafgesetzbuch หรือ Code of Crime against International Law) หรือ VStGB ด้วย

ซึ่งใน VStGB ได้บัญญัติว่า การกระทำผิดที่เป็นการฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมอันเป็นการต่อต้านมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมสงคราม (War Crimes) แม้จะมีได้กระทำการในประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี หรือไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับใดๆ กับประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ก็ถือเป็นกรกระทำผิดตามกฎหมายของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี ทั้งนี้ เนื่องจากการกระทำผิดทั้งหลายดังกล่าว ถือเป็นกรละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง ตามอนุสัญญาเจนีวา (Geneva Conventions) โดยได้กำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี³²

จากการศึกษากฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีของประเทศสหพันธรัฐเยอรมนี อาจสรุปได้ว่า หลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความนั้น พิจารณาจากอัตราโทษสูงสุดของการกระทำผิดอันสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำผิดเป็นสำคัญ

³¹ From <http://www.gesetzesweb.de/StGB.html>, <http://www.luscomp.org/gla/index.html>.

³² From <http://bundesrecht.jurita.de/vstgb/index.html>, <http://www.luscomp.org/gla/index.html>.

และในการนับอายุความนั้น ก็ได้บัญญัติถึงเหตุที่จะทำให้ต้องหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) หรือต้องหยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption) แล้วแต่กรณี นอกจากนี้ยังใช้หลักเกณฑ์การพิจารณาจากความร้ายแรงของความคิดเป็นสำคัญ ในการกำหนดอายุความเป็น การเฉพาะเจาะจงในความคิดบางประเภท อันได้แก่ การกำหนดให้ไม่มีอายุความในคดีอาชญากรรม ที่กระทำโดยทารุณ รวมทั้งการกำหนดให้ไม่มีอายุความในคดีอาญาร้ายแรงที่ละเมิดกฎหมาย ระหว่างประเทศ

ในการศึกษาถึงกำหนดอายุความของกฎหมายต่างประเทศตามที่ได้กล่าวมาทั้งหมดใน บทที่ 3 นี้ ทำให้ได้ทราบว่า หลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดอายุความของกฎหมายระหว่าง ประเทศที่สำคัญนั้น ได้แก่ การกำหนดอายุความโดยพิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำผิด เช่น ในการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานที่ สำคัญที่สุดของมนุษยชาติ เช่น การฆ่าล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมอันเป็นการ ต่อต้านมนุษยชาติ และอาชญากรรมอันเป็นการรุกราน โดยเนื้อหาของการกระทำผิดแล้วเป็นการ กระทำที่โหดร้ายทารุณ สมควรจะต้องให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย ดังนั้น กฎหมาย ระหว่างประเทศ รวมถึงกฎหมายในหลายๆประเทศ จึงกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีไว้ ทั้งนี้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีผู้โศกเศร้าที่จะกระทำความผิดร้ายแรงเช่นนี้ขึ้นมาอีก ไปด้วยในตัว

หลักเกณฑ์ที่สำคัญอีกหลักเกณฑ์หนึ่งก็ได้แก่ หลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดอายุ ความเป็นการเฉพาะสำหรับการกระทำผิดบางประเภท ซึ่งนอกจากจะพิจารณาจากความร้ายแรงของ การกระทำความคิดที่มีความรุนแรงอยู่ในตัวแล้ว ยังมีการกระทำผิดบางประเภทที่ถือเป็นการกระทำ ผิดที่นานาอารยประเทศต้องการปราบปรามให้หมดไป หรือป้องกันมิให้มีการกระทำผิดดังกล่าว เกิดขึ้น หรือลดน้อยลง เช่น การคอร์รัปชัน ซึ่งมีผลกระทบต่อการป้องกันและปราบปรามการ กระทำผิดอื่นๆ ดังปรากฏในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ที่กำหนดให้ รัฐบาลพิจารณาการกำหนดอายุความฟ้องคดีเกี่ยวกับการทุจริตให้มีระยะเวลายาวนานพอสมควร เนื่องจากตระหนักถึงปัญหาจากการกระทำผิดดังกล่าว ว่าเป็นปัญหาสำคัญที่ควรต้องแก้ไขโดยพลัน อันเป็นนโยบายในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของกระบวนการยุติธรรมระหว่าง ประเทศ

นอกจากนี้ในส่วนของกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกฎหมายของกลุ่ม ประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) หรือกฎหมายของกลุ่มประเทศที่ใช้ ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) โดยส่วนใหญ่จะมีการกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความใน การฟ้องคดีไว้เสมอ ซึ่งในการกำหนดอายุความนั้น ไม่ว่าจะกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี หรือกำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดี หลักในการกำหนดอายุความที่สำคัญ ก็คือการพิจารณา

จากความร้ายแรงของการกระทำผิดที่สัมพันธ์กับอัตราโทษเป็นสำคัญ โดยในการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงนักและมีอัตราโทษต่ำ ก็มักจะกำหนดอายุความสั้นกว่า อายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดที่มีโทษร้ายแรงและมีอัตราโทษสูงที่มักจะกำหนดอายุความไว้วางหรือกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

ทั้งนี้โดยนำเอา “กฎแห่งการลืม” มาพิจารณาประกอบกับเรื่องของ การพิสูจน์พยานหลักฐาน ซึ่งในคดีอาญาการพิสูจน์ความผิดของจำเลยนั้นต้องพิสูจน์จน “ปราศจากความสงสัยตามสมควร” (Beyond Reasonable Doubt) ว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง จึงจะตัดสินว่าจำเลยมีความผิดและลงโทษจำเลยได้ ดังนั้น ในการกระทำผิดที่ไม่ร้ายแรงมากนัก เช่น การกระทำผิดฐานบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่น โดยไม่มีอาชญา ตามกฎหมายอาญาของมลรัฐนิวยอร์ก ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยต้องกระทำด้วยความรวดเร็ว เนื่องจากการกระทำที่ไม่ร้ายแรง บุคคลที่เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ก็จะจกรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิดนั้น ได้เพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆ และการดำเนินคดีดังกล่าวก็มิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ กล่าวคือ การกระทำผิดฐานบุกรุกเข้าไปในอสังหาริมทรัพย์ของผู้อื่นนี้ เป็นการกระทำผิดที่ละเมิดต่อสิทธิที่เป็นส่วนตัวของบุคคล โดยแท้ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการกระทำผิดดังกล่าวมากที่สุด ก็คือผู้ครอบครองหรือเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์นั้น แต่ที่กฎหมายต้องบัญญัติให้เป็นการกระทำผิดอาญาก็เนื่องจาก เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องดูแลความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยรวมกฎหมายจึงกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีมีระยะเวลาเพียง 2 ปีเท่านั้น³³

ต่างจากการกระทำผิดร้ายแรง เช่นอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ หรือในการฆ่าผู้อื่นโดยเป็นการกระทำผิดฐานอาชญากรรมสงคราม หรือการกระทำผิดอันเป็นอาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และแม้กระทั่งการฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน อันเป็นการกระทำผิดต่อชีวิตมนุษย์ ซึ่งถือว่า “ชีวิตมนุษย์” นั้น เป็นสิ่งที่ เป็น “คุณค่าพื้นฐาน” (Grundwert หรือ Basic Value) ที่เกี่ยวกับมนุษย์ ที่สังคมอารยะทั้งหลายยอมรับว่าเป็นคุณค่าที่สูงที่สุด ดังจะเห็นได้จาก กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) ข้อ 6 อนุ 1 กล่าวไว้ว่า “มนุษย์ทุกคนมีสิทธิที่จะมีชีวิตมาแต่กำเนิด สิทธินี้ต้องได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย บุคคลจะต้องไม่ถูกทำให้เสียชีวิตโดยอำเภอใจ”³⁴ ดังนั้น การกระทำผิดฐานฆ่าคนตายไม่ว่าจะเป็นการฆ่าคนตายตามกฎหมายอาญาภายในประเทศของบางประเทศ หรือการฆ่าคนตายที่มีลักษณะเป็นการกระทำผิดร้ายแรงตามกฎหมายระหว่างประเทศ จึงเป็นการกระทำที่ทำลายคุณค่าพื้นฐานที่มนุษย์ทุกผู้ยอมรับว่าเป็นคุณค่าที่สำคัญที่สุดของมนุษย์ เมื่อมีการกระทำผิด

³³ From http://law.onecle.com/new-york/criminal-procedure/CPL030.10_30.10.html.

³⁴ คณิต วนคร ง (2545). กฎหมายอาญากากความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 8). หน้า 32.

เกิดขึ้น ระยะเวลาในการจดจाराายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์ในการกระทำผิด ย่อมยาวนานเพราะเป็นเรื่องสำคัญสำหรับทุกคน และย่อมถือว่าการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดจะเป็นประโยชน์แก่สังคมโดยรวม ซึ่งในการกำหนดอายุความฟ้องคดีที่เป็นการกระทำผิดต่อชีวิตมนุษย์ดังกล่าว กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของบางประเทศ จึงกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีหรือกำหนดให้อายุความในการฟ้องคดีมีระยะเวลายาวนานกว่าการกระทำผิดที่มีความร้ายแรงน้อยกว่า

ในส่วนของการนับอายุความนั้น ทั้งกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายภายในของประเทศต่างๆ ก็ยึดหลักเดียวกันคือ เริ่มนับอายุความตั้งแต่การกระทำผิดเกิด และในกฎหมายของบางประเทศก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการหยุดนับอายุความไว้ เช่น กฎหมายของประเทศสหรัฐอเมริกา ยังได้กำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) เมื่อมีเหตุบางประการเกิดขึ้น เช่น ผู้กระทำผิดหลบหนีจากเขตอำนาจศาล โดยอายุความจะเริ่มนับต่อไปจากคราวแรกเมื่อได้ตัวผู้กระทำผิดมา เป็นต้น และในกฎหมายของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ยังได้บัญญัติถึงการกำหนดให้หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption) คือเลิกนับอายุความต่อไปเมื่อมีเหตุบางประการเกิดขึ้น เช่น เมื่อมีการออกหมายจับผู้กระทำผิดแล้ว โดยภายหลังจากเหตุนี้สิ้นสุดลงอายุความจะเริ่มนับใหม่ ทั้งนี้ มิได้เป็นการนับต่อจากอายุความในคราวแรก เป็นต้น

ที่ได้กล่าวมาทั้งหมดในบทที่ 3 นี้ คือกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีในกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งต่างก็มีการกำหนดอายุความในการฟ้องคดีทั้งสิ้น โดยอาจกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดบางประเภท และกำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดบางประเภท ซึ่งในกรณีที่กำหนดให้มีอายุความฟ้องคดีก็อาจกำหนดระยะเวลาสั้นหรือยาว แตกต่างกันไปในแต่ละการกระทำผิด โดยต่างก็มีหลักเกณฑ์ในการพิจารณากำหนดอายุความที่สำคัญร่วมกันคือ พิจารณาจากความร้ายแรงของการกระทำผิดเป็นสำคัญ ซึ่งอาจมีข้อแตกต่างเล็กน้อยในรายละเอียด ทั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดทางกฎหมายที่แตกต่างกันไปในแต่ละระบบกฎหมาย รวมถึงแนวนโยบายในการปกครองประเทศ ซึ่งรวมถึงแนวนโยบายของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งระดับภายในประเทศ และในระดับระหว่างประเทศด้วย

บทที่ 4

อายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย

เมื่อได้ทราบถึงความเป็นมาและแนวความคิดเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายต่างประเทศ รวมถึงลักษณะของคดีอาญาระหว่างประเทศแล้ว ในการวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย มีความจำเป็นที่จะต้องทราบถึงกำหนดระยะเวลาของอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ว่ามีหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความอย่างไร และการกำหนดอายุความเช่นนี้เป็นอุปสรรคอย่างไรในการบังคับใช้กฎหมาย และมีหลักเกณฑ์ใดในกฎหมายต่างประเทศที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบ เพื่อนำมาวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่เหมาะสมกับประเทศไทย ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการที่จะพัฒนามาตรการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

4.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย

4.1.1 อายุความฟ้องคดีอาญา

ในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศไทย ผู้เริ่มคดีอาจเป็นได้ทั้งเจ้าพนักงานและตัวผู้เสียหายเอง ในกรณีเจ้าพนักงานเป็นผู้เริ่มคดี ไม่ว่าจะเป็นการเริ่มตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือเริ่มเองโดยพลการ โดยเริ่มต้นด้วยการดำเนินการของพนักงานสอบสวน แล้วต่อด้วยการดำเนินการของพนักงานอัยการ¹ ซึ่งพนักงานอัยการจะเป็นผู้พิจารณาสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดี และในกรณีที่พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดี พนักงานอัยการก็จะเป็นผู้มีหน้าที่ดำเนินการฟ้องคดีดังกล่าว เว้นแต่ในกรณีที่ผู้เสียหายดำเนินการฟ้องคดีเอง และในการฟ้องคดีนั้นไม่ว่าจะเป็นกรณีที่พนักงานอัยการเป็นผู้ฟ้องคดีหรือผู้เสียหายฟ้องคดีเองก็ตาม ต้องทำการฟ้องคดีภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด

เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบประมวลกฎหมาย (Civil Law) อายุความฟ้องคดีอาญานั้นจึงมีบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ซึ่งบัญญัติว่า

¹ ศมิศ ฒ นคร ค เล่มเดิม. หน้า 4.

“ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ

- (1) ยี่สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิตจำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี
- (2) สิบห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่ถึงยี่สิบปี
- (3) สิบปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งปีถึงเจ็ดปี
- (4) ห้าปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนถึงหนึ่งปี
- (5) หนึ่งปี สำหรับความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งเดือนลงมา หรือต้อง

ระวางโทษอย่างอื่น

ถ้าได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลแล้ว ผู้กระทำความผิดหลบหนีหรือ วิกลจริต และศาลสั่งการงดพิจารณาไว้จนเกินกำหนดดังกล่าวแล้วนับแต่วันที่หลบหนี หรือวันที่ ศาลสั่งงดการพิจารณา ก็ให้ถือว่าเป็นอันขาดอายุความเช่นเดียวกัน”

ดังนี้ กำหนดระยะเวลาของอายุความตามมาตรา 95 นั้น เป็นการดำเนินคดีอาญาชั้น กำหนดคดี (Erkenntnisverfahren)² ซึ่งแยกออกเป็น 2 ประการ คือ

ประการแรก อายุความในการฟ้องคดีอาญา ตามความในมาตรา 95 วรรคแรก

ประการที่สอง อายุความในการพิจารณาพิพากษาคดีอาญา ตามความในมาตรา 95 วรรคท้าย

และอายุความในมาตรา 96 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ บัญญัติว่า “ภายใต้บังคับ มาตรา 95 ในกรณีความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ ภายในสามเดือนนับแต่วันที่รู้ เรื่องความผิด และรู้ตัวผู้กระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ” ซึ่งมีได้หมายความว่าผู้เสียหายต้อง ร้องทุกข์ภายในสามเดือนก่อน จึงมีสิทธิฟ้องคดีได้ แต่ถึงแม้ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ภายในอายุความ ตามมาตรา 96 แล้ว การฟ้องคดีก็ต้องฟ้องภายในอายุความตามมาตรา 95 และในกรณีที่ผู้เสียหาย ประสงค์จะฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ การฟ้องคดีต้องฟ้องภายในสามเดือนนับแต่วันรู้เรื่องและ รู้ตัวผู้กระทำความผิด ตามมาตรา 96³

โดยอายุความการฟ้องคดีเมื่อผ่านพ้นไปแล้วทำให้หมดสิทธิที่จะนำคดีมาฟ้องร้อง ขอให้ศาลลงโทษ เพราะประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39⁴ บัญญัติว่า “สิทธินำ คดีอาญามาฟ้องย่อมระงับเมื่อคดีขาดอายุความ” โดยแบ่งเป็น

² กณิศ วนคร ค เล่มเดิม. หน้า 5.

³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2212/2515.

⁴ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39.

1. คดีความผิดอาญาแผ่นดิน

- พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95

- หากผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องคดีเอง และผู้เสียหายได้ทำการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 96 แล้ว ต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 และในกรณีที่ผู้เสียหายมิได้ทำการร้องทุกข์โดยประสงค์จะฟ้องคดีเอง ก็ต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 เช่นเดียวกัน

2. คดีความผิดอันยอมความได้

- พนักงานอัยการจะฟ้องคดีแทนผู้เสียหายได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ภายในอายุความที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 96 กำหนดไว้ อันเป็น “เงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี” (Prozessvoraussetzungen หรือ Prerequisite for Prosecution) ⁵ เพื่อจะทำให้พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องในคดีความผิดอันยอมความได้ โดยพนักงานอัยการต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95

- หากผู้เสียหายประสงค์จะฟ้องคดีเอง และผู้เสียหายได้ทำการร้องทุกข์ภายในอายุความตามมาตรา 96 แล้ว ต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 แต่ในกรณีที่ผู้เสียหายมิได้ทำการร้องทุกข์ ต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 96

ดังนั้น มาตรา 95 จึงเป็นบทบัญญัติทั่วไปที่ใช้บังคับทั้งกรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ และกรณีราษฎรเป็นโจทก์ในการฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน ส่วนระยะเวลาตามมาตรา 96 จะเป็นระยะเวลาของอายุความฟ้องคดีความผิดอันยอมความได้ ต่อเมื่อผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์และประสงค์จะฟ้องคดีเอง

โดยเมื่อพิจารณาระยะเวลาของอายุความในการฟ้องคดีตามมาตรา 95 และ มาตรา 96 แล้ว เห็นว่าในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย หลักสำคัญที่ใช้ในการกำหนดระยะเวลาของอายุความนั้น พิจารณาจากอัตราโทษที่สัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำผิดเป็นสำคัญ

ดังจะเห็นได้จากอายุความตามมาตรา 95 ซึ่งในมาตรา 95 (1) การกระทำผิดที่มีอัตราโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกยี่สิบปี เช่น การกระทำความผิดฐานปลงพระชนม์ พระมหากษัตริย์ มาตรา 107 อันเป็นความผิดร้ายแรง โดยเป็นการกระทำผิดที่บัญญัติอยู่ในหมวด

⁵ คณิต วนธร ก. เล่มเดิม. หน้า 449. และโปรดดู Dando. (1965). *Japanese Criminal Procedure*. p. 141.

⁶ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 120.

ความคิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร ซึ่งแนวความคิดทางอาชญาวิทยาจัดเป็นการกระทำผิดทางการเมือง (Political Crime)⁷ ซึ่งเป็นการกระทำผิดที่สังคมจะมีปฏิกิริยาโต้ตอบที่รุนแรง และต้องการให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษอันสาสม เพราะปัจเจกชนทุกคนในสังคมย่อมได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดดังกล่าว และการดำเนินคดีย่อมเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ กฎหมายจึงกำหนดระยะเวลาของอายุความในการฟ้องคดีเกี่ยวกับการกระทำผิดดังกล่าวไว้ถึงยี่สิบปี ซึ่งยาวนานกว่าระยะเวลาของอายุความตามมาตรา 95(4) อันเป็นอายุความสำหรับการกระทำผิดที่มีโทษจำคุกกว่าหนึ่งเดือนแต่ไม่เกินหนึ่งปี เช่น การกระทำผิดฐานหมิ่นประมาท ตามมาตรา 326 ซึ่งเป็นความคิดที่ไม่ร้ายแรง และแนวความคิดในทางอาชญาวิทยาจัดประเภทของการกระทำผิดนี้เป็น การกระทำผิดประเภทที่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคม (Public Order Crime) ซึ่งผู้ที่ได้รับผลร้ายจากการกระทำผิดมีเพียงตัวผู้เสียหาย การดำเนินคดีมิได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สาธารณะ เป็นการกระทำผิดที่เป็นส่วนตัวอย่างมาก กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นความคิดอันยอมความกันได้⁸ ซึ่งกำหนดระยะเวลาของอายุความที่กฎหมายกำหนดไว้ก็คือ ระยะเวลาห้าปี

และในการพิจารณาว่าความผิดใดต้องใช้กำหนดระยะเวลาของอายุความใดในมาตรา 95 (1) ถึง (5) เนื่องจาก กฎหมายกำหนดอายุความโดยพิจารณาจากอัตราโทษอันสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำผิด ดังนั้น ในการพิจารณาว่าจะใช้กำหนดระยะเวลาของอายุความใด ก็ต้องพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดนั้นๆ ทั้งนี้ มิใช่การพิจารณาจากโทษตามฐานความผิดตามฟ้องของโจทก์ หากแต่ต้องพิจารณาจากโทษของฐานความผิดที่พิจารณาได้ความ⁹

อายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 และ มาตรา 96 นี้ เป็นอายุความในการฟ้องคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลไทย ไม่ว่าการกระทำผิดนั้นจะได้กระทำลงภายในหรือภายนอกราชอาณาจักร หากมีการฟ้องคดีต่อศาลไทย โจทก์ต้องฟ้องคดีภายในอายุความดังกล่าว¹⁰

ซึ่งในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยนั้น ไม่มีการกำหนดอายุความฟ้องคดีสำหรับความผิดใดความผิดหนึ่งเป็นการเฉพาะดังเช่นในกฎหมายต่างประเทศ คงมีแต่อายุความฟ้องคดีตามมาตรา 95 และ มาตรา 96 เท่านั้น

⁷ โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.3.1.

⁸ ดู ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 333.

⁹ คำพิพากษาฎีกาที่ 5949/2534 (ประชุมใหญ่).

¹⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 909/2469.

4.1.2 เงื่อนไขในการฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายกำหนด

ตามความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติว่า “ในคดีอาญา ถ้ามิได้ฟ้องและได้ตัวผู้กระทำความผิดมายังศาลภายในกำหนดดังต่อไปนี้ นับแต่วันกระทำความผิดเป็นอันขาดอายุความ ...”

อันหมายความว่า ในการฟ้องคดีอาญานั้นนอกจากจะต้องฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กฎหมายยังกำหนดให้ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาด้วยในเวลาที่จะฟ้องคดี¹¹ ซึ่งมาจากหลักที่ว่า “การดำเนินคดีอาญาต้องกระทำโดยเปิดเผยต่อหน้าจำเลย” ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 โดยในการนำตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาลนั้น ก็เป็นไปตามขั้นตอนการดำเนินการของเจ้าพนักงานตำรวจ กล่าวคือ เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจได้ทำการสอบสวนผู้กระทำความผิดเสร็จสิ้นแล้ว ต้องส่งตัวผู้กระทำความผิดนั้นให้อยู่ในอำนาจศาล ซึ่งในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ จะต้องส่งตัวจำเลยพร้อมฟ้องเสมอ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 143

ทั้งนี้ อาจเป็นกรณีที่ผู้กระทำความผิดอยู่ในอำนาจศาลอยู่แล้ว เนื่องจากการถูกคุมขังตามหมายขัง หรือรับโทษจำคุกในคดีอื่นอยู่ ซึ่งอาจเป็นกรณีที่ศาลได้ให้จำเลยมีประกันตัวไป¹² หรือเป็นกรณีที่ศาลชั้นต้นรับฝากขังจำเลยไว้ในระหว่างสอบสวนแล้ว แต่จำเลยหลบหนีไปก่อนโจทก์ยื่นฟ้อง ก็ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว แต่หากเป็นกรณีที่จำเลยถูกขังอยู่ในคดีอื่น และได้หลบหนีไปจากเรือนจำ ก่อนโจทก์จะฟ้องคดีนี้ ไม่ถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลคดีนี้¹³ และในคดีที่ผู้เสียหายฟ้องคดีเอง แตะศาลให้ประกันตัวจำเลยไป พนักงานอัยการฟ้องจำเลยในเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้ โดยไม่ต้องนำส่งตัวจำเลยพร้อมฟ้อง เพราะถือว่าจำเลยอยู่ในอำนาจศาลแล้ว¹⁴

ดังนั้น การยื่นฟ้องแต่เพียงประการเดียว แม้ศาลจะได้ประทับรับฟ้องแล้ว หากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล อายุความก็ยังคงนับต่อไป จนกว่าจะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล¹⁵

หากเป็นกรณีในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ซึ่งต้องมีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน โดยในชั้นนี้จำเลยยังไม่จำเป็นต้องเข้ามา ดังนั้น ในชั้นไต่สวนมูลฟ้องจะถือว่าได้ตัวผู้กระทำความผิดมาแล้วไม่ได้ หาก

¹¹ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1735/2514.

¹² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1497/2496 (ประชุมใหญ่).

¹³ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่).

¹⁴ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1497/2469 (ประชุมใหญ่).

¹⁵ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1735/2514 (ประชุมใหญ่).

ครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา 95 ในระหว่างไต่สวนมูลฟ้อง แล้วยังไม่ได้ตัวผู้กระทำผิดมาอยู่ในอำนาจศาล ก็ถือว่าคดีขาดอายุความ¹⁶

เรื่องการพิจารณาคดีที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยนี้ สืบเนื่องมาจากหลักในวิธีพิจารณาความอาญาอันได้แก่ “หลักฟังความทุกฝ่าย” (audiatur et altera pars) ซึ่งหมายความว่า จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาที่จะแก้ข้อกล่าวหาได้¹⁷

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 วรรคแรก ที่บัญญัติว่า “การพิจารณาและสืบพยานในศาลให้ทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย เว้นแต่บัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น” บทบัญญัติดังกล่าวจึงมีส่วนสัมพันธ์กับ “หลักฟังความทุกฝ่าย” เพราะคำว่า “ทำต่อหน้าจำเลย” นั้นหมายความว่า ในการพิจารณาและสืบพยาน จำเลยมีสิทธิที่จะอยู่ด้วยในการดำเนินคดี ซึ่งสิทธิดังกล่าวนี้เป็น “สิทธิในทางกระทำ” (Active Right) ที่สำคัญที่เป็นหลักประกันในการต่อสู้คดี¹⁸

โดยในเรื่องการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยนี้ ตามแนวความคิดในระบบกฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ที่ใช้ระบบการดำเนินคดีอาญาในระบบกล่าวหา (Adversarial System) โดยมีผู้กล่าวหาเป็นประธานในคดี ผู้ถูกกล่าวหาจึงมีสิทธิต่างๆในอันที่จะสามารถสู้คดีได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ถูกกล่าวหาจะต้องได้รับทราบว่าตนถูกกล่าวหาว่าอย่างไร หรือถูกฟ้องว่าอย่างไร เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้การแก้ข้อหาได้อย่างถูกต้อง¹⁹ ซึ่งถือว่าสิทธิดังกล่าวเป็น “สิทธิเด็ดขาด” (Absolute Rights) ของจำเลย ดังที่กฎหมายรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกาได้บัญญัติรองรับสิทธินี้ไว้²⁰ และห้ามการพิจารณาลับหลังจำเลย (Trial in absentia) เว้นแต่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น เช่น กรณีที่ภายหลังจำเลยได้ปรากฏตัวต่อศาลในการพิจารณาคดีครั้งแรกแล้ว จำเลยเจตนาหรือสมัครใจที่จะหลีกเลี่ยงการพิจารณาคดีต่อไป ให้พิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้²¹

การพิจารณาลับหลังจำเลย (Trial in absentia) นี้ ตามแนวความคิดของนักกฎหมายทั่วไปเห็นว่า เป็นการดำเนินคดีที่ขัดต่อหลักกระบวนการนิติธรรม (Due Process) เนื่องจากทำให้จำเลยไม่มีโอกาสที่จะต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ แต่อย่างไรก็ดีประเทศที่ใช้ระบบกฎหมายลายลักษณ์อักษร (Civil Law) บางประเทศ เช่น ประเทศอิตาลี ก็ยอมให้มีการพิจารณาคดีลับหลังจำเลยได้ใน

¹⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 270/2528.

¹⁷ คณิต วนคร จ (2549). กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7). หน้า 64.

¹⁸ คณิต วนคร จ เล่มเดิม. หน้า 66.

¹⁹ คณิต วนคร จ เล่มเดิม. หน้า 64.

²⁰ Cassese. Op.cit. p. 400.

²¹ Cassese. Op.cit. p. 401.

บางคดี ด้วยเห็นแก่ประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ของจำเลย²² ซึ่งเหตุผลสำคัญประการหนึ่งก็เนื่องมาจากว่า หากจะต้องรอให้จำเลยมาปรากฏตัวในการพิจารณาคดีแล้ว คดีอาจขาดอายุความเสียก่อน

ในปัญหาเรื่องการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย เพราะเกรงว่าคดีจะขาดอายุความนี้ โดยเหตุที่จำเลยออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล เป็นเหตุให้กฎหมายอาญาระหว่างประเทศกำหนดให้ไม่มีอายุความในการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศบางคดี เช่น คดีที่อยู่ภายใต้อำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ เพราะนอกจากเห็นว่าผู้กระทำความผิดคิดเป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง สมควรที่จะต้องถูกดำเนินคดีและการดำเนินคดีจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนแล้ว แต่ในการดำเนินคดีดังกล่าวศาลอาญาระหว่างประเทศยังยึดหลักการที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ต้องดำเนินคดีอย่างเป็นธรรม (Fair Trial) หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ศาลอาญาระหว่างประเทศไม่ยอมรับให้มีการพิจารณาลับหลังจำเลย ดังจะเห็นได้จากมาตรา 63 แห่งธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ²³ เนื่องจากคดีที่อยู่ภายใต้อำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศนี้ไม่มีอายุความในการดำเนินคดี จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องมีการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย

ดังนั้น การที่ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 กำหนดให้ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลพร้อมพยานนั้น ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการบัญญัติกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักในการพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 172 แล้ว

4.1.3 หลักเกณฑ์การนับอายุความฟ้องคดีอาญา

ในการนับอายุความฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่การกระทำผิดได้ทำลง²⁴ จนครบกำหนดตาม (1) ถึง(5) แล้วแต่กรณี ถ้ายังไม่ได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาล ก็ถือว่าเป็นอันขาดอายุความฟ้องคดีนั้น และแม้โจทก์ได้นำตัวผู้กระทำความผิดขึ้นฟ้องต่อศาลแล้ว แต่เป็นการฟ้องต่อศาลที่ไม่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี เมื่อมีการฟ้องคดีใหม่ต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดี อายุความก็ยังคงนับต่อไป ตั้งแต่วันที่ความผิดได้กระทำลง จนกว่าจะได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนั้น

หากเป็นกรณีความผิดต่อส่วนตัว ที่ผู้เสียหายมิได้ร้องทุกข์ และประสงค์จะฟ้องคดีเองตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 96 ให้เริ่มนับอายุความตั้งแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด โดย “วันที่รู้เรื่องความผิด” หมายถึง วันที่ผู้เสียหายรู้ว่าได้มีการกระทำความผิดต่อตน และรู้

²² Ibid.

²³ From <http://www.un.org/law/icc/statute/rome fra.htm>.

²⁴ คณิต ณ นคร ก เต็มเต็ม. หน้า 446. และ โปรดดูรายละเอียดในบทที่ 2 หัวข้อที่ 2.1.3.2.

ว่าความผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ ซึ่งวันที่ผู้เสียหายรู้ว่ามีกรกระทำผิดต่อตน กับวันที่ผู้เสียหายรู้ว่าการผิดนั้นเป็นความผิดอันยอมความได้ อาจเป็นคนละวันกันได้²⁵

โดยในการนับอายุความฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 95 และมาตรา 96 นี้ ในชั้นตอนก่อนนำคดีขึ้นสู่ศาล ไม่มีเหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเหตุที่ทำให้อายุความหยุดนับ²⁶ ทั้งในกรณี “หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling)” และในกรณี “หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption)” ดังเช่นที่มีปรากฏในกฎหมายต่างประเทศ มีแต่กรณีที่นำตัวผู้ต้องหาฟ้องต่อศาลแล้วอายุความจึงหยุดนับโดยสิ้นเชิง (Interruption) และภายหลังที่ได้ฟ้องคดีแล้วจำเลยหลบหนี หรือวิกลจริตจนศาลสั่งการพิจารณาคดี อายุความในคดีนั้นก็จะมีเริ่มนับใหม่ตั้งแต่เวลาที่จำเลยหลบหนี หรือวิกลจริต ทั้งนี้ ต้องได้ตัวจำเลยมาพิจารณาคดีภายในกำหนดระยะเวลาของอายุความตามมาตรา 95

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญา

อายุความฟ้องคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 และมาตรา 96 ผู้เขียนเห็นว่า ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในความผิดอันยอมความกันได้ตามมาตรา 96 นั้น กำหนดระยะเวลาของอายุความที่กฎหมายบัญญัติไว้เหมาะสมดีแล้ว ดังนั้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้เขียนจะวิเคราะห์ถึงแต่เพียงปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 95

ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามมาตรา 95 นั้น ยังคงมีประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวกับความผิดที่มีโทษทางอาญาอยู่มาก ทั้งนี้ เนื่องจาก อายุความฟ้องคดีตามมาตรา 95 นี้ นอกจากจะเป็นอายุความในการฟ้องคดีที่เป็นการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญาแล้ว ยังเป็นอายุความฟ้องคดีอาญาในการฟ้องคดีที่เป็นการกระทำผิดที่มีโทษทางอาญาตามกฎหมายอื่นในประเทศไทยด้วย

นอกจากนี้ อายุความฟ้องคดีตามมาตรา 95 ยังเป็นหลักเกณฑ์สำคัญที่ต้องนำมาพิจารณาในการฟ้องคดีอาญาระหว่างประเทศ ทั้งในคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Court) และคดีอาญาที่เป็นอาชญากรรมและการกระทำผิดข้ามชาติ รวมถึงยังเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาเรื่องการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายซึ่งกันและกันทางอาญา (Mutual Assistance in Criminal Matters) และ การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition) เนื่องจากประเทศไทยนั้นอยู่ในฐานะรัฐที่อาจมีเขตอำนาจศาล หรือต้องเกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและการกระทำผิดดังกล่าว และประเทศไทยนั้นก็ยังมีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติตามพันธกรณีตามกฎหมายระหว่างประเทศ

²⁵ คณิต ฒ นคร ก เล่มเดิม. หน้า 449.

²⁶ คำพิพากษาฎีกาที่ 588/2546.

(Obligation) ในฐานะที่เป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศทั้งในระดับพหุภาคี (Multilateral) และทวิภาคี (Bilateral) ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมและการกระทำผิดอาญาระหว่างประเทศ ดังได้กล่าวมาแล้วในบทที่ 2

ดังนั้น หากไม่สามารถดำเนินคดีและลงโทษผู้กระทำผิดได้ เพราะขีดขาดอายุความ ก็จะเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา ที่มีขึ้นเพื่อพิสูจน์ความผิดที่ผู้กระทำผิดถูกกล่าวหา และเป็นการทำให้การบังคับใช้กฎหมายอาญา ไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม

4.2.1 ระยะเวลาของอายุความ

เมื่อพิจารณาจากเหตุผลในการที่กฎหมายกำหนดอายุความในการฟ้องคดีอาญาไว้ เนื่องจากเป็นหลักเกณฑ์ทางกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้โจทก์ต้องปฏิบัติตาม โดยต้องฟ้องคดีภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด ซึ่งระยะเวลาของอายุความจะสั้นหรือยาว ก็ขึ้นอยู่กับความร้ายแรงของการกระทำผิด ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาทั้งในแง่ของโจทก์ที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การฟ้องคดี และในแง่ของการคุ้มครองผู้กระทำผิดให้มีต้องตกอยู่ในฐานะเป็นผู้ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนานเกินควร เพราะโจทก์ละเลยที่จะฟ้องคดี ผู้เขียนเห็นว่ากำหนดระยะเวลาของอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 นั้นมีความเหมาะสมดีแล้ว

4.2.2 เจื่อนใจในการฟ้องคดีอาญาที่กฎหมายกำหนด

ในเรื่องของเจื่อนใจที่กฎหมายกำหนดว่าในการฟ้องคดีนั้น นอกจากกฎหมายจะกำหนดให้ทำการยื่นฟ้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจในการพิจารณาคดีนั้นภายในอายุความแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้ต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาอยู่ในอำนาจศาลด้วย อันเนื่องมาจากหลักที่ว่ากระทำความผิดอาญาต้องกระทำต่อหน้าจำเลย ซึ่งหากจะนำเอาหลักการพิจารณาคดีลับหลังจำเลย (Trial in absentia) มาปรับใช้ในชั้นฟ้องคดีนี้ โดยบัญญัติให้ไม่ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาศาลพร้อมฟ้องก็อาจทำได้ ซึ่งคามกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง พ.ศ. 2542 ก็ให้อำนาจพนักงานอัยการฟ้องคดีได้โดยไม่ต้องนำตัวผู้ถูกกล่าวหามาศาลพร้อมฟ้อง แต่ตราบไต่ที่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำผิดมาอยู่ในอำนาจศาลการพิจารณาคดีก็ย่อมมีขึ้นไม่ได้เป็นไปตามหลักการพิจารณาคดีอาญาที่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลย เพราะแม้ยื่นฟ้องคดีแล้วอายุความจะสะดุดหยุดลง แต่เมื่อฟ้องคดีแล้วหากยังไม่ได้ตัวผู้กระทำผิดมาพิจารณาคดี ไม่ว่าจะเป็นกรณีผู้กระทำผิดหลบหนีหรือวิกลจริต อายุความก็จะเริ่มนับใหม่ตามระยะเวลาที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 จนกว่าจะได้ตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีต่อไป

ผู้เขียนจึงเห็นว่าการกำหนดให้ไม่ต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาอยู่ในอำนาจศาลพร้อมฟ้อง เพื่อมิให้ขีดขาดอายุความ มีใช้หนทางในการแก้ปัญหา เพราะหากผู้กระทำความผิดยังคงงอแง

หลบหนีการพิจารณาคดีต่อไป แม้จะฟ้องคดีได้ภายในกำหนดอายุความฟ้องคดี แต่การฟ้องคดีดังกล่าวจะไม่เกิดประโยชน์อันใด เนื่องจากผู้กระทำความผิดยังคงได้ประโยชน์จากอายุความอยู่นั่นเอง เว้นเสียแต่ว่าจะนำเอาหลักการพิจารณาคดีกลับหลังจำเลยมาใช้ ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้อยู่เห็นว่า การพิจารณาคดีอาญาที่คืนนั้นต้องเปิดโอกาสให้คู่ความได้พิสูจน์พยานหลักฐานของตนได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น ผู้เขียนจึงไม่เห็นด้วยหากจะมีการพิจารณาคดีกลับหลังจำเลย เนื่องจากการพิจารณาคดีกลับหลังจำเลยย่อมเป็นการละเมิดสิทธิในการต่อสู้คดีของจำเลย อันเป็นสิทธิเด็ดขาดที่มีความสำคัญและได้รับการรับรองตามกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. 1966 (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966) ข้อ 14²⁷ แต่ทั้งนี้ควรมีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในบางกรณีที่อาจให้มีการพิจารณาคดีกลับหลังจำเลยอย่างละเอียดต่อไป

ในส่วนของประเทศมาตุภูมิอาชญากรรม 195 ที่กำหนดให้ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาลหรือมีฟ้องภายในอายุความที่กฎหมายกำหนดนั้น ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการบัญญัติกฎหมายที่เป็นการจำกัดการบังคับใช้กฎหมายเกินสมควร เนื่องจาก ประมวลกฎหมายอาญามีได้บัญญัติถึงหนทางแก้ไขปัญหาในกรณีที่ไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล เพราะผู้กระทำความผิดหลบหนี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการให้หยุดนับอายุความ หรือมาตรการในการแก้ปัญหาอื่นใด ทำให้ผู้กระทำความผิดใช้ประโยชน์จากอายุความหลบหนีไปจนล่วงพ้นระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด ซึ่งน่าจะเป็นการผิดวัตถุประสงค์ของอายุความที่มีนักนิติศาสตร์เห็นว่าอายุความมีขึ้นเพื่อประโยชน์สาธารณะมิใช่เพื่อประโยชน์ของผู้กระทำความผิด²⁸ จึงเป็นการเพิ่มภาระของเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย และสังคมโดยรวมก็ไม่ได้ประโยชน์จากการบัญญัติกฎหมายเช่นนี้ เพราะไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีและลงโทษได้

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบัน การกระทำความผิดมักเป็นการกระทำความผิดในรูปแบบขององค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (Transnational Organized Crime) ซึ่งมีเครือข่ายขององค์กรโยงใยไปทั่วโลก และมีผู้ร่วมกระทำความผิดเป็นจำนวนมาก และด้วยเทคโนโลยีในด้านการสื่อสารและการคมนาคมที่พัฒนาขึ้นมากกว่าในอดีต นอกจากการรวบรวมพยานหลักฐานจะเป็นไปด้วยความยากลำบากและต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรแล้ว ในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาลยิ่งกระทำไต่ยาก โดยผู้กระทำความผิดก็จะทำการย้ายที่หลบหนีเงื้อมมือของกฎหมายไปเรื่อยๆ ในขณะที่รัฐต้องทุ่มเทงบประมาณจำนวนมาก และเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีหน้าที่ในการปฏิบัติภารกิจอื่นๆ ด้วย ก็ต้องพยายามทุ่มเทแรงกายและแรงใจในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ภายในอำนาจศาลให้ทันก่อนที่คดีจะขาดอายุความ

²⁷ From <http://www2.ohchr.org/english/law/ccpr.htm#art14>.

²⁸ จิตติ ดิงศภัทย์, เล่มเดิม, หน้า 71.

ทั้งนี้ แม้จะยังมีกลไกอื่นที่จะช่วยเสริมในการที่จะนำตัวผู้กระทำผิดมาอยู่ในอำนาจศาล ภายในกำหนดอายุความให้จงได้ ไม่ว่าจะเป็นการขอความช่วยเหลือจากองค์การตำรวจสากล (INTERPOL) ก็ดี การขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน หรือการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายอื่นๆ ก็ดี กลไกเหล่านี้ก็อยู่ภายใต้ข้อจำกัดของอายุความทั้งสิ้น

ตัวอย่างเช่น ในการขอความช่วยเหลือจากองค์การตำรวจสากล เพื่อขอให้จับผู้กระทำผิด ก็อาจต้องใช้เวลาในการติดตามจับตัวผู้กระทำผิด ซึ่งอาจไม่ทันกำหนดอายุความฟ้องคดี และแม้รัฐภาคีขององค์การตำรวจสากลจะจับตัวผู้กระทำผิดได้ภายในอายุความ และประเทศไทยได้ทำคำร้องขอให้รัฐที่จับตัวผู้กระทำผิดได้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนกลับมาเพื่อฟ้องคดีในประเทศไทย ถึงแม้รัฐผู้รับคำขอจะเป็นรัฐที่มีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนกับประเทศไทย แต่ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนนอกจากอาจต้องใช้เวลาระยะหนึ่งเพื่อให้รัฐผู้รับคำขอได้ทำการพิจารณาคำขอ ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดในสนธิสัญญา ซึ่งอาจจะไม่ทันกำหนดอายุความฟ้องคดี

เพราะในการพิจารณาคำขอของรัฐผู้รับคำขอนั้น หลักเกณฑ์หนึ่งที่ทุกรัฐจะต้องพิจารณาก็คือ การกระทำผิดของผู้ที่จะถูกส่งตัวข้ามแดนนั้นขาดอายุความตามกฎหมายของประเทศไทยซึ่งเป็นรัฐผู้ร้องขอแล้วหรือไม่ ซึ่งมาจาก “หลักปาทัสฐานที่ตรงกัน” (Double Criminality) นั่นเอง โดยผู้เขียนจะขอยกคดีตัวอย่างอันเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เป็นอาชญากรรมหรือการกระทำผิดข้ามชาติ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการกระทำผิดฐานคอร์รัปชัน (Corruption) และการกระทำผิดฐานฟอกเงิน (Money Laundering) ที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เพื่อเป็นกรณีศึกษา ได้แก่

คดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) (BBC)²⁹

คดีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) (BBC) ในปีพ.ศ.2539 เกิดขึ้นเนื่องจาก นายราเชน สักเสนา อดีตที่ปรึกษากรรมการผู้จัดการใหญ่ และ นายเกริกเกียรติ ชาติจันทร์ กรรมการผู้จัดการใหญ่ ร่วมกับอดีตผู้บริหารของธนาคารจำนวนหนึ่ง ปล่อยสินเชื่อบริษัทธนาคารอย่างหละหลวมด้วยการสร้างมูลค่าหลักประกันเกินความเป็นจริง โดยเกี่ยวข้องกับ ข้าราชการ และ นักการเมือง เป็นมูลค่าหนี้สูงถึง 150,000 ล้านบาท โดยขณะนั้นระยะเวลาได้ผ่านไป กว่า 10 ปีแล้วที่ นายราเชน สักเสนา ได้หลบหนีหมายศาลลี้ภัยไปอยู่ประเทศแคนาดา และอยู่ในระหว่างขั้นตอนการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ของแคนาดา ได้มีคำพิพากษาให้ส่งตัวนายราเชน สักเสนา กลับประเทศไทยเพื่อบำเนินคดีต่อไป โดยขณะนั้นคืออยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลฎีกา หากศาลฎีกาพิพากษาขึ้น นายราเชนจะถูกส่งตัวกลับมาถูกดำเนินคดีในประเทศไทยในฐานะผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งอาจมีกรณีขยายผลการสอบสวนไปถึงข้าราชการและนักการเมืองที่มีส่วนเกี่ยวข้องใน การกระทำผิดความผิดของอดีตผู้บริหารของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด(มหาชน) (BBC) ซึ่ง

²⁹ จาก <http://www.polsci.chula.ac.th>.

ในช่วงปีพ.ศ.2539 นั้นได้มีการอภิปรายเรื่องนี้ในรัฐสภาว่ามีนักการเมืองในพรรคร่วมรัฐบาลได้รับผลประโยชน์จากนายราเกษ สักเสนา ซึ่งหากปรากฏหลักฐานภายหลังว่านักการเมืองเหล่านั้นได้กระทำคามผิดจริง หากนับแต่วันที่กระทำคามผิด(ประมาณปี พ.ศ.2539) จนกระทั่งถึงวันที่จะได้ฟ้องร้องดำเนินคดีกับนักการเมืองเหล่านั้น คดีอาจขาดอายุความ ไม่อาจนำตัวผู้กระทำคามผิดมาดำเนินคดีได้

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นจะเห็นได้ว่าการทุจริตคอร์รัปชันนั้นก่อให้เกิดความเสียหายแก่ประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง สมควรที่จะนำตัวผู้กระทำคามผิดมาดำเนินคดีเพื่อลงโทษให้สาสม เมื่อไม่สามารถนำตัวผู้กระทำคามผิดมาดำเนินคดีได้เพียงเพราะคดีขาดอายุความ ผู้เขียนเห็นว่า จะทำให้เกิดเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่ผู้คนในสังคม เพราะไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

นอกจากนี้การคอร์รัปชันยังสร้างความเสียหายแก่ประเทศไทยในด้านอื่นๆอีกหลายประการ เช่น

- การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในภาครัฐและเอกชน เนื่องจากขาดความเชื่อถือจากนักลงทุนทั้งในและนอกประเทศ

- ปัญหาการเลือกปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ หรือ หน่วยงานของรัฐ

- ปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะกรณีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

- ปัญหาในเรื่องศีลธรรม โดยทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ และเกิดความเชื่อที่ว่าเงินซื้อได้ทุกอย่าง

- ทำให้ขาดความเชื่อมั่นในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในประวัติศาสตร์การเมืองไทยจะเห็นว่าปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน นั้น นำไปสู่การทำรัฐประหารในประเทศไทยหลายครั้งด้วยกัน เช่น เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2534 โดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (ร.ส.ช.) ทำการรัฐประหารยึดอำนาจ พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ โดยให้เหตุผลไว้ข้อหนึ่งว่านักการเมืองมีพฤติกรรมฉ้อราษฎร์บังหลวงเป็นจำนวนมาก และ เมื่อวันที่ 19 กันยายน พ.ศ. 2549 โดย คณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ได้เข้ายึดอำนาจ ปกครองรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร โดยมีเหตุผลหลักสำคัญประการหนึ่งคือ การบริหารราชการแผ่นดินต่อไปในทางทุจริตประทุมิชอบอย่างกว้างขวาง หน่วยงานอิสระถูกการเมืองครอบงำ ทำให้การดำเนินกิจกรรมทางการเมืองเกิดอุปสรรคหลายประการ³⁰ เป็นต้น

ปัญหาเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลกระทบที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันเท่านั้น โดยจะเห็นได้ว่าส่วนแต่จะทำให้เกิดความวุ่นวายในประเทศไทยอย่างใหญ่หลวง และมีได้มีผลต่อ

³⁰ จาก <http://necc.thaigov.net>.

ชาติใดชาติหนึ่งเท่านั้น หากยังเป็นปัญหาที่มีผลกระทบที่เกี่ยวเนื่องกันไปทั่วประชาคมโลก เพราะ กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งการทุจริตคอร์รัปชันนั้นมักกระทำข้ามชาติ โดยเฉพาะในส่วนของ การปกปิด เก็บรักษาผลประโยชน์ที่ได้มาจากการทุจริตคอร์รัปชัน อันนำไปสู่ปัญหาอาชญากรรมและการกระทำผิดอื่น เช่น การฟอกเงิน³¹

แม้การกระทำผิดฐานคอร์รัปชันและฐานฟอกเงินในประเทศไทย จะมีกฎหมายที่บัญญัติขึ้นมาเป็นการเฉพาะในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดประเภทนี้ อันได้แก่ พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ พระราชบัญญัติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ตามลำดับ แต่อายุความ ในการฟ้องคดีอาญาดังกล่าว ก็ต้องเป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 เช่นกัน

ทั้งนี้ ในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption, 2003) ที่ประเทศไทยได้ลงนามรับรองแล้ว นอกจากจะ กำหนดให้รัฐภาคีกำหนดอายุความในการกระทำผิดที่เกี่ยวกับการคอร์รัปชันให้ยาวนานขึ้น ยังได้ กำหนดให้รัฐภาคีกำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความในกรณีที่ถูกกระทำผิดหลบหนีจาก กระบวนการยุติธรรมอีกด้วย³²

³¹ แหล่งเดิม.

³² สถาบันบัญญัติแห่งชาติได้มีการประชุมลงมติรับในอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการคอร์รัปชัน ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption, 2003) แล้ว พร้อมทั้งได้มีการประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา(ฉบับที่...)พ.ศ....ซึ่งร่างกฎหมายฉบับดังกล่าวจะแก้ไขในมาตรา 95 ของประมวลกฎหมายอาญา โดยกำหนดให้ยุคนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุก 20 ปี หลบหนีจากการสอบสวน การฟ้อง และการพิจารณาคดี นอกจากนี้ คณะรัฐมนตรียังได้อนุมัติหลักการร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ... ตามที่กระทรวงยุติธรรมเสนอว่า โดยที่ปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศ ระหว่างประเทศไทยกับนานาชาติ และกับองค์การระหว่างประเทศมีมากขึ้น มีเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐบาลต่างประเทศ และเจ้าพนักงานขององค์การระหว่างประเทศ เข้ามาปฏิบัติงานในไทย จำนวนมาก ประกอบกับตามมาตรฐานระหว่างประเทศ มีการกำหนดฐานความผิดเกี่ยวกับเจ้าพนักงานของรัฐบาล ต่างประเทศ หรือเจ้าพนักงานขององค์การระหว่างประเทศ กระทำความผิดต่อหน้าที่ดังกล่าว ก็เป็นการสมควรที่ ประเทศไทยจะได้ดำเนินการในมาตรฐานเดียวกัน และสมควรปรับปรุงบทบัญญัติเกี่ยวกับอายุความในความผิดต่อเจ้าพนักงาน ความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ ความผิดต่อเจ้าพนักงานในการยุติธรรม และความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ยุคนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่ผู้กระทำความผิด จำเลย หรือผู้ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษในความผิดดังกล่าวหลบหนี.

จากกรณีศึกษาข้างต้น ทำให้เห็นว่าหากประเทศไทยยังคงไม่แก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับอายุ ความฟ้องคดีอาญา ในปัญหาที่เกี่ยวกับกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนี โดยไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิด มาฟ้องศาลได้ภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด จะทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเท่าที่ควร

4.2.3 อายุความฟ้องคดีอาญาที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ

กฎหมายเรื่องอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ยังไม่ครอบคลุมถึงการฟ้องคดีใน อาชญากรรมและการกระทำผิดที่มีลักษณะเช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่าง ประเทศ อันได้แก่ การกระทำความผิดฐานอาชญากรรมสงคราม (War Crime) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression) ทั้งนี้เนื่องจาก นอกจากความผิดฐานอาชญากรรมสงครามที่มีกฎหมายบัญญัติ ให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายไทย อันได้แก่ พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488 แล้ว การกระทำความผิดฐานอื่น ๆ นั้นยังมิได้มีการบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายไทยโดยตรง ซึ่ง หากมีการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้นในเขตอำนาจศาลของประเทศไทย หากจะดำเนินคดี ศาลไทย ต้องใช้หลักเกณฑ์ในการวินิจฉัยการกระทำความผิด ในลักษณะที่เป็นการกระทำที่เป็นความผิดอาญาตาม กฎหมายไทย ตัวอย่างเช่น หากมีการกระทำความผิดฐานอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์เกิดขึ้นในเขตอำนาจ ศาลไทย เมื่อความผิดฐานอาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ อันเป็นการกระทำความผิดที่มีการเข่นฆ่าผู้คนจำนวนมาก ยังมีได้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายไทย ในการฟ้องคดีอาจต้องฟ้องคดีในฐานะฆ่าคนตาย โดยกระทำทารุณหรือกระทำทารุณโหดร้าย ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 289 (5) เป็นต้น ซึ่งมีอายุความฟ้องคดีสี่สิบปี ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 (1) อันไม่เป็นการสอดคล้องกับ กฎหมายระหว่างประเทศที่ถือว่า อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์นั้นเป็นการกระทำที่เป็นการละเมิด พันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง (Grave Breach) และในการกำหนดอายุความฟ้องคดี ดังกล่าว ก็กำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี และแนวความคิดดังกล่าวก็มีอิทธิพลต่อกฎหมาย ต่างประเทศในหลายประเทศด้วย ไม่ว่าจะเป็นประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส หรือประเทศ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ที่กำหนดอายุความในการฟ้องคดีความผิดฐานอาชญากรรมสงคราม หรืออาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ ให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

ทั้งประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ได้ลงนามรับรองธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาล อาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) หากสังเกตระหว่าง ประเทศเห็นว่าประเทศไทยไม่มีกฎหมายที่มีประสิทธิภาพพอที่จะดำเนินคดีที่มีลักษณะเช่นเดียวกับ คดีซึ่งอยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศเช่นกัน ประเทศไทยอาจถูกกดดันให้ต้องยอมสละ อำนาจศาลในการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว และประกาศยอมรับอำนาจศาลของศาลอาญา

ระหว่างประเทศ อันถือเป็นการสละอำนาจอธิปไตยทางการศาล ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีในด้านความมั่นคงของประเทศ และทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ

จากการวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย อาจสรุปถึงกรณีที่เป็นปัญหาในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยได้ดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการที่กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของประเทศไทย อันได้แก่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา หมวด 9 ว่าด้วยอายุความ ซึ่งบัญญัติถึงอายุความฟ้องคดีอาญาไว้ในมาตรา 95 โดยมีหลักเกณฑ์ว่า การฟ้องคดีอาญานั้นต้องยื่นฟ้อง พร้อมทั้งได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาลภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด แต่มิได้มีการบัญญัติถึงมาตรการรองรับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี ไม่ว่าจะเป็นการให้หยุดนับอายุความ หรือมาตรการในการแก้ปัญหาอื่นใด โดยการนับอายุความก็จะดำเนินต่อไป หากไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดต่อศาลภายในกำหนดระยะเวลาคดีเป็นอันขาดอายุความ

2. ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุความในคดีอาญาระหว่างประเทศ ในระหว่างที่มีการดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการขอความช่วยเหลือจากองค์การตำรวจสากล การขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน และการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในคดี และการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล ต้องนับระยะเวลาในการดำเนินการต่างๆดังกล่าว รวมไปถึงอยู่ในอายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ด้วย

ผู้เขียนเห็นว่า หากกฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาของประเทศไทย ยังไม่กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการนับระยะเวลาในการดำเนินการต่างๆที่ต้องขอความร่วมมือไปยังรัฐต่างประเทศ มาตรการทางกฎหมายในการขอความช่วยเหลือในการรวบรวมพยานหลักฐาน และการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล ซึ่งควรจะเป็นกลไกเสริมในการที่จะช่วยให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ก็จะเป็นมาตรการที่ไม่สามารถทำให้เกิดผลสำเร็จได้จริงในทางปฏิบัติ

3. ปัญหาในเรื่องอายุความฟ้องคดีที่มีลักษณะเช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ เช่น การกระทำความผิดฐานอาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และอาชญากรรมการรุกราน ที่มีได้เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายของประเทศไทย อายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 จึงไม่ครอบคลุมถึงการกระทำผิดดังกล่าว หากการกระทำผิดลักษณะดังกล่าวเกิดขึ้นในเขตอำนาจศาลไทย และประเทศไทยต้องการให้ศาลไทยมีอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีดังกล่าว การฟ้องคดีก็ต้องฟ้องในข้อหาที่ได้กระทำความผิดฐานอื่นที่มีลักษณะเป็นความผิดพื้นฐานของการกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจของศาล

อาชญากรรมระหว่างประเทศ ซึ่งความผิดฐานอื่นที่มีลักษณะเป็นความผิดพื้นฐานนั้นเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายไทย ก็ต้องฟ้องคดีภายในอายุความตามมาตรา 95 ซึ่งกำหนดอายุความในมาตรา 95 นี้ไม่เป็นไปในแนวทางเดียวกับหลักสากลที่เป็นที่ยอมรับในสังคมระหว่างประเทศ ในเรื่องของกำหนดระยะเวลาของอายุความในการฟ้องคดีอาชญากรรมสงคราม อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ และอาชญากรรมการรุกราน อันกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

ผู้เขียนเห็นว่า ประเทศไทยเป็นประเทศอารยะประเทศหนึ่งในสังคมโลกที่ต้องร่วมมือกับนานาอารยประเทศในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมและการกระทำผิดอันร้ายแรงเหล่านี้ เพื่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคมโลก อันจะเป็นผลดีต่อประเทศไทยเองด้วย ทั้งในด้านความมั่นคงของราชอาณาจักร และทำให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ

4.3 วิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา

ในการวิเคราะห์หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ผู้เขียนจะวิเคราะห์โดยการนำหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในต่างประเทศมาศึกษาเปรียบเทียบ โดยพิจารณาจากแนวความคิด เจตนารมณ์ของกฎหมาย และหลักการอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญา เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนากฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ทั้งนี้ ภายในกรอบของประเด็นปัญหาที่ได้นำเสนอไว้ในหัวข้อที่ 4.2

4.3.1 การกำหนดอายุความในกรณีผู้กระทำผิดหลบหนี

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า ในเรื่องเกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดีอาญาในประเทศไทยนั้น เนื่องจากกฎหมายกำหนดว่า ในการฟ้องคดีอาญา ต้องฟ้องคดีภายในอายุความ และต้องได้ตัวผู้กระทำความผิดอยู่ในอำนาจศาล ภายในอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ซึ่งกฎหมายมิได้บัญญัติถึงมาตรการรองรับในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากเขตอำนาจศาล ทำให้ผู้กระทำความผิดใช้ประโยชน์จากกำหนดระยะเวลาของอายุความหลบหนีการถูกดำเนินคดีและลงโทษตามกฎหมาย เพราะอายุความยังคงดำเนินเรื่อยไป จนกว่าจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลได้ ซึ่งอาจไม่ทันกำหนดระยะเวลาของอายุความ และเมื่อคดีขาดอายุความแล้ว ก็ไม่สามารถดำเนินคดีแก่ผู้กระทำความผิดนั้นได้อีก

เมื่อพิจารณาประเด็นปัญหาดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า ในการดำเนินคดีอาญานั้น วัตถุประสงค์ที่สำคัญก็เพื่อพิสูจน์ความผิดที่บุคคลถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดกฎหมาย เพื่อลงโทษผู้ที่ได้กระทำความผิด อันจะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ในการที่จะป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

เพื่อความสงบเรียบร้อยของสังคม และกฎหมายก็ได้ให้การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิด โดยบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการพิสูจน์ความผิดนั้น โดยเปิดโอกาสให้บุคคลนั้นนำ พยานหลักฐานเข้าพิสูจน์เพื่อต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นไปตามหลักการดำเนินคดีโดยเปิดเผยต่อ หน้าจำเลย ทั้งยังได้กำหนดอายุความในการฟ้องคดีไว้เป็นหลักเกณฑ์แก่โจทก์ในการที่จะไม่ละเลย ที่จะดำเนินการฟ้องคดี เพื่อมิให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ในสถานะเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดเกินควร หากผู้ที่ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดหลบหนีไป จนคดีขาดอายุความ จึงทำให้ไม่อาจพิสูจน์ ความผิดที่เกิดขึ้นได้

ในการจะพิจารณาว่าการที่ผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล ต้องมีพฤติการณ์แค่ไหนเพียงไรจึงจะถือว่าเป็นการหลบหนีนั้น ในเรื่องนี้กฎหมายต่างประเทศเองก็ ยังไม่มีความชัดเจนนัก แต่หากพิจารณาจากเหตุในการออกหมายจับตามประมวลกฎหมายวิธี พิเคราะห์ความอาญา มาตรา 66 (2) ที่บัญญัติว่า "...เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะ ได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี..."³³ อาจสรุปได้ว่า เมื่อมีการกระทำความ ผิดเกิดขึ้นและสามารถระบุตัวผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดได้ เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดไม่มา แสดงตัวตามหมายเรียก โดยไม่มีเหตุอันควร และได้มีการออกหมายจับแล้ว การที่ผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดออกไปเสียจากเขตอำนาจศาลในกรณีดังกล่าว ต้องถือว่าผู้ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดมี จุดประสงค์ที่จะหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับหลักการในการ พิจารณาคำร้องขอในการส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดนตามสนธิสัญญา ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ สาธารณรัฐประชาชนจีนว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ข้อ 7 ที่ว่าเอกสารสำคัญประการหนึ่งที่ต้อง ปรากฏอยู่ในคำร้องขอนั้นรวมถึง "สำเนาหมายจับ" ด้วย³⁴

ดังนั้น เพื่อให้มีการพิสูจน์ความผิดนั้นได้ ภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด อันจะมี ผลทำการบังคับใช้กฎหมายเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล เมื่อมีการกระทำความ ผิดเกิดขึ้น หากผู้ที่ถูกกล่าวหาว่า ได้กระทำความผิดหลบหนี จึงเท่ากับว่าผู้นั้น ได้สละสิทธิในการเข้าต่อสู้คดี เพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตน ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้ดำเนินคดีลับหลังจำเลย ผู้เขียนเห็นว่า มีความ จำเป็นที่จะต้องนำเอาหลักเกณฑ์ในเรื่องการกำหนดให้หยุดนับอายุความ ในตลอดช่วงระยะเวลาที่ผู้ ถูกกล่าวหาออกไปเสียจากเขตอำนาจศาลเพื่อที่จะหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม จาก แนวความคิดในกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้ เพราะระยะเวลาของอายุความตามประมวล กฎหมายอาญา มาตรา 95 นั้น มีความเหมาะสมดีแล้ว เมื่อพิจารณาในบริบทของการดำเนินการที่จะ

³³ ดู ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66.

³⁴ จาก http://www.ago.go.th/interest_law/Laws/b/b26.html.

รวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การฟ้องคดี และการคุ้มครองสิทธิอื่นๆของผู้ถูกกล่าวหา ใน การที่จะเข้าต่อสู้คดีตามกฎหมาย เพื่อพิสูจน์ข้อกล่าวหาของตน

ซึ่งแนวความคิดในการหยุดนับอายุความในการฟ้องคดีอาญาในกฎหมายต่างประเทศนี้ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นแนวทางที่เหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้กับปัญหากรณีผู้กระทำผิดหลบหนีใน ประเทศไทยได้ เนื่องจาก การหยุดนับอายุความ ในช่วงระยะเวลาที่ผู้กระทำผิดหลบหนี จะส่งผล ให้การดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นสามารถกระทำได้ เพราะเมื่อ ไม่ต้องนับเอาระยะเวลาที่ ผู้กระทำผิดหลบหนีเข้ามารวมอยู่ในการนับอายุความฟ้องคดี ก็จะทำให้เจ้าพนักงานผู้เกี่ยวข้องกับ คดีต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถในการที่จะนำตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีให้จง ได้ เนื่องจาก เมื่อติดตามตัวผู้กระทำผิดได้และพยานหลักฐานเพียงพอแก่การฟ้องคดี ก็สามารถฟ้องคดี ตามหลักเกณฑ์ที่ต้องนำตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องต่อศาลภายในอายุความตามที่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติไว้ ซึ่งจะมีผลแตกต่างจากการนับอายุความในกฎหมายของประเทศไทยใน ปัจจุบัน ที่แม้จะมีความพยายามในการติดตามตัวผู้กระทำผิดที่หลบหนีให้มาอยู่ในอำนาจศาล เพียงใด ผู้ที่ได้ประโยชน์จากอายุความกลับเป็นผู้กระทำผิด เพราะอายุความยังคงดำเนินเรื่อยไป แม้ จะติดตามตัวผู้กระทำผิดมาได้คดีก็อาจขาดอายุความเสียแล้ว

แนวความคิดในเรื่องการกำหนดให้หยุดนับอายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมาย ต่างประเทศนี้ มีสองกรณีด้วยกัน กล่าวคือ การกำหนดให้หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption) และการกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling)

1. การกำหนดให้หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption)

โดยหลักแล้วได้แก่ การที่มีเหตุใดๆเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่มีการนับอายุความและ เหตุนั้นเป็นเหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเงื่อนไขที่จะทำให้การนับอายุความหยุดลงก่อนมีการฟ้อง คดี โดยในการหยุดนับอายุความนี้เป็นการหยุดนับโดยสิ้นเชิง เช่น การหยุดนับอายุความเมื่อมีการ ออกหมายจับแล้ว ตามประมวลกฎหมายอาญาของประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี³⁵ และ ภายหลังจากนั้นอายุความในการฟ้องคดีก็จะเริ่มต้นนับใหม่ โดยในการนับอายุความในครั้งหลังนี้ จะไม่นำเอาระยะเวลาตั้งแต่วันที่มีการกระทำผิดเกิดขึ้นจนถึงวันที่มีการออกหมายจับ เข้ามานับ รวมอยู่ด้วย

การกำหนดให้หยุดนับอายุความ โดยสิ้นเชิง เป็นหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความฟ้อง คดีอาญาที่เคยใช้ในประเทศไทย ในกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 มาตรา 79 ที่บัญญัติว่า “เวลา ในระหว่างคดีร้อง คออยู่ในศาล คือในระหว่างร้องขอต่อศาลด้วยประการใดก็ดี ในระหว่างเวลา เรียกหรือจับตัวจำเลยตามหมายสั่งของศาลก็ดี ท่านว่าเป็นเวลาหยุดอายุความ มิให้นับเวลาระหว่าง

³⁵ StGb § 78c.

คดีดังกล่าวมานี้เข้าในอายุความ”³⁶ ทั้งนี้ เนื่องจากการฟ้องคดีภายในอายุความตามกฎหมายลักษณะอาชญากรรม แม้อายุความมิได้กำหนดให้ต้องนำตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาลพร้อมฟ้อง³⁷ แต่โดยหลักแล้วการดำเนินคดีก็ไม่อาจกระทำกลับหลังจ่าเลยได้

2. การกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling)

โดยหลักแล้ว ได้แก่ การที่มีเหตุใดๆเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่มีการนับอายุความและเหตุนั้นเป็นเหตุที่กฎหมายกำหนดให้เป็นเงื่อนไขที่จะทำให้การนับอายุความหยุดลงก่อนมีการฟ้องคดี โดยในการหยุดนับอายุความนี้เป็นการหยุดนับโดยชั่วคราว เช่น ในประมวลกฎหมายของรัฐบาลกลางแห่งประเทศสหรัฐอเมริกา โดยบทบัญญัติ 18 U.S.C. § 3290 บัญญัติให้ หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนีจากเขตอำนาจศาล หรือผู้ต้องสงสัยไม่ปรากฏตัวด้วยจุดประสงค์ในการหลีกเลี่ยงการจับกุม หรือการดำเนินคดี ดังนี้ อายุความที่เริ่มนับมาตั้งแต่วันที่การกระทำความผิดเกิดขึ้นก็จะหยุดนับ และเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว อายุความก็จะเริ่มนับต่อจากการนับในคราวแรก

เมื่อได้ทราบข้อแตกต่างในการหยุดนับอายุความ ทั้งกรณี “การหยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption)” และกรณี “การหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling)” แล้ว ผู้เขียนเห็นว่า หากจะนำแนวความคิดในเรื่องการกำหนดให้หยุดนับอายุความในกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้กับปัญหาเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีในประเทศไทยในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี ข้อที่ควรจะต้องพิจารณาต่อไปก็คือ การกำหนดให้หยุดนับอายุความประเภทใด ที่จะอำนวยความสะดวกให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่สุด และในขณะเดียวกันก็ต้องไม่ละเลยที่จะต้องพิจารณาถึง “กฎแห่งการลืม” อันเป็นแนวความคิดที่เป็นที่ตั้งของเจตนารมณ์ของกฎหมายในการที่กำหนดให้มีอายุความในการฟ้องคดีอาญา

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในการพิสูจน์พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น ยังมีการดำเนินการในเวลาที่ใกล้ชิดกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเท่าใด ความทรงจำของพยานบุคคลก็ตีพยานหลักฐานอื่นๆก็ตี ย่อมมีความชัดเจนมากกว่าการปล่อยระยะเวลาให้เนิ่นนานไป อันจะส่งผลกระทบต่อการรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐาน ของศาลในการที่จะพิจารณาและพิพากษาคดี

ซึ่งหากมีการกำหนดให้ “หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption)” ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี เมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล แล้วจึงเริ่มนับอายุความใหม่ทั้งหมด ผู้เขียนเห็นว่า ระยะเวลาอาจเนิ่นนานเกินไปสำหรับการพิสูจน์พยานหลักฐาน ทั้งนี้ แม้ปัจจุบันวิทยาการและเทคโนโลยีในการพิสูจน์พยานหลักฐานจะมีพัฒนาการขึ้นมาก เช่น การตรวจรหัส

³⁶ หยุด แสงอุทัย. (2548). คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. หน้า 236.

³⁷ กฎหมายลักษณะอาญามาตรา 78.

พันธุกรรม (DNA) ที่ไม่ว่าระยะเวลาจะผ่านพ้นไปนานเท่าใด ก็สามารถบ่งชี้และระบุตัวบุคคลได้อย่างแม่นยำ แต่ในเรื่องของพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และพยานบุคคลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับคดี เมื่อระยะเวลาได้ผ่านพ้นไปนานความทรงจำเกี่ยวกับเหตุการณ์นั้นย่อมความแม่นยำในการจดจำรายละเอียดได้ลดน้อยถอยลง รวมทั้งบุคคลต่างๆที่เป็นพยานย่อมมีอายุขัยตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่อาจล้มหายตายจากไปตามกาลเวลา ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีแก่การดำเนินคดี เพราะแม้ว่าจะนำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องต่อศาลได้ภายในอายุความ แต่ด้วยเหตุที่พยานหลักฐานอาจไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยปราศจากเหตุอันควรสงสัยตามสมควร (Beyond reasonable doubt)³⁸

เช่นนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดให้หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง (Interruption) จะไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาเท่าที่ควร

ดังนั้น ในการกำหนดให้หยุดนับอายุความ จึงมีแนวความคิดที่ต้องพิจารณาอีกเพียงประการเดียว ซึ่งได้แก่ การกำหนดให้ “หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling)”

ซึ่งการกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมที่ควรนำมาปรับใช้กับกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในประเทศไทย เพราะนอกจากผู้กระทำความผิดจะไม่สามารถใช้ประโยชน์จากอายุความเพื่อหลบหนีการถูกดำเนินคดีแล้ว ในการหยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว ซึ่งอายุความจะเริ่มนับต่อไปเมื่อได้ตัวผู้กระทำความผิดแล้ว ซึ่งเป็นการนับระยะเวลาต่อจากการนับคราวแรกก่อนที่ผู้กระทำความผิดหลบหนี ระยะเวลาตั้งแต่เวลาที่การกระทำความผิดได้ทำลงจนถึงเวลาที่มีการพิจารณาพิพากษาคดี น่าจะมีระยะเวลาที่สั้นกว่ากรณีที่กำหนดให้หยุดนับอายุความโดยสิ้นเชิง ซึ่งระยะเวลาที่ไม่ยาวนานมากนักนอกจะเป็นตัวแปรที่จะทำให้เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ เร่งการดำเนินการในการติดตามตัวผู้กระทำความผิดดำเนินคดีแล้ว ยังอำนวยความสะดวกให้การพิสูจน์หลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย เป็น ไปอย่างมี

³⁸ ในคำพิพากษาของศาลฎีกาในคดีที่นายแพทย์วิสุทธิ์ บุญเกษมสันติ ถูกฟ้องเป็นจำเลยในความผิดฐานฆ่า แพทย์หญิงฉัตร บุญเกษมสันติ ผู้เป็นภริยาโดยได้ตรองไว้ก่อน ซึ่งศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดจริงและให้ลงโทษประหารชีวิต โดยพิจารณาจากพยานหลักฐานที่เป็นพยานแวดล้อม อันรวมถึงผลการพิสูจน์รหัสพันธุกรรม(DNA)จากคราบโลหิต ในสถานที่ที่สงสัยว่าเป็นที่เกิดเหตุ โดยปราศจากประจักษ์พยานเห็นเหตุการณ์ และไม่มีกรพบศพของผู้ตาย ด้วยความเคารพต่อคำพิพากษาของศาลฎีกา ผู้เขียนเห็นว่าในคดีดังกล่าวมีข้อเท็จจริงที่เป็นการเฉพาะแก่คดีนี้เท่านั้น ดังนั้น จะนำการรับฟังพยานหลักฐานและการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานในคดีนี้มาเป็นบรรทัดฐานในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญาทั้งปวงมิได้.

ประสิทธิภาพและมีความแม่นยำ ซึ่งเป็นเป็นประโยชน์ต่อโจทก์และจำเลย ในการที่จะได้รับความยุติธรรมในการพิจารณาพิพากษาคดี อันเป็นหลักสำคัญในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา

4.3.2 การกำหนดอายุความในคดีอาญาระหว่างประเทศ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่า ในระหว่างที่มีการดำเนินการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการขอความช่วยเหลือจากองค์การตำรวจสากล การขอให้ส่งตัวผู้ร้ายข้ามแดน และการขอความช่วยเหลือทางกฎหมายอื่นๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในคดี และการติดตามตัวผู้กระทำความผิดมาอยู่ในอำนาจศาล นอกจากการฟ้องคดีที่ต้องกระทำภายในอายุความ ซึ่งต้องนับระยะเวลาในการดำเนินการต่างๆดังกล่าว รวมไปถึงอยู่ในอายุความฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 ด้วยแล้ว การที่รัฐต่างประเทศจะให้ความร่วมมือตามที่ประเทศไทยร้องขอนั้น อายุความก็เป็นหลักเกณฑ์หนึ่งที่รัฐต่างประเทศต้องนำมาพิจารณาในการให้ความช่วยเหลือ โดยหากคดีขาดอายุความตามกฎหมายไทยแล้ว รัฐต่างประเทศย่อมใช้ดุลพินิจที่จะไม่ให้ความช่วยเหลือตามที่ประเทศไทยร้องขอ

ผู้เขียนเห็นว่า ในกรณีที่มีความผิดอาญาเกิดขึ้น และเป็นคดีอาญาระหว่างประเทศ ที่นอกจากจะมีปัญหาในกรณีการติดตามตัวผู้กระทำความผิดที่หลบหนีไปต่างประเทศกลับมาอยู่ภายในอำนาจศาล ไม่ว่าจะเป็นการขอให้องค์การตำรวจสากลช่วยในการติดตามตัวผู้กระทำความผิด หรือการขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน ซึ่งได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาไว้แล้ว

กรณียังคงมีปัญหาเกี่ยวกับอายุความในคดีอาญาระหว่างประเทศที่ต้องพิจารณาอีกประการหนึ่งคือ ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องรวบรวมพยานหลักฐานสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคดีที่อาจมีอยู่ในรัฐต่างประเทศ ซึ่งต้องขอให้รัฐนั้นช่วยรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆส่งมาให้เพื่อใช้ในการฟ้องร้องดำเนินคดี

โดยในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นอาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควร แม้ระยะเวลาของอายุความตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 จะมีความเหมาะสมดีแล้ว แต่เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานให้เพียงพอแก่การที่พนักงานอัยการจะใช้ดุลพินิจสั่งฟ้องคดีและเพื่อให้เป็นที่พอใจแก่ศาลในการจะประทับรับฟ้องคดี รวมถึงประโยชน์ในการสืบพยานในชั้นพิจารณาคดี ซึ่งในการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในคดีอาญานั้นต้องพิสูจน์โดยปราศจากความสงสัยตามสมควร (Beyond reasonable doubt) พยานหลักฐานจึงต้องครบถ้วน เพื่อที่ศาลจะได้พิจารณาและพิพากษาลงโทษจำเลยได้

ผู้เขียนจึงเห็นว่า หากมีกรณีที่ต้องรวบรวมพยานหลักฐาน โดยต้องขอความช่วยเหลือจากรัฐต่างประเทศ โดยเฉพาะในการกระทำความผิดที่มีลักษณะเป็นคดีอาญาระหว่างประเทศ อันมีลักษณะที่มิได้เป็นผลร้ายต่อประเทศไทยประเทศเดียว หากแต่ยังเป็นผลร้ายต่อสังคมระหว่าง

ประเทศ เช่น การก่อการร้าย การค้ายาเสพติด การฟอกเงิน หรือแม้แต่การคอร์รัปชัน ในช่วงระยะเวลาที่มีการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ในคดีดังกล่าว ควรกำหนดให้หยุดนับอายุความ ดังเช่น กฎหมายของรัฐบาลกลางประเทศสหรัฐอเมริกาในบทบัญญัติ 18 U.S.C. § 3292 ได้บัญญัติหลักเกณฑ์ ให้ศาลที่มีเขตอำนาจเหนือคดีที่ต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานจากต่างประเทศ มีอำนาจสั่งให้หยุดนับอายุความในคดีดังกล่าวเป็นการชั่วคราว (Tolling) จนกว่าจะมีการส่งพยานหลักฐานต่างๆ จากต่างประเทศเป็นที่เพียงพอแก่การดำเนินคดีแล้ว ทั้งนี้ ไม่เกิน 3 ปี

โดยในการกำหนดให้หยุดนับอายุความนั้น ผู้เขียนเห็นว่า กรณีควรกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว ซึ่งมาจากหลักการเดียวกันกับการกำหนดให้หยุดนับอายุความกรณีผู้กระทำความผิดหนี ดังได้กล่าวมาแล้ว

ทั้งนี้ ให้เป็นอำนาจของศาลที่จะใช้ดุลพินิจว่าในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีใดที่เห็นว่าควรหยุดนับอายุความ ซึ่งในการใช้ดุลพินิจนั้นอาจมีหลักเกณฑ์กำหนดไว้ เช่น กำหนดให้มีการไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ศาลว่า พยานหลักฐานที่สำคัญในการดำเนินคดีส่วนใหญ่อยู่ในต่างประเทศ เป็นต้น เนื่องจาก หากบัญญัติให้ต้องหยุดนับอายุความในทุกคดีที่เป็นคดีอาญาระหว่างประเทศ ผู้เขียนเห็นว่า เป็นการไม่สมควร เนื่องจากอาจทำให้เจ้าพนักงานละเลยการปฏิบัติหน้าที่ในการที่จะรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญในคดี ด้วยเห็นว่าคนได้ประโยชน์จากการหยุดนับอายุความนั้น ซึ่งเป็นการขัดต่อหลักนิติธรรมที่มุ่งคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหา จากความบกพร่องของกระบวนการยุติธรรมอันเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

ในการกำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวในกรณีนี้ ต้องกำหนดระยะเวลาที่จะให้หยุดนับอายุความไว้ด้วย จะใช้หลักการเดียวกับกรณีผู้กระทำความผิดหนีมิได้ เนื่องจาก แม้การรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นนี้จะมีผลต่อการพิสูจน์ความผิดของจำเลยในชั้นพิจารณาคดี แต่เมื่อผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำความผิดอยู่ในอำนาจศาลแล้วและพร้อมที่จะเข้าต่อสู้คดี หากไม่กำหนดระยะเวลาที่จะหยุดนับอายุความไว้ ก็จะเป็นการไม่ยุติธรรมต่อผู้ถูกกล่าวหา เพราะการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น เป็นหน้าที่ของโจทก์ที่จะต้องเร่งดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่สำคัญเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยให้จงได้ อันสอดคล้องกับหลักการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทย ที่เป็นการดำเนินคดีในระบบกล่าวหา โดยมีผู้ถูกกล่าวหาเป็นประธานในคดี

4.3.3 การกำหนดอายุความในการกระทำผิดอันละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง

การกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ อันได้แก่ อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression) ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การ

กระทำผิดดังกล่าว นอกจากการกระทำผิดฐานอาชญากรรมสงคราม ยังมีได้มีการบัญญัติให้เป็นความผิดอาญาในกฎหมายประเทศไทย ดังนั้น ในการวิเคราะห์หาหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการกำหนดอายุความฟ้องคดีที่มีลักษณะเช่นเดียวกับคดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ ผู้เขียนจะวิเคราะห์โดยตั้งสมมติฐานว่า ได้มีการบัญญัติให้การกระทำผิดทั้งหลายดังกล่าว เป็นความผิดอาญาตามกฎหมายไทย

ในการกระทำผิดฐานอาชญากรรมสงคราม (War Crimes) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression) ตามหลักกฎหมายต่างประเทศ ทั้งที่ปรากฏในธรรมนูญแห่งกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ (Rome Statute of the International Criminal Court) และในกฎหมายภายในของรัฐต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศฝรั่งเศส และประเทศสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี การกำหนดอายุความในการฟ้องคดีเหล่านี้ ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการให้คุณค่าแก่ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสำคัญ จึงกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี

การกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีทั้งหลายเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่า แนวความคิดดังกล่าวมีเหตุและผลที่สมควรดีแล้ว เนื่องจากการกระทำผิดทั้งหลายเหล่านี้เป็นการกระทำผิดต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมโลก และเป็นการกระทำที่โหดร้ายทารุณ ซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นกับมนุษย์ทุกผู้ ทุกนาม ทุกเผ่าพันธุ์ และผู้กระทำความผิดสมควรได้รับโทษตามกฎหมายอย่างสาสม แต่แนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นมาตรการขั้นรุนแรงในการบังคับใช้กฎหมาย ที่ควรจะนำมาใช้เป็นการเฉพาะแก่กรณีเท่านั้น ดังนั้น หากจะนำแนวความคิดในการกำหนดให้ฟ้องคดีอาญาโดยไม่มีอายุความในประเทศไทย จึงควรเป็นไปในแนวทางที่เป็นการเฉพาะเจาะจงกับคดีบางประเภทเท่านั้น ดังเช่น คดีที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศทั้งสี่ประการ

ทั้งนี้ หากในภายหน้าเมื่อมีการกระทำผิดใดที่กฎหมายเห็นว่ามีความจำเป็นที่จะต้องใช้มาตรการในการบังคับใช้กฎหมายขั้นรุนแรง โดยกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี เช่น การก่อการร้ายระหว่างประเทศที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงและสร้างความเสียหายในวงกว้าง โดยเฉพาะที่เป็นการทำลายล้างชีวิตของพลเรือนผู้บริสุทธิ์ ก็สามารถนำหลักการในเรื่องการกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องร้องในการดำเนินคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศและกฎหมายภายในของบางประเทศ มาปรับใช้ได้ ซึ่งในกฎหมายของรัฐบาลกลางประเทศสหรัฐอเมริกาได้กำหนดให้ การก่อการร้ายที่มีผลทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นการกระทำผิดที่ไม่มีอายุความฟ้องคดี³⁹

³⁹ U.S.C. Title 18 § 3286 Extension of the statute of limitation for certain terrorism offenses.

โดยในการกำหนดให้ไม่มีอายุความในการฟ้องคดีนั้น ผู้เขียนเห็นว่า นอกจากแนวความคิดตามกฎหมายต่างประเทศที่ถือหลักว่า เนื่องจากการกระทำผิดที่เป็นการละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง (Grave Breach) ผู้กระทำผิดต้องได้รับโทษ ไม่ว่าเวลาจะผ่านพ้นไปนานเท่าใด แต่ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ความชัดเจนของพยานหลักฐานก็ยังคงเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินคดีอาญา ฉะนั้น เพื่อเป็นการดำรงไว้ซึ่งความยุติธรรม ในการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำผิดประเภทนี้ จึงต้องมีมาตรฐานในการดำเนินคดีที่สูงกว่าการดำเนินคดีอาญาทั่วไป ซึ่งหากได้ตัวผู้กระทำผิดมาดำเนินคดีแล้ว อาจกำหนดให้การดำเนินคดีนั้นเป็นไปด้วยความรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยอาจจัดตั้งศาลชำนาญพิเศษในการพิจารณาและพิพากษาคดีเช่นนี้เป็นการเฉพาะ

(ต่อจากเชิงอรรถที่ 39)

(a) Eight -Year Limitation.— Notwithstanding section 3282, no person shall be prosecuted, tried, or punished for any noncapital offense involving a violation of any provision listed in section 2332b (g)(5)(B), or a violation of section 112, 351 (e), 1361, or 1751 (e) of this title, or section 46504, 46505, or 46506 of title 49, unless the indictment is found or the information is instituted within 8 years after the offense was committed.

Notwithstanding the preceding sentence, offenses listed in section 3295 are subject to the statute of limitations set forth in that section.

(b) No Limitation.— Notwithstanding any other law, an indictment may be found or an information instituted at any time without limitation for any offense listed in section 2332b (g)(5)(B), if the commission of such offense resulted in, or created a foreseeable risk of, death or serious bodily injury to another person.

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาถึงแนวความคิดและหลักการต่างๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาทั้งในการดำเนินคดีอาญาทั่วไป และการดำเนินคดีอาญาระหว่างประเทศ ตลอดจนการศึกษาถึงแนวความคิดและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการกำหนดอายุความจากกฎหมายต่างประเทศ ทำให้เห็นว่าการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญานั้น มีความสำคัญต่อการบังคับใช้กฎหมายเป็นอย่างยิ่ง จึงขอสรุปถึงปัญหาและนำเสนอแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวกับการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนามาตรการในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

5.1 บทสรุป

ในปัจจุบัน วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีพัฒนาการขึ้นมาก ทำให้การคมนาคมและการสื่อสาร เป็นไปด้วยความสะดวกสบายและรวดเร็ว ซึ่งเป็นผลดีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันความสะดวกสบายและรวดเร็วของการสื่อสารคมนาคมนี้ ก็ได้กลายเป็นช่องทางให้ผู้กระทำความผิดใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบอาชญากรรมและหลบหนีจากเงื้อมมือของกฎหมาย โดยในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดเหล่านี้ การฟ้องคดีต้องกระทำภายในอายุความที่กฎหมายกำหนด ซึ่งหลักเกณฑ์เกี่ยวกับอายุความในการฟ้องคดีอาญาคงกฎหมายของประเทศไทย ยังคงไม่ครอบคลุมถึงกรณีที่เป็นปัญหาดังกล่าว

ซึ่งจากการศึกษากฎหมายต่างประเทศในเรื่องอายุความฟ้องคดีอาญานั้น เห็นว่า ในกฎหมายต่างประเทศอายุความเป็นหลักเกณฑ์ในทางพิจารณาอาญาที่ต้องมีกำหนดอยู่ในกฎหมาย ดังจะเห็นได้จากทั้งในกฎหมายภายในประเทศของต่างประเทศและในกฎหมายระหว่างประเทศ โดยในการกำหนดอายุความฟ้องคดีนั้น อายุความจะสั้นหรือยาวขึ้นอยู่กับอัตราโทษ อันสัมพันธ์กับความร้ายแรงของการกระทำความผิดเป็นสำคัญ หรือในบางกรณีอาจกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีในการกระทำผิดที่ร้ายแรงบางประเภทเป็นการเฉพาะ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวความคิดของกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ เช่น การกำหนดให้ไม่มีอายุความฟ้องคดีในคดีที่อยู่ในเขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศ

นอกจากนี้ ในการนับอายุความของกฎหมายต่างประเทศ ยังได้นำหลักในการหยุดนับอายุความมาใช้ด้วย กล่าวคือ โดยหลักแล้วอายุความจะเริ่มนับทันทีในวันที่การกระทำผิดได้ทำลง หากไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้ภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คดีย่อมขาดอายุความ ซึ่งในกรณีที่ไม่สามารถนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดีได้นี้ ก็อาจเกิดจากเหตุที่ว่า ผู้กระทำความผิดออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล โดยมีจุดประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงกระบวนการยุติธรรม ซึ่งในกฎหมายต่างประเทศ เช่น กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของประเทศสหรัฐอเมริกา ก็กำหนดให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในกรณีผู้กระทำความผิดหลบหนีจากกระบวนการยุติธรรม เพื่อมิให้ผู้กระทำความผิดใช้อายุความเป็นเครื่องมือในการหลีกเลี่ยงที่จะไม่ต้องถูกดำเนินคดีและรับโทษตามกฎหมาย ซึ่งการหยุดนับอายุความนี้ผู้เขียนเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินคดีอาญาและเป็นหลักเกณฑ์ในทางวิธีพิจารณาความอาญาที่สมควรนำมาปรับใช้ในกฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ซึ่งยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติอยู่ ทั้งนี้ผู้เขียนเห็นว่ามีความจำเป็นต้องพิจารณาดังต่อไปนี้

ประการแรก ในกฎหมายเกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีในประเทศไทย เป็นการบัญญัติกฎหมายที่มีข้อจำกัดในการบังคับใช้กฎหมายในเรื่องการนับระยะเวลาของอายุความ ซึ่งอายุความเมื่อเริ่มนับแล้วก็จะดำเนินเรื่อยไป จนกว่าจะได้นำตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องคดี โดยมีพักที่จะคำนึงถึงความเป็นไปได้ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดอาจหลบหนีออกจากเขตอำนาจศาล โดยมีจุดประสงค์เพื่อหลบเลี่ยงการดำเนินคดี ซึ่งผู้กระทำความผิดอาจหลบหนีไปยังรัฐต่างประเทศ และอาจเคลื่อนย้ายไปเรื่อยๆ จนกว่าคดีจะขาดอายุความ รวมทั้งในกรณีที่ต้องมีการส่งผู้ร้ายข้ามแดนซึ่งต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนคดีจะขาดอายุความเช่นกัน

ประการที่สอง ในกรณีที่พยานหลักฐานที่สำคัญเกี่ยวกับคดี อันจะทำให้เพียงพอแก่การฟ้องคดีอาญอยู่ในรัฐต่างประเทศ ซึ่งอาจต้องใช้ระยะเวลาพอสมควรในการรวบรวมพยานหลักฐานที่จะใช้ในการพิสูจน์ความผิดของจำเลย ดังนั้น หากโจทก์ต้องรีบเร่งในการรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอให้ทันกำหนดระยะเวลาของอายุความที่กฎหมายบัญญัติไว้ พยานหลักฐานที่ได้มานั้นอาจไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่ศาลจะพิจารณาพิพากษาลงโทษจำเลยได้ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีนั้นไม่บรรลุวัตถุประสงค์ของการดำเนินคดีอาญา ในการที่จะนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษตามกฎหมาย ทั้งนี้กฎหมายเกี่ยวกับอายุความของประเทศไทยไม่ได้บัญญัติถึงมาตรการรองรับในกรณีที่มีปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้น

ประการสุดท้าย เป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความในการกระทำผิดที่เป็นการเฉพาะ อันมีลักษณะเป็นการกระทำผิดที่ละเมิดพันธกรณีระหว่างประเทศอย่างร้ายแรง เช่น การกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศ อันได้แก่ อาชญากรรมสงคราม (War

Crimes) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression)

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศอารยะประเทศหนึ่ง ที่จะต้องให้ความร่วมมือกับประชาคมโลกในการป้องกันและปราบปรามการกระทำผิดดังกล่าว นอกจากจะมีความจำเป็นในการที่ต้องบัญญัติให้การกระทำผิดทั้งหลายเหล่านี้ เป็นการกระทำผิดอาญาตามกฎหมายไทยแล้ว ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีก็ควรเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับกฎหมายต่างประเทศ ทั้งที่เป็นกฎหมายระหว่างประเทศและกฎหมายภายในประเทศ หากไม่เป็นเช่นนั้นแล้วอาจก่อให้เกิดปัญหาต่อความมั่นคงภายในราชอาณาจักร เนื่องจาก อาจถูกกดดันจากนานาชาติอาชญากรรม ให้ยอมสละอำนาจอธิปไตยทางการศาล เหตุเพราะกฎหมายในเรื่องอายุความที่จะนำมาบังคับใช้กับคดีไม่มีมาตรฐานอันเป็นสากล นอกจากนี้ยังอาจก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ไม่ดีของประเทศไทยในเวทีระหว่างประเทศ ทำให้ประชาคมโลกขาดความเชื่อถือ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประเทศในด้านอื่นๆ ด้วย เช่น ในเรื่องการให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ หรือการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมในด้านอื่นๆ

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า การกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาตามกฎหมายไทยในปัจจุบัน ยังคงมีปัญหาที่ก่อให้เกิดอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย อันส่งผลให้การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมไม่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร

5.2 ข้อเสนอแนะ

เมื่ออายุความฟ้องคดีอาญาเป็นเงื่อนไขให้อำนาจดำเนินคดี (Prozessvoraussetzungen หรือ Prerequisite for Prosecution) ที่กฎหมายกำหนดให้ต้องฟ้องคดีภายในระยะเวลาที่กำหนด และกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาในประเทศไทย ยังคงมีประเด็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ดังได้กล่าวมาแล้ว

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนามาตรการบังคับใช้กฎหมาย ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา โดยควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายที่เกี่ยวกับอายุความฟ้องคดีอาญาในประมวลกฎหมายอาญา ดังต่อไปนี้

1. ควรบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการนับระยะเวลาของอายุความ ให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดออกไปเสียจากเขตอำนาจศาล โดยมีพฤติการณ์ที่จะหลีกเลี่ยงการถูกจับกุมหรือการถูกดำเนินคดี รวมถึงกรณีที่อยู่ในระหว่างที่มีการดำเนินการในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

2. ควรบัญญัติถึงหลักเกณฑ์ในการนับระยะเวลาของอายุความ ให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราว (Tolling) ในระหว่างที่มีการดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานจากรัฐต่างประเทศ ทั้งนี้ โดยบัญญัติให้ศาลมีอำนาจในการใช้ดุลพินิจสั่งให้หยุดนับอายุความไว้เป็นการชั่วคราวเป็นรายคดีไป โดยต้องบัญญัติถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับลักษณะของคดีที่ศาลจะมีอำนาจใช้ดุลพินิจได้ และต้องบัญญัติถึงกำหนดระยะเวลาที่อาจให้หยุดนับอายุความได้

3. ในการกำหนดอายุความฟ้องคดีอาญาที่มีลักษณะรุนแรงเช่นเดียวกับการกระทำผิดที่อยู่ในเขตอำนาจศาลอาญาระหว่างประเทศเช่น อาชญากรรมสงคราม (War Crimes) อาชญากรรมล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity) และอาชญากรรมการรุกราน (Crimes of Aggression) ก็ควรต้องนำหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความจากหลักกฎหมายต่างประเทศมาปรับใช้ด้วย กล่าวคือ กำหนดให้เป็นการกระทำผิดที่ไม่มีอายุความในการฟ้องคดี ทั้งนี้ เป็นการเฉพาะ เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกันกับกฎหมายเกี่ยวกับอายุความในการกระทำผิดดังกล่าวของต่างประเทศ

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การให้ความสำคัญในการศึกษาเรื่องอายุความในคดีอาญานี้ยังคงมีน้อย เหตุที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก นักนิติศาสตร์ นักศึกษากฎหมาย รวมถึงองค์กรที่มีหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมาย อาจเห็นว่าอายุความนั้นเป็นหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติไว้อยู่แล้ว และไม่มีปัญหาในการตีความหรือการนำมาใช้มากเหมือนกับปัญหาในข้อกฎหมายเรื่องอื่นๆ จึงไม่ใคร่ที่จะให้ความสนใจนัก ซึ่งแท้ที่จริงแล้วอายุความในการฟ้องคดีอาญายังมีมิติที่ควรให้ความสำคัญในการศึกษาอีกมาก และยังไม่นับรวมถึงอายุความประเภทอื่นๆ ในคดีอาญาที่ยังมีปัญหา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย ดังนั้น ผู้เขียนจึงขอเสนอแนะให้มีการส่งเสริมในการศึกษาเรื่องอายุความให้กว้างขวางขึ้นและศึกษาในทุกบริบท เพราะเมื่อมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น อายุความจะเป็นหลักเกณฑ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับตั้งแต่ชั้นเจ้าพนักงานตำรวจไปจนถึงชั้นบังคับคดีให้เป็นไปตามคำพิพากษา และหากได้มีการศึกษาปัญหาเรื่องอายุความทั้งระบบแล้ว ก็น่าจะทำให้การบังคับใช้กฎหมายมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น ไม่มากก็น้อย อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ในการดำเนินคดีอาญา ในการพิสูจน์ความผิดที่เกิดขึ้นและการนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษตามกฎหมาย

สุดท้ายนี้ นอกจากข้อเสนอแนะทั้งหลายที่ผู้เขียนได้นำเสนอ เพื่อที่จะเป็นการส่งเสริมมาตรการในการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น อันเป็นมาตรการเสริมในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมแล้ว ในการสร้างความสงบเรียบร้อยในสังคม เพื่อให้เกิดสันติสุขในโลกนี้ได้อย่างแท้จริงแล้ว ปึงเจกบุคคลควรดำเนินชีวิตในวิถีทางที่ถูกต้องควร โดยต้องรู้จักพอ และไม่หลงไปกับลาภยศสรรเสริญ อันเป็นสิ่ง “ผิดปกติ” ธรรมชาติ ที่ไม่มีอยู่จริง เพื่อที่จะ

ได้ไม่ต้องเบียดเบียนผู้อื่น ทั้งนี้ อาจต้องใช้ระยะเวลาและความอดทนมากพอควร ในการกลับคืนสู่การใช้ชีวิตที่เป็น “ปกติ” ตามธรรมชาติ แต่ผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจะก่อให้เกิดผลดีแก่โลกนี้มากมาย นานับประการ ซึ่งมีอาจประเมินค่าได้.

กรม
บรรณานุกรม
ศ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กิตติพงษ์ กิตยารักษ์, ชชาติ ชัยเศรษฐริยะ และฉวีรัฐา ฉัตรไพฑูรย์. (2548). **อนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม**. กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิพัฒนากระบวนการยุติธรรม.
- กิตติศักดิ์ ประกิต. (2546). **นิติวิธีในระบบชีวิตล่อว์และคอมมอนล่อว์**. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2536). **คำอธิบายกฎหมายอาญา ภาค 1**. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กำชัย จงจักรพันธ์. (2546). **คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยระยะเวลาและอายุความ (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลาจำกัด.
- คณิต ณ นคร. (2533). **รวมบทความเกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานานาชาติ**. กรุงเทพมหานคร : ชุดิมาการพิมพ์.
- _____. (2542). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 5)**. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- _____. (2549). **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (พิมพ์ครั้งที่ 7)**. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- _____. (2545). **กฎหมายอาญาภาคความผิด (พิมพ์ครั้งที่ 8)**. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- _____. (2547). **กฎหมายอาญาภาคทั่วไป (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- จิตติ คิงส์กัทย์. (2546). **กฎหมายอาญา ภาค 1 (พิมพ์ครั้งที่ 10)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตสภา.
- ชัยอนันต์ สมุทรวานิช และ James C. Scott. (2531). **คอร์ปชั่น**. กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2526). **กฎหมายอาญาหลักและปัญหา (พิมพ์ครั้งที่ 1)**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธานีรินทร์ ทรัพย์วิเชียร และวิชา มหาคุณ. (2534). การตีความกฎหมาย (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร : คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นงลักษณ์ เทพสวัสดิ์. (2536). ปัญหาสำคัญในสังคมไทย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ผาสุก พงษ์ไพจิตร และสังสิต พิริยะรังสรรค์. (2537). คอร์รัปชันกับประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : 179 การพิมพ์.
- พงษ์ธร บุญอารีย์. (2540). กฎหมายระหว่างประเทศในส่วนที่เกี่ยวกับคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- พรชัย คำนวิวัฒน์. (2544). กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- สมพร พรหมพิตร. (2546). อายุความ (แพ่ง - อาญา และคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องคดีอาญา) (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพมหานคร : นิติธรรม.
- สมศักดิ์ เข็มพลับใหญ่. (2545). เหตุบรรเทาโทษ เหตุยกเว้นความผิด เหตุยกเว้นโทษ เหตุลดหย่อนความรับผิดชอบ และการรอลงโทษ (ตามประมวลกฎหมายอาญาแก้ไขใหม่ปี 2545). กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตอักษร.
- หยุด แสงอุทัย. (2548). คำอธิบายกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.
- อภิรัตน์ เพ็ชรศิริ. (2548). ทฤษฎีอาญา. กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน.

บทความ

- ประสิทธิ์ ปิวาวัฒนพานิช. (2547, ตุลาคม, 12). "อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003" มติชนรายวัน. หน้า 27.
- อมร จันทร์สมบูรณ์. (2516, ธันวาคม). "อำนาจสืบสวน สอบสวน ฟ้องร้อง ในขบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทย." บทบัณฑิต, 30, 4. หน้า 625.

เอกสารอื่นๆ

- โกเมน ภัทรภิรมย์. (2525). คำอธิบายกฎหมายอาญาฝรั่งเศส (เอกสารอัดสำเนา). เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ไชยยศ เหมรัชตะ. (2540). **มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน.**
(เอกสารวิจัยส่วนบุคคล). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ ใจหาญ และคณะ. (2549). **โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการกำหนดชั้นโทษและการนำไปปรับใช้ในประมวลกฎหมายอาญา** (เอกสารประกอบการสัมมนา).
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ และคณะ. (2546). **การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์ กร
อาชญากรรมข้ามชาติ(ระยะที่2)** (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สถาบันกฎหมาย
อาญา.
- ธามินทร์ ทรัพย์วิเชียร. (2510). **กฎหมายกับการฉ้อราษฎร์บังหลวง** (อนุสรณ์ในงานพระราชทาน
เพลิงศพ นายโฉน รัตโนดม). กรุงเทพมหานคร : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และคณะ. (2539). **องค์ความรู้ว่าด้วยการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ
ไทย** (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและ
ปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ.
- วันชัย รุจนวงศ์, ประธาน วัฒนพานิช และทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ. (2545). **การพัฒนากฎหมาย
ป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ** (รายงานการวิจัย).
กรุงเทพมหานคร : สถาบันกม.อาญา.
- วีระพงษ์ บุญโสภาส. (2543). **ยุโรปกับนโยบายความมั่นคง : อาชญากรรมข้ามชาติทางเศรษฐกิจ**
(เอกสารประกอบการสัมมนา). กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด, เอมอร ไชยบัวแดง, สุวนีย์ แสงผล และอัจฉรา ปรียาจิตต์. (2548).
**ปัญหาอายุความของความผิดตามพระราชบัญญัติ ป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
พ.ศ. 2542** (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร : เสนอในการประชุมทางวิชาการ
ระดับชาติว่าด้วยงานยุติธรรมครั้งที่ 3.
- อัศววัฒน์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2549). **อายุความในคดีอาญา** (เอกสารอัดสำเนา).
- อุทัย อาทิวา และ ศศิน ศุขจรัส. (2547). **ความร่วมมือระหว่างประเทศในการป้องกันและปราบ
ปรามองค์กรอาชญากรรมและผู้มีอิทธิพล** (รายงานวิจัย). กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
กฎหมายอาญา.

วิทยานิพนธ์

- กนกวรรณ ภิบาลชนม์. (2538). **อาชญากรรมสงคราม : ปัญหาและสู่ทางในการดำเนินคดีและการลงโทษอาชญากรรมสงคราม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กรกัญญา เอี่ยมโอภาส. (2542). **การดำเนินคดีอาญาโดยองค์กรเอกชน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิตติมา ศรีอโนมัย. (2550). **การสอบสวนฟ้องร้อง : ศึกษาแนวทางการพัฒนาการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพและประสิทธิภาพของการสอบสวนฟ้องร้องในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ฉัตรชัย ดังคณาบุญลชัย. (2549). **การประกันตัวในคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกันภัยอิสระภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พงศ์ธร บุญอารีย์. (2532). **ปัญหาการก่อการร้ายระหว่างประเทศ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรศักดิ์ พลสมบัณฑิตนันท์. (2545). **อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและผู้เสียหาย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- วิชาญ ถิมวงศ์. (2537). **ความคิดทางการเมืองในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรินทร์ แค้ประยูร. (2545). **สิทธิการฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายในศาลทหาร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุริดา กาญจนะวงศ์. (2550). **การดำเนินคดีอาญาข้ามพรมแดน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุปัญญา แพใหญ่. (2547). **อนุสัญญาสหประชาชาติเพื่อต่อต้านองค์การอาชญากรรมข้ามชาติ ค.ศ. 2000 ศึกษาเฉพาะกรณี ความผิดฐานฟอกเงิน เปรียบเทียบกับพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ.2542**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- อรรถพล ใหญ่สว่าง. (2524). **ผู้เสียหายในคดีอาญา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- อรุณี อนันตชัยศิลป์. (2542). อายุความในคดีอาญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารยา เกษมทรัพย์. (2537). การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหาย : ศึกษาเฉพาะกรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุดม รัฐอมฤต. (2530). ปัญหาบางประการเกี่ยวกับกฎหมายป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

กฎหมาย

- ประมวลกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127.
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา.
- ประมวลกฎหมายอาญา.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542.
- พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519.
- พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522.
- พระราชบัญญัติอาชญากรรมสงคราม พ.ศ. 2488.

สารานเทศจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์

- กระบวนการยุติธรรมทางอาญาประเทศสหรัฐอเมริกา. สืบค้นเมื่อ 8 สิงหาคม 2550, จาก http://www.institute.ago.go.th/text/usa_text2_15.doc.
- คตินาคารทุจริตภายในธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน). สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://www.polsci.chula.ac.th>.
- คอร์รัปชันวาระแห่งโลกและวาระแห่งชาติ. สืบค้นเมื่อ 4 กุมภาพันธ์ 2550, จาก <http://nccc.thaigov.net>.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

- Bantekas, Ilias. and Susan Nash. (2003). **International Criminal Law**. London : Cavendish.
- Brownlie, Ian. (1990). **Principles of Public International Law**. London : Clarendon.
- Cassese, Antonio. (2003). **International Criminal Law**. Oxford : Oxford University Press.
- Dando, Shigemitsu. (1965). **Japanese Criminal Procedure**. New Jersey : Fred B. Rothman & Co.
- Elliott, Catherine and Quinn, Frances. (2000). **English Legal System** (6th edition). London : Longman.
- Grant, John P. and Barker, J. Craig. (2006). **International Criminal Law Deskbook**. London : Cavendish.
- Green, N.A. Maryan. (1982). **International Law of Peace**. Plymouth : Macdonald & Evans.
- Jones, John R. W. D.. (2003). **International Criminal Practice : The International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia, the International Criminal Tribunal for Rwanda, the International Criminal Court, the Special Court for Sierra Leone, the East Timor Special Panel for Serious Crimes, War Crimes Prosecutions in Kosovo**. New York : Transnational.
- Kittichaiseree, Kriagsak. (2001). **International Criminal Law**. New York : Oxford University Press.
- Lafave, Wayne R.. (2001). **Modern Criminal Law : Cases comments and Questions**. St. Paul (MN) : West Group.
- Ludes, Francis J.. (1989). **Corpus Juris Secundum** (Volume 22). St. Paul (MN) : West Group.
- Perkins, Rollin M.. (1977). **Cases and Materials on Criminal Law and Procedure** (5th edition). New York : The Foundation Press.
- Reichel, Philip, Ed.. (2004). **Handbook of Transnational Crime and Justice**. Thousand Oaks (CA) : Sage.

Werle, Gerhard. (2005). **Principles of International Criminal Law**. The Hague : TMC Asser Press.

ELECTRONIC SOURCES

Assembly of States Parties to the Rome Statute of the International Criminal Court. Retrieved July 28, 2007, from

<http://www.un.org/law/icc/asp/aspfra.htm>.

Barrios - Altos Massacre. Retrieved August 2, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/BarriosAltos_massacre.

Code of Crimes against International Law. Retrieved July 29, 2007, from

<http://www.iuscomp.org/gla/index.html>.

Criminal Code. Retrieved July 29, 2007, from

<http://www.iuscomp.org/gla/index.html>.

Draft United Nations Convention against Transnational Organized Crime. Retrieved August 28, 2007, from

http://www.uncjin.org/Documents/Conventions/dcatoc/final_documents_2/convention_eng.pdf.

Establishment of the International Criminal Court. Retrieved August 19, 2007, from

<http://www.icc-cpi.int/about/ataglance/establishment.html>

Geneva Convention. Retrieved September 2, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/Geneva_Conventions.

Geneva Convention relative to the Treatment of Prisoners of War. Retrieved September 2, 2007, from

<http://www.unhcr.ch/html/menu3/b/91.htm>.

Holocaust. Retrieved August 2, 2007, from

<http://en.wikipedia.org/wiki/Holocaust>.

Indictment. Retrieved August 7, 2007, from

<http://en.wikipedia.org/wiki/Indictment>.

International Covenant on Civil and Political Right (1996). Retrieved September 3, 2007, from

<http://www.ohchr.org/english/law/ccpr.htm>.

International Criminal Court Rule of Procedures and Evidence. Retrieved August 19, 2007, from

http://www.icc-cpi.int/library/about/officialjournal/Rules_of_procedure_and_Evidence_English.pdf.

International Criminal Law. Retrieved August 5, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/International_criminal_law.

International Criminal Law. Retrieved August 8, 2007, from

<http://www.ppl.nl/100years/topics/icl/>.

International Law On-Line Resources. Retrieved August 4, 2007, from

http://www.law.cornell.edu/wex/index.php/International_law.

INTERPOL. Retrieved September 9, 2007, from

<http://www.interpol.int/Public/ICPO/FactSheets/GI01.pdf>.

Law On-Line Databases. Retrieved August 4, 2007, from

<http://vls.law.vill.edu/locator/3d/Feb2003/012998.pdf>.

Munich Massacre. Retrieved August 25, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/Munich_massacre17.

New York State Criminal Procedure Law. Retrieved August 13, 2007, from

<http://caselaw.lp.findlaw.com/nycodes/c25/a9.html>.

New York State Penal Law. Retrieved August 13, 2007, from

<http://public.leginfo.state.ny.us/menugtf.cgi?COMMONQUERY=LAWS>.

Night Poaching Act (1828). Retrieved August 14, 2007, from

<http://www.statutelaw.gov.uk>.

Nuremberg Trials. Retrieved August 8, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/Nuremberg_Trials.

Operation Spring of Youth. Retrieved August 25, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/Operation_Spring_of_Youth.

PATRIOT Act (2001). Retrieved August 11, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/USA_PATRIOT_Act.

Perjury Act (1911). Retrieved August 14, 2007, from

<http://www.statutelaw.gov.uk>.

Preparatory Commission for the International Criminal Court. Retrieved August 18, 2007, from

<http://www.un.org/law/icc/prepcomm/prepfra.htm>.

Press conference marking the passing of the 60th ratification mark of the International Criminal Court. Retrieved August 18, 2007, from

<http://www.un.org/law/icc/general/public.htm>.

Rome Statue of the International Criminal Court (1998). Retrieved July 27, 2007, from

http://www.un.org/law/icc/statute/99_corr/cstatute.htm.

September 11, attacks. Retrieved August 11, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/September_11%2C_2001_attacks17.

Strafgesetzbuch (StGB). Retrieved September 18, 2007, from

<http://www.gesetzesweb.de/StGB.html>.

Summary offence. Retrieved September 20, 2007, from

http://en.wikipedia.org/wiki/Magistrates_court.

Tennessee Court of Appeal Opinion. Retrieved August 14, 2007, from

<http://www.tsc.state.tn.us/opinions/tca/PDF/044/elizabet.pdf>.

Toussie v. United States, 397 U.S. 112, 90 S.Ct. 858. Retrieved August 14, 2007, from

<http://caselaw.lp.fndlaw.com/cgi-in/getcase.pl?court=US&vol=397&invol=112>.

The Crown Prosecution Service. Retrieved August 15, 2007, from

<http://www.cps.gov.uk/about/role.html>.

The Geneva Conventions: The Core of International Humanitarian Law. Retrieved September 2, 2007, from

<http://www.icrc.org/Web/Eng/siteeng0.nsf/htmlall/genevaconventions>.

The King Never Dies : The application of Nullum Tempus Occurrit Reggie to statutes of repose in product liability cases. Retrieved October 3, 2005, from

<http://www.morganlewis.com>.

Treason Act (1695). Retrieved August 14, 2007, from

<http://www.statutelaw.gov.uk>.

United Nations Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances (1988). Retrieved August 23, 2007, from

<http://www.unodc.un.or.th/convention>.

United Nations Convention on Psychotropic Substances (1971). Retrieved August 23, 2007, from

<http://www.unodc.un.or.th/convention>.

United Nations Convention on the Non-Applicability of Statutory Limitations to War Crimes and Crimes Against Humanity (1968). Retrieved August 8, 2007, from

http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/p_limit.htm

United Nations Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (1948).

Retrieved August 8, 2007, from

<http://www.preventgenocide.org/law/convention/text.htm#II>.

United Nations General Assembly Resolution 96 (I). Retrieved September 15, 2007, from

<http://www.un.org/documents/ga/res/1/ares1.htm> .

United Nations International Convention for the Suppression of the financing of terrorism (1999).

Retrieved August 23, 2007, from

<http://www.un.org/terrorism/instruments.html#17>.

United Nations International Convention for the Suppression of Terrorist Bombings (1997).

Retrieved August 23, 2007, from

<http://www.un.org/terrorism/instruments.html#17>.

United Nations Single Convention on Narcotic Drugs (1961). Retrieved August 23, 2007, from

<http://www.unodc.un.or.th/convention>.

United States Code. Retrieved August 8, 2007, from

http://www.law.cornell.edu/uscode/html/uscode18/usc_sup_01_18.html.

Universal Declaration of Human Rights (1948). Retrieved September 2, 2007, from

<http://un.org/Overview/rights.html>.

Völkerstrafgesetzbuch. Retrieved September 18, 2007, from

<http://bundesrecht.juris.de/vstgb/index.html>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล : ปวีณา วิโรจน์ชนะชัย
วัน-เดือน-ปีเกิด : 2 กุมภาพันธ์ 2521
ประวัติการศึกษา :
พ.ศ. 2544 : นิติศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
พ.ศ. 2547 : เนติบัณฑิตไทยสมัยที่ 57
สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา
พ.ศ. 2549 : ประกาศนียบัตรวิชาว่าความรุ่นที่ 24
สำนักฝึกอบรมวิชาว่าความแห่งสภาทนายความ